

ПРОЕКТ
ОБЩИНА БОРИНО
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Планът за интегрирано развитие на община Борино е приет на основание чл. 21, ал. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и чл. 4, ал. 1 от Правилник № 1 за организацията и дейността на Общинския съвет, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация във връзка с чл. 24, ал. 1 от Закона за регионално развитие, чл. 25, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие /проект/, с Решение № по Протокол № /.....2021 г.

Февруари 2021 г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

№	СЪДЪРЖАНИЕ
	Въведение
	I. Предназначение, цел и задачи на ПИРО – Борино 2021-2027 г.
	1. Методически подход
ЧАСТ I.	ЧАСТ: Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борино.
	1.1 Анализ и оценка на местната икономика
	1.1.1. Място на общинската икономика в икономиката на област Смолян
	1.1.2. Обща характеристика на местната икономика
	1.1.3. Профили на икономическите сектори и дейности
	1.1.4. Икономическа и предприемаческа активност
	1.1.5. Обобщени изводи за състоянието и потенциали за развитие на местната икономика
	1.2. Социална характеристика на община Борино
	1.2.1. Демографска характеристика. Човешки потенциал.
	1.2.2. Изводи за демографското състояние
	1.3. Социална инфраструктура (бюджетни услуги)
	1.3.1. Основни изводи от анализа и оценките на бюджетните услуги
	1.4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията
	1.4.1. Транспортна инфраструктура
	1.4.2. Инженерна инфраструктура
	1.5. Анализ на състоянието на селищата мрежа и на жилищния сектор
	1.5.1. Селищна мрежа – функционална и типологична характеристика на населените места
	1.5.2. Жилищен сектор
	1.5.3. Изводи за състоянието на селищната мрежа и жилищния фонд
	1.6. Бюджетна политика на община Борино. Общински бюджет
	1.7. Административен капацитет
	1.8. Културно-историческо наследство
	1.9. Екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борино
	1.9.1. Защитени зони и територии, природни забележителности и биоразнообразие
	1.9.2. Ландшафт
	1.10. SWOT АНАЛИЗ
Част II	ЧАСТ Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.
	2.1. Общи и методически изисквания
	2.2. Визия за развитие на общината през програмния период 2021 -2027 г.
	2.3. Приоритети и стратегически цели на ПИРО
Част III	ЧАСТ Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Част IV	ЧАСТ <i>Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини.</i>
Част V	ЧАСТ <i>Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.</i>
Част VI	ЧАСТ <i>Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия</i>
Част VII	ЧАСТ <i>Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО</i>
Част VIII	ЧАСТ <i>Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. МЯСТО НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА БОРИНО В ИКОНОМИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКС НА ОБЛАСТ СМОЛЯН – НЕФИНАНСОВ СЕКТОР	17
Таблица 2. СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ПО ОСНОВНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА ЧОВЕК ОТ НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И ОБЛАСТ СМОЛЯН – 2018 Г.	17
Таблица 3. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ НЕФИНАНСОВИЯ СЕКТОР В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	18
Таблица 4. БРОЙ НА ЗАЕТИТЕ В НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА БОРИНО ПО ТИП НА ПРЕДПРИЯТИЯТА	20
Таблица 5. ПРОМЕНИ В СЕКТОРНАТА СТРУКТУРА НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА БОРИНО В 2014 И 2018 Г.	21
Таблица 6. ИЗМЕНЕНИЯ В РАЗМЕРА НА ДМА ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ В ОБЩИНА БОРИНО	22
Таблица 9. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ (С КАПАЦИТЕТ НАД 10 ЛЕГЛА) В ОБЩИНА БОРИНО КЪМ 2015 И 2020 Г.	33
Таблица 10. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	36
Таблица 11. ТЕМП НА НАРАСТВАНЕ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	37
Таблица 12. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	37
Таблица 13. ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	39
Таблица 14. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА МЕХАНИЧНОТО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	41
Таблица 15. СРЕДНИ МНОГОГОДИШНИ СТОЙНОСТИ НА КОЕФИЦИЕНТИТЕ ЗА ЕСТЕСТВЕН И ЗА МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	41
Таблица 16. ПРОМЕНИ В СТАНДАРТНАТА ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	43
Таблица 18. БРОЙ ЛИЦА В СПЕЦИФИЧНИТЕ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ НА НАСЕЛЕНИЕТО В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА БОРИНО – 2019 Г.	44

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Таблица 19. ПРОМЕНИ В БРОЯ И КАПАЦИТЕТА НА ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.....	49
Таблица 20. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ДЕТСКИ ЗАВЕДЕНИЯ В ОБЩИНА БОРИНО – УЧЕБНА 2019/2020 Г.....	50
Таблица 21. ПРОМЕНИ В БРОЯ И КАПАЦИТЕТА НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА В ОБЩИНА БОРИНО – 2014-2019 Г.	51
Таблица 22. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА В ОБЩИНА БОРИНО – УЧЕБНА 2019/2020 Г.....	52
Таблица 24. СПИСЪК И КАПАЦИТЕТ НА ЧИТАЛИЩАТА ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО.....	56
Таблица 25. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА НА СПОРТА В ОБЩИНА БОРИНО – 2020 Г.....	57
Таблица 26. ТИПОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО	65
Таблица 27. SWOT-АНАЛИЗ.....	106
Таблица 28. НАЛИЧИЕ НА СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПИРО - БОРИНО И ИНТЕГРИРАНАТА РЕГИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА ЮЖНИЯ ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ	116

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фиг.1. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ЕТАПИТЕ (СТЪПКИТЕ), ВКЛЮЧВАЩИ ДЕЙНОСТИТЕ ПО ИЗРАБОТВАНЕ И ПРИЕМАНЕ НА ПИРО.....	13
Фиг.2. СТРУКТУРА НА ТИПА ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА БОРИНО – 2014 И 2018 Г.....	19
Фиг. 3. ПРОМЕНИ В РАЗМЕРА НА ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ.....	22
Фиг.5. ДИНАМИКА В КОЕФИЦИЕНТИТЕ ЗА ЕСТЕСТВЕНО И МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.....	40
Фиг.6. СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ЗА ОТНОСИТЕЛНИЯ ДЯЛ НА СТАНДАРТНИТЕ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И НА ГР. БОРИНО – 2019 Г.....	44
Фиг.7. СРАВНИТЕЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И Р. БЪЛГАРИЯ – 2011 Г.....	46
Фиг.8. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА УЧЕНИЦИТЕ ПО ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН В ПЕРИОДА 2014-2019 Г.....	52
Фиг. 9. ГРАДОУСТРОЙСТВЕНА КАТЕГОРИЯ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА.....	66
Фиг.11. ОБСЛУЖВАЩИ ЦЕНТРОВЕ НА ТЕРИТОРИЯТА.....	67
Фиг.12. СТРУКТУРА НА ЖИЛИЩАТА ПО БРОЙ НА СТАИТЕ В ОБЩИНА БОРИНО – ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ (%) 2018 Г.....	71
Фиг.13. СТРУКТУРАТА НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ.....	81
Фиг.14. МЕТОДИЧЕСКИЯТ ПОДХОД И СЪПКИТЕ ПО ИЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО.....	110
Фиг. 15. МЕТОДИЧЕСКИЯТ ПОДХОД ЗА ВРЪЗКАТА НА ПРИОРИТЕТИТЕ И ЦЕЛИТЕ НА ДВАТА ДОКУМЕНТА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ.....	113
Фиг.16. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	125

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД	Акционерно дружество
АИС	Автоматизирана информационна система
АКБ	Археологическа карта на България
АМ	Автомагистрала
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АО	Административно обслужване
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
БПК	Биологично потребление на кислород
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГИС	Географска информационна система
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСО	Електроенергиен системен оператор
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРО	Масово разпространение отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МТД	Местни данъци и такси
НВО	Национално външно оценяване
НКИЗ	Национална компания индустриални зони
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ОМП	Отбранително-мобилизационна подготовка
ООН	Организация на обединените нации
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински планове за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПИРО	План за интегрирано развитие на общината
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПНИЕВИБ	Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона на регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РУО	Регионално управление на образованието
СВО	Сградни водопроводни отклонения
СУ	Средно училище
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
ЮЗР	Югозападен регион
ЮИР	Югоизточен регион
ЮЦР	Южен централен регион
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des Unites territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weakness, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ

В плановия период 2021-2027 г. основен планов документ, определящ комплексното развитие на община Борино е *Планът за интегрирано развитие на общината (ПИРО- 2021-2027)*. По нататък в текстовете този документ ще се представя с абривиатурата – „*ПИРО – Борино 2021-2027*“. Този план, заедно с приетия през 2020 г. *Общ устройствен план* ще определят комплексното социално-икономическо и инфраструктурно развитие и опазване на околната среда и устройственото планиране в общината за програмния период 2021 -2027 г. Съчетаното интегрирано въздействие на двата основни планови документа върху комплексното развитие на общината произтича и от Закона за регионално развитие.

Нормативното основание за изработването и за прилагането на ПИРО е чл. 23, т. 1 от Закона за регионалното развитие (ЗРР), обнародван в ДВ бр. 21/31.03.2020 г. За изготвянето на ПИРО Министерът на регионалното развитие и благоустройството със своя Заповед от 25.03.2020 г. утвърди „*Методически указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.*“

С разработването и прилагането на ПИРО през посочения 7 годишен период е заложена и идеята той да надгражда действащите в програмния период 2014-2020 г. *Общински планове за развитие (ОПР) и Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГРВ) – 2014 - 2020 г.* Друго важно изискване е ПИРО да отчита устройствените решения, съдържащи се в *Общите устройствени планове на общините (ОУПО)*.

Друго важно изискване е ПИРО - Борино 2021-2027 да бъде съобразен със следните стратегически и планови документи:

- *Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южния централен район за планиране 2021-2027 г.*
- *Определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България, в това число целите и приоритетите, съдържащи се в актуализираната Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.*

Така на практика се удовлетворява и изискването за използване на двата подхода „отгоре – надолу“ и „отдолу – нагоре“ при изработването и прилагането на стратегическите и планови документи на регионалното развитие и йерархичната им подчиненост. Като нов момент е заложена взаимовръзката с приетия ОУП на община Борино – основен планов документ в сферата на устройственото планиране по Закона за устройство на територията.

Наличието на приет *Общ устройствен план* на общината (ОУПО), е предпоставка за синхронизиране на политиките за провеждане на интегрираното стратегическо планиране на регионалното развитие с пространственото планиране.

В съдържателно отношение новите моменти, които отличават ПИРО от досега действащите ОПР са следните:

- Един от тях е за т. нар. „демаркация“ (разграничаването) и същевременно отчитането на предвижданията на приетия и прилаган *Общ устройствен план* на общината. Целта е да се обосноват по-добре политиките и съдържащите се в тях мерки за използване на ресурсите и потенциалите на територията за устойчиво развитие на общината, с начина на устройство на отделните структурни части на територията. По такъв начин, приетият ОУП на общината като планов документ с по-дългосрочен хоризонт, ще може да се използва като териториална основа за прилагане на ПИРО. Същевременно има и специфични отличия в целите и задачите на двата планови документа – ПИРО и ОУПО.

- Нов момент, който следва да бъде заложен в ПИРО – Борино 2021 -2027 г. е свързан с по-подробното анализиране на състоянието на околната среда и изискванията за залагане в

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ПИРО на политики и свързаните с тях мерки за влиянието на климатичните промени и опазването на околната среда.

- Трети нов момент, който не се изискваше и прилагаше в досегашните Общински планове за развитие на общините, е в ПИРО да се обосноват и предложат зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди, наречени *зони за въздействие*. Те са два типа:

- *зони за въздействие с комплексен характер* (градски зони за въздействие, които са задължителни за градовете от 1,2 и 3 йерархично ниво;

- *зони, определени на функционален признак* (например за развитие на туризъм, за развитие на екологично земеделие и др. подобни).

Тъй като, съобразно *Националната концепция за пространствено развитие*, общинския център гр. Борино е от 4 йерархично ниво, в ПИРО – Борино 2021-2027 се обосновават и се предлагат втория тип зони, определени на функционален признак.

Основанието за залагане в ПИРО на политики, включващи мерки за ограничаване на климатичните промени и опазването на околната среда е свързано с обективните очаквания в следващия програмен период върху комплексното развитие да се засили негативното влияние на климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия. В Плана се съдържат конкретните въздействия и предлаганите мерки за минимизиране на щетите от неблагоприятните климатични фактори, като акцентът е поставен върху рисковите територии и зони в община Борино

Многоцелевото развитие на общината, все повече ще отчита възможностите на потенциалите на територията и наличието на различните видове ресурси. Тази насока в развитието е заложена в стратегическата част на ПИРО – Борино 2021-2027, както и в неговата програмна част. Формулираните стратегически (специфични) цели, приоритети и мерки (програми, проекти, дейности и др.) са обосновани с възможностите за използване потенциалите на територията и с наличните ресурси (собствени и привлечени), които да бъдат използвани целево за изпълнението на ПИРО – Борино 2021-2027.

В програмата за реализация на ПИРО – в Индикативната таблица - е приложен принципа за реалистичност и възможността за по-честа актуализация на предлаганите програми и проекти. Този подход е с по-ясна приложимост през 2021 и евентуално през 2022 г. във връзка с потенциалните икономически и инвестиционни затруднения, породени като последица от кризата с КОВИД 19.

Съгласно действащите нормативни документи, към изготвянето и прилагането на ПИРО – Борино 2021-2027, основни отговорности и ангажименти имат:

- *на първо място*, местните власти – Общинския съвет, Кметът на общината и Общинската администрация. В това отношение е натрупан немалък опит – в общината вече се изпълнява втори поред ОПР. Положителен опит на експерти от Общинската администрация има и при изработването и прилагането и на други общински стратегии, програми и планове;

- *на второ място*, ценно съдействие в етапа на изготвяне на ПИРО ще имат партньорите на местните власти – местният бизнес, неправителственият сектор и населението. Те ще осъществяват и контрол във втория етап – прилагането (реализацията) на ПИРО.

Основните инструменти за контрол на изпълнението на ПИРО, както и досега ще бъдат *Годишните доклади за изпълнението на плана* и реализацията на заложените в плана индикатори. Важно място в процеса на изготвяне на ПИРО – Борино 2021-2027, е отделено на *Комуникационната стратегия*. Тя включва определени действия в процеса на съгласуванията

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

и популяризирането на плана с партньорите. Водещи функции в подготовката и изпълнението на Комуникационната стратегия имат звена от Общинската администрация, които в сътрудничество с разработващия екип, организират обществените обсъждания ПИРО – Борино 2021-2027.

I. Предназначение, цел и задачи на ПИРО – Борино 2021-2027 г.

➤ *Предназначение на ПИРО*

Като основен планов документ на общинско ниво за програмния период 2021 – 2027 г., ПИРО определя основните направления на провежданите политики на местните власти за комплексно, интегрирано използване на наличните ресурси и на потенциалите на територията на община Борино. Те са насочени към:

- Рационалното използване на разполагаемите териториални ресурси на общината за изпълнение на стратегическите приоритети и цели за развитие на общината в средносрочен (седем годишен) времеви хоризонт.
- Определяне рамките на действията на институциите на: местните органи на властта; на бизнеса; на неправителствения сектор и на населението, обхващащи различните видове дейности на територията на общината.
- Определяне на мерките за подобряване на:
 - Условието за живот на населението (качествени бюджетни и други услуги, подобрена селищна среда).
 - Бизнес средата (инвестиции, заетост, доходи на населението).
 - Екологическата обстановка в контекста на климатичните промени.

➤ *Основна цел*

Основната цел на ПИРО е да се предложат насоки за синхронизиране на политиките на регионалното развитие и на пространственото планиране, съдържащи се в основните видове планове - Интегрирани планове на общините (ПИРО) и Общите им устройствени планове (ОУПО). От това произтича и основната цел на ПИРО – постигане на устойчиво комплексно (интегрирано) развитие на общината на основата на разполагаемите ресурси и потенциала на територията.

➤ *Задачи на ПИРО – Борино 2021-2027*

Задачите на Плана за интегрирано развитие на община Борино – 2021-2027 г., са валидни за всички ПИРО. Те следва да бъдат в определено съответствие с нормативните изисквания за регионалното развитие и свързаните с него национални и регионални цели и с приоритетите за развитието в България. Териториалната основа на плана е общината, което изисква да се отчитат специфичните ѝ условия за развитие на социалния, икономическия и инфраструктурния ѝ комплекс, характера на демографското развитие и на селищната мрежа, екологичната ѝ характеристика и другите териториални ресурси и потенциали. Това определя и тематичният обхват и характерът на задачите на ПИРО – Борино 2021-2027.

Задачите на ПИРО (принципно формулирани в Методическите указания за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

изработване и прилагане на ПИРО) могат да бъдат представени по следния начин:

- Извършване на анализи и оценки на развитието на общината в програмния период 2014-2020 г, като се очертаят положителните и негативните насоки в развитието и се формулират проблемите, задържащи развитието ѝ. За целта се отчитат заложените приоритети и стратегически приоритети на действащите стратегически и планови документи за програмния период 2014-2020 г.
- Отчитане на новите моменти в провежданата политика за регионално развитие и връзката му с местното самоуправление;
- Синхронизиране на приоритетите и стратегическите цели, заложиени в документите за регионално развитие от по-високите йерархични нива (без да ги прилага механично), като се отчитат конкретните условия за развитие на община Борино.
- Осъществяване на приемственост в стратегическите цели и приоритети, заложиени в действащите стратегически, планови и програмни документи (вкл. ОПР) на община Борино, изпълнявани в програмния период 2014-2020 г.
- Прилагане, в дългосрочен и средносрочен времеви хоризонт, на подхода за интегриране на целите, приоритетите и на предприетите действия по реализацията на основните документи в сферата на устройственото планиране (Общ устройствен план на общината) и на регионалното развитие (Интегриран план за развитие на общината). Прилагането на интеграционния подход е с цел постигане на по-добър ефект от използване на териториалните ресурси и потенциали за устойчиво, комплексно социално, икономическо и инфраструктурно развитие и опазване на околната среда на община Борино в програмния период 2021-2027 г.
- Определи рамките на комплексното, интегрирано развитие на общината за следващия 7 годишен период, съобразно формулираните приоритети и стратегически цели на ПИРО – Борино 2021-2027 г.
- Конкретизира възможностите за изпълнение на приоритетите и целите на ПИРО с конкретни мерки – програми и проекти, тяхното ресурсно осигуряване, сроковете за тяхното реализиране и ангажиментите на отговорните структури.
- Оцени опита на органите на местно самоуправление (Общински съвет, Общинска администрация) и на другите партньори в реализацията на мерките (програми, проекти и на други местни инвестиционни инициативи), заложиени в действащите планове и програми (основно в ОПР, общински стратегии и програми, бизнес планове на местния бизнес) и др.
- Обоснове необходимостта от зони за целенасочено въздействие, които да бъдат определени на комплексен и на функционален признак.

Целият процес по изработване на Плана за интегрирано развитие протича съобразно възприетия от разработващия екип методически подход. Същият включва:

- Изискванията на утвърдените от Министъра на регионалното развитие и благоустройството „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.
- Методиката за разработването на този тип планове, утвърдена от Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Методическите подходи, прилагани при подобен тип стратегически, планови и програмни документи.
- Опит на разработващия екип при изработване на подобен тип документи.

1. Методически подход

Целият процес по изработване на Плана за интегрирано развитие протича съобразно възприетия от разработващия екип методически подход. Същият включва:

- изискванията на утвърдените от Министъра на регионалното развитие и благоустройството „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“;
- методическите подходи, прилагани при подобен тип стратегически, планови и програмни документи;
- опита на разработващия екип при изработване на подобен тип документи.

Възприетият методически подход се изразява в прилагането на принципа за последователност на работата по отделните части на плана и и на взаимната им обвързаност. Така се постига хармоничност в неговата структура и съдържание.

Последователността на стъпките по изработването на ПИРО – Борино 2021 -2027 следва определена логика, включваща няколко етапа:

Етап 1. Подготвителни действия по стартиране на процеса на изработване на Плана за интегрирано развитие на общината;

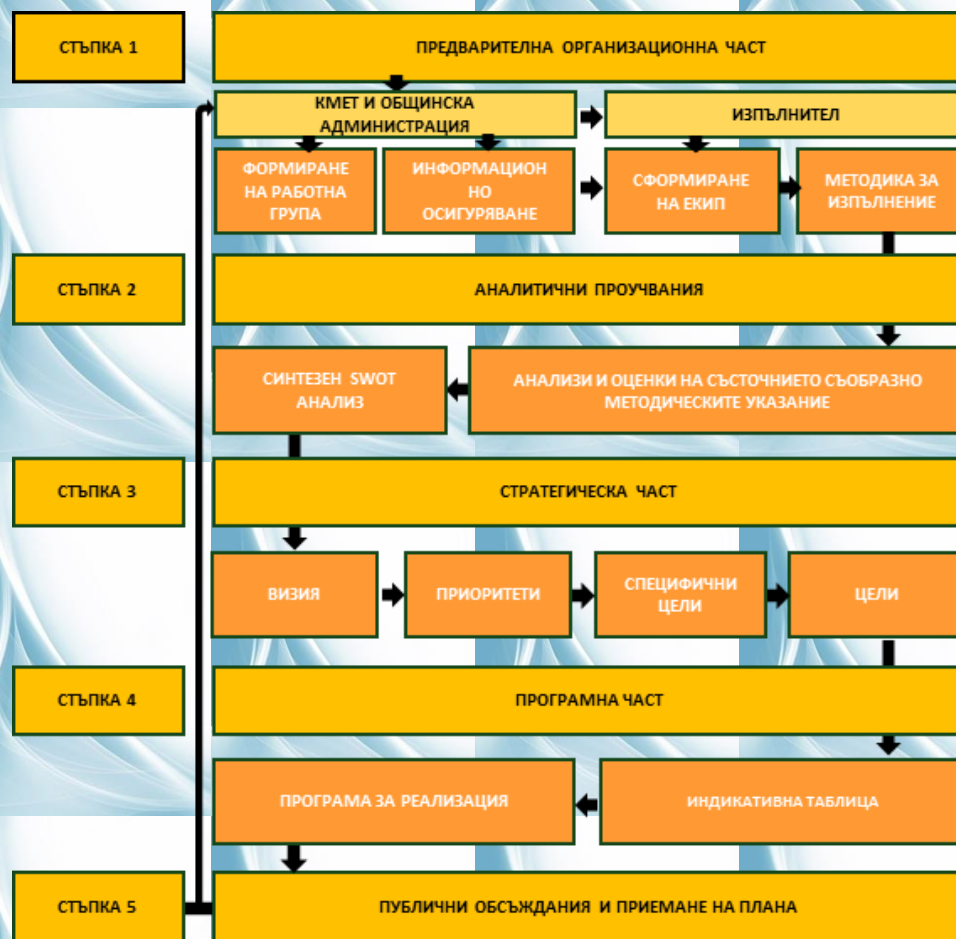
Етап 2. Аналитични проучвания за състоянието на основните системи (природни условия, икономическа и социална характеристика, състояние на техническата инфраструктура, на екологичното състояние и др.), оценка на разполагаемите ресурси и неусвоените териториални потенциали за развитие на общината;

Етап 3. Изработване на стратегия на плана, включваща инструментите на стратегическото планиране – визия, приоритети и цели, които да бъдат постигнати в плановия период, чрез реализацията на определени мерки (програми, инвестиции, проекти и др.);

Етап 4. Програмен, включващ програмни действия по реализацията на определените мерки (включени в *Индикативният списък с мерки и дейности* на ПИРО), система от индикатори, чрез които се следи как се изпълняват стратегията и програмната част на ПИРО.

Така описан, методическият подход се илюстрира със следната блок-схема, която има универсален характер за изработване на подобен тип планови документи (фиг.1).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Фиг.1. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ЕТАПИТЕ (СТЪПКИТЕ), ВКЛЮЧВАЩИ ДЕЙНОСТИТЕ ПО ИЗРАБОТВАНЕ И ПРИЕМАНЕ НА ПИРО

За първия етап са характерни редица познати, типични дейности, като избор на изпълнител, оформяне на взаимоотношенията „разработващия екип - Общинската администрация“, формиране на работна група от страна на Общинска администрация и др.

Информационното осигуряване е една от важните дейности, които се изпълняват в подготвителният етап. От осигурената информация и коректното ѝ ползване до голяма степен се определя и обективността и задълбочеността на аналитичните проучвания, включени в етапа „Аналитични проучвания“ (стъпка 2).

Информационното осигуряване за аналитичните проучвания включва статистически данни и оперативна информация за състоянието на отделните функционални системи и дейности на територията на общината. Изискването в това отношение е информацията да има официален характер и да е от официални източници – НСИ, РИО, РЗИ, ОС „Земеделие и гори“, Общинска администрация и др. Друго важно изискване за изработване на аналитичния раздел на ПИРО е да се ползва информация за 6 годишен ретроспективен период (покриващ основно сегашния програмен период 2014-2020 г.). Целта е да бъдат очертани тенденции, да се формулират изводи и проблеми в досегашното развитие

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

В процеса на работата по изработване на ПИРО – Борино 2021-2027 са ползвани традиционни за подобен вид проучвания методи, а именно:

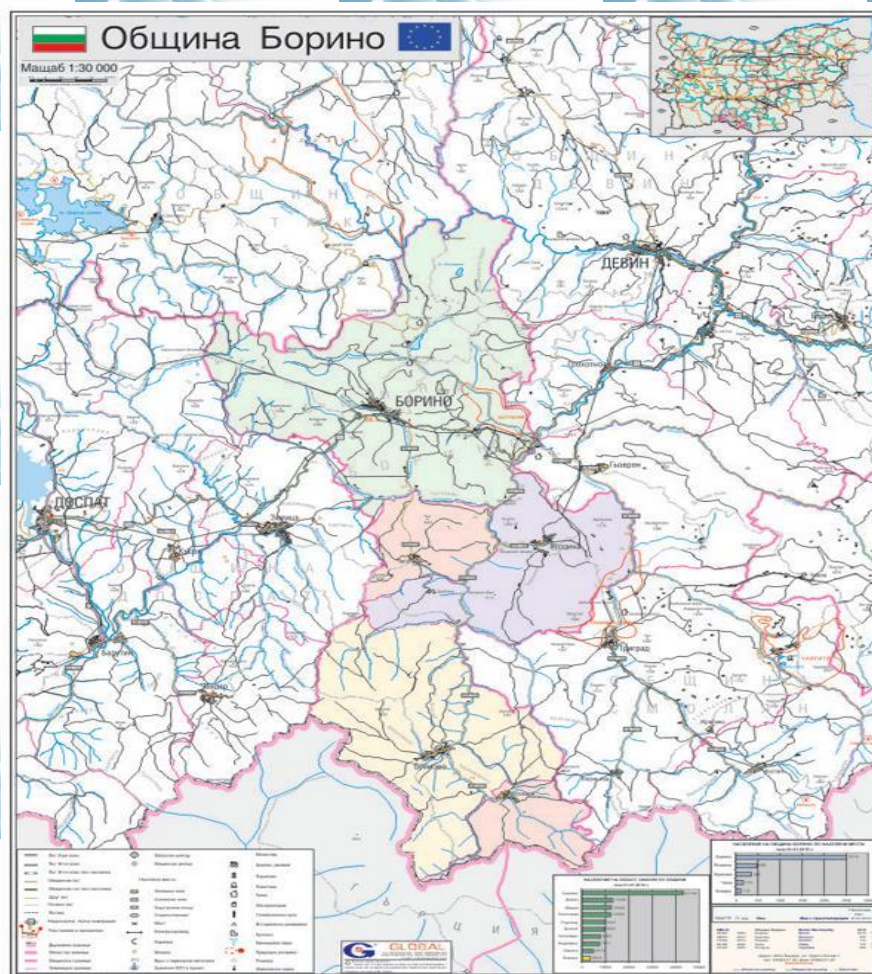
- описателен;
- статистически
- аналитично- оценъчен;
- системен;
- сравнителен;
- пряко наблюдение и др.

Една от важните особености на ПИРО е да се прилага метода за комплексност в стратегическата част на плана с цел постигане ефект на интегрираното планиране и развитие. Това налага да се отчита мястото на ПИРО в йерархичната система от стратегически и планови документи в сферата на регионалното развитие и на устройственото планиране.

Възприетият методически подход се изразява в прилагането на принципа за последователност на работата по отделните части на плана и на взаимната им обвързаност. Така се постига хармоничност в неговата структура и съдържание.

I. ЧАСТ: Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борино.

Община Борино е разположена в Югозападна част на Родопския масив в област Смолян, Южен централен район за планиране. На юг тя граничи с Република Гърция, на изток с община Девин, на север с община Батак, а на запад с община Доспат. Територията заема от 5.42 % област Смолян с площ 173 204 дка като селскостопанския фонд обхваща 54 115 дка или 31%, като от тях 4 300 дка са ниви, 7 000 дка – ливади и около 8 000 са мери и пасища. Горските територии обхващат 116 743 дка или 67%, в т.ч. – 90 894 дка иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 3 391 дка широколистни. Почвите са кафяви горски и сиви горски. Административен център на община Борино е с. Борино с население 2548 човека. Община Борино е създадена през 1978 г. и включва пет населени места, броят на жителите в тях е както следва: с. Борино – 2548; с. Ягодина – 501; с. Буйново – 384; с. Кожари – 115; с. Чала – 169;

Климатът е умереноконтинентален до преходноконтинентален, като е значително разнообразен и силно повлиян от релефа и близостта на Средиземно море (надморската височина и ортографските прегради, изложението на склоновете, проникването на топли въздушни. Зимата е продължителна, снежна и сравнително мека, понякога с остри и продължителни застудявания. Лятото е кратко, прохладно и влажно, а есента - продължителна и топла. През последните 15 години се наблюдава значителна промяна в климата в посока неговото затопляне. Максималните валежи тук са през месеците май и юни, а през зимата има дълбока снежна покривка. Характерно за зимния период е, че валежите са обилни и има бързо натрупване на сняг. За ниските части годишната сума на валежите е от 620 до 700 l/m², а за високите от 780 до 1100 l/m². Средната снежна покривка е около 97cm и се задържа между 80 и 150 дни.

Характерно за зимния период е че валежите са обилни и има бързо натрупване на сняг. Атмосферното налягане средно за Смолянска област е 737.0 hPa. Формите на релефа в този дял оказват съществено влияние върху климата. Поради сравнително голямата надморска височина (1000 - 1600 m) на територията се създават условия за почти ежедневни температурни инверсии

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

и температурите на въздуха през цялата година са много по-ниски от местата с подобна височина в останалите планини. Средногодишната температура варира от 9 до 13° С. Разликите са от 2 – 3°С в средните годишни температури и 6 - 8°С в абсолютните минимални температури през студеното полугодие. Освен това нараства процентът на снеговалежа, което се дължи на ноемврийския валежен максимум. Масивната форма на Западните Родопи и редуването на планински ридове с дълбоки речни долини определя сравнително малката средна годишна скорост на вятър. За нископланинските и среднопланински части скоростта на вятъра съответства на тази в равнините и котловини.

Природно-ресурсен потенциал

Община Борино е богата на природни забележителности – намиращия се на 6 км от с. Борино, биосферен резерват “Кастракли” с микроязовир и с уникална черноборова гора; Ягодинската пещера – намираща се на 16 км от с. Борино; Буйновското ждрело, Южнородопската екопътека, Дяволски мост в м. “Хайдушки дол”, Кемеров мост – вр. “Виденица” (Гъозтепе) – предполагаемо светилище на Бог Дионис, Доспатски язовир на 20 км. и др. Цялата територия на Община Борино попада в Натура 2000. В границите на с. Борино са описани около 2 000 висши растения, от тях 69 са защитени, 11 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични растения. В Червената книга на България са вписани като застрашени и редки 100 вида. Фауната е представена с многообразие от животни, много от които са с национално, европейско и световно значение – мечки, глигани, сърни, елени, муфлони, диви кози, глухари, скалолазки, орли, соколи, сови, зайци и други дребни хищници.

По-голямата част от общината е заета от природни територии без населени места.

1.1 Анализ и оценка на местната икономика

1.1.1 Място на общинската икономика в икономиката на област Смолян

По отношение на общата оценка на социално-икономическия потенциал на отделните селища, може да се каже, че **с. Борино заема водещо място в общината.**

Икономиката на община Борино оказва влияние върху параметрите на областната икономика. Макар и с по-скромнен принос в икономиката на област Смолян общинската икономика дава отпечатък върху някои от водещите икономически дейности на областния икономически комплекс.

Чрез прилагане на сравнителния метод се разкрива мястото на местната икономика на община Борино в икономиката на област Смолян. Представа за мястото на икономиката на община Борино в областния социално-икономически комплекс дават относителните дялове по четири от основните икономически показатели за нефинансовия сектор. Резултатите в това отношение по данни за 2014 г. и 2018 г. показват следното състояние, отразено в таблица 1.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Таблица 1. МЯСТО НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА БОРИНО В ИКОНОМИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКС НА ОБЛАСТ СМОЛЯН – НЕФИНАНСОВ СЕКТОР

Икономически показатели	2014 г.		2018 г.	
	Общ. Борино	Обл. Смолян	Общ. Борино	Обл. Смолян
брой предприятия	126	5162	121	5233
отн. дял (%)	2,44	100,0	2,31	100,0
Произведена продукция (хил. лв.)	17 877	1,163,314	13 523	1,572,212
отн. дял (%)	1,54	100,0	0,86	100,0
ДМА (хил. лв.)	15 413	944,877	24 677	1,029,592
отн. дял (%)	1,63	100,0	2,4	100,0
Брой заети лица	552	29390	433	30,469
отн. дял (%)	1,88	100,0	1,42	100,0

Източник: НСИ

Анализите на посочените данни за относителните дялове на четирите основни икономически показатели за община Борино, съпоставени с тези за област Смолян потвърждават направената констатация за относителната значимост на общинския икономически комплекс. Състоянието в 2018 г. се запазва с това през 2014 г., т.е. не са налице съществени изменения.

Тъй като мащабите на общината и на областта се различават за целите на сравнителния анализ се прилагат показателите, отнесени към 1 лице от населението. Тези данни също са в полза на областната икономика. По - слабото развитие на икономиката на община Борино от областната, се подкрепя и от данните за произведената продукция, отнесена към едно заето лице в нефинансовия сектор.

В сравнителен план, по-обективна представа за мястото на общинската икономика в областната дават данните, отнесени към човек от населението на община Борино и на област Смолян. В това отношение се запазват посочените вече различия, което личи и от данните в таблица 2.

Таблица 2. СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ПО ОСНОВНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА ЧОВЕК ОТ НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И ОБЛАСТ СМОЛЯН – 2018 Г.

Икономически показатели	Община Борино	Област Смолян
1.Произведена продукция на (хил. лв.)	3,64	15 185
2.Приходи от дейност (хил. лв.)	5,79	19 587
3.Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	4,86	18 341
4. Дълготрайни материални активи (хил. лв.)	6,64	9 944

Източник: ТСБ ЮГ, ОТДЕЛ СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ СМОЛЯН

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Основна роля за по-доброто състояние на областната икономика, сравнена с икономиката на община Борино има икономиката на община Смолян и икономическото развитие на областния център – гр. Смолян.

1.1.2 Обща характеристика на местната икономика

Община Борино се характеризира с развитие на комплекс от икономически дейности. На територията на общината са запазени традиционни промишлени производства. В икономическия ѝ профил са представени сектори и икономически дейности, за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им. В общинския център развиват дейност предприятия от няколко отрасли на икономиката.

Структурата на местната икономика на община Борино е многопрофилна. Водеща роля в нея има туризма, а аграрния сектор е с допълващи функции. Общината е специализирана в няколко индустриални направления, дърводобив и дървопреработка, млекопреработка и др.

➤ *Брой предприятия в нефинансовия сектор*

Освен по показателя „брой предприятия“ икономическата характеристика на общината до голяма степен се определя и от вида на функциониращите предприятия. Предмет на анализите и оценките са предприятията от нефинансовия сектор.

Структурата на предприятията е определена по критерия „брой заети лица“ в тях. Съобразно него, предприятията са включени в следните четири групи:

- Микро предприятия – с брой на заетите до 9 д.
- Малки предприятия – с брой на заетите от 10 до 49 д.
- Средни предприятия – с брой на заетите от 50 до 249 д.
- Големи предприятия – с брой на заетите над 250 д.

Статистиката за 2018 г. показва, че на територията на общината са функционирали общо 121 предприятия от нефинансовия сектор. Тук не се включват предприятия от бюджетния сектор (икономически дейности ”Държавно управление”, “Образование”, “Хуманно здравеопазване и социална работа” и др.).

За изследвания период (2014 - 2018 г.) не се наблюдава съществена динамика в броя на предприятията (нефинансов сектор), което е видно и от данните в таблица 3.

Таблица 3. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ НЕФИНАНСОВИЯ СЕКТОР В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.

Тип предприятия	Години				
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо	126	118	120	118	121
Микро (до 9 заети)	114	107	111	106	110
Малки (от 10 до 49)	11
Средни (от 50 до 249)	-

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Големи (над 250)	-	-	-	-	-	-
------------------	---	---	---	---	---	---

Източник: НСИ – ТСБ „ЮГ“, ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ СМОЛЯН

".." Конфиденциални данни

"-" Няма случай

За анализирания 5 годишен период се наблюдава леко намаляване в броя на предприятията. Това е за сметка на обезлюдяването на малките населени места. В структурата на предприятията от нефинансовия сектор преобладават тези, които са от групата „микро“ (с брой на заетите до 9 д.). Структурата на предприятията, представена като относителни дялове от общия им брой е представена на *фиг.2*.

Фиг.2. СТРУКТУРА НА ТИПА ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА БОРИНО – 2014 И 2018 Г.

От *таблица 3* и от *фиг.2* е очевидно, че местната икономика реализира функциите си с дейността на „микро“ и „малките“ предприятия. Разпределението на нефинансовите

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

предприятия по икономически сектори показва, че основната част от тях попадат в третичния сектор („Услуги“). От общо 121 предприятия, функциониращи през 2018 г. 81 са в сектора на услугите. Разпределението на предприятия по сектори е представено със следните данни:

- Сектор „Селско и горско стопанство“ (Аграрен) – 13 предприятия (без регистрираните земеделски производители).
- Сектор „Индустрия“ – 27 предприятия.
- Сектор „Услуги“ 81 предприятия.

За ролята на „микро“ и „малките“ предприятия в местната икономика показателни са и данните за броя на заетите по типа на същите. Данните за заетите по тип предприятия са включени в таблица 4.

Таблица 4. БРОЙ НА ЗАЕТИТЕ В НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЩИНА БОРИНО ПО ТИП НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

Тип предприятия	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г..	2018 г.
Общо	552	546	576	559	433
Микро	219	225	257	236	237
Малки	196
Средни	-
Големи	-	-	-	-	-

".." Конфиденциални данни

"-" Няма случай

Източник: НСИ – ТСБ „ЮГ“, ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ СМОЛЯН

В двете групи предприятия през 2018 г. са заети общо 433 д., от всичко заетите в нефинансовия сектор. Средният брой заети в едно „микро“ предприятие е около 2 д, (1,96 д.), а в малките – 1,61 д. Тези данни показват, че „микро“ предприятията са свързани със семейния бизнес.

➤ *Секторна структура. Тенденции в развитието*

В структурно отношение икономиката на община Борино обхваща дейности и от трите сектора – първичен („Селско, горско и рибно стопанство“, познат и като „Аграрен“), вторичен („Индустрия“) и третичен („Услуги“).

- *Изменения в секторната структура*

Секторната структура на икономиката, до голяма степен, определя и икономическия профил на общината. Анализите и оценките на същата се извършват, за да се покаже и оцени тежестта, която имат отделните икономически сектори в социално-икономическия комплекс на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

община Борино. През анализирания период се наблюдават определени промени в развитието на отделните сектори на икономиката. Анализите и оценките, както и тенденциите в развитието на отделните сектори на местната икономика обхващат периода 2014 – 2018 г.

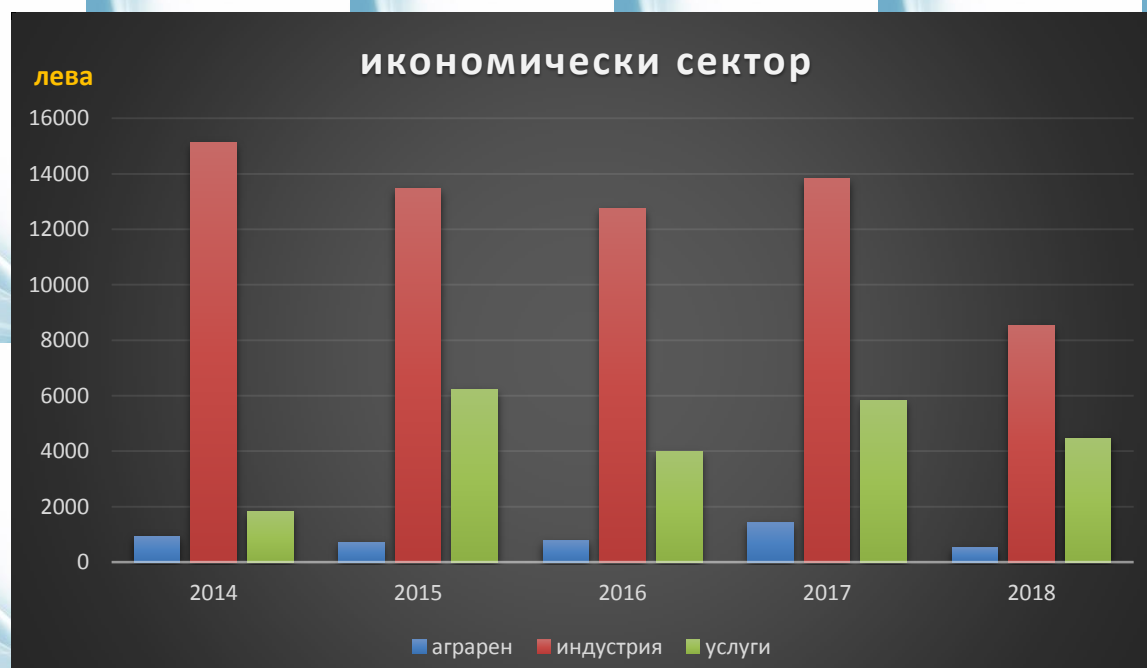
Представа за промените в секторната структура на социално-икономическия комплекс на община Борино, настъпили в периода след 2014 г., дават данните от таблица 5.

Таблица 5. ПРОМЕНИ В СЕКТОРНАТА СТРУКТУРА НА ИКОНОМИКАТА НА ОБЩИНА БОРИНО В 2014 И 2018 Г.

Икономически показатели	Икономически сектори		
	„Аграрен“	„Индустрия“	„Услуги“
2014 г.			
Предприятия (брой)	16	27	83
Произведена продукция (хил. лв.)	935	15 120	1 822
Заети лица (брой)	29	331	192
Дълготрайни материални активи (хил. лв.)	5326	4552	5535
2018 г.			
Предприятия (брой)	13	21	87
Произведена продукция (хил. лв.)	528	8534	4 461
Заети лица (брой)	25	180	228
Дълготрайни материални активи (хил. лв.)	2504	7531	14 642

Източник: НСИ – ТСБ „ЮГ“, ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ СМОЛЯН

Анализите на данните от таблица 5 показват, че за анализирания период не са настъпили структурни промени в отделните сектори на местната икономика. Секторната структура както към 2014, така и към 2018 г. очертава водещи позиции на вторичния сектор („Индустрия“) по показателите „Произведена продукция“ „Заети лица“ и подчинена роля на останалите два сектора – аграрния и на услугите. На *фиг.3* е показана динамиката в размера на произведената продукция в трите сектора на икономиката на община Борино.

Фиг. 3. ПРОМЕНИ В РАЗМЕРА НА ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ

Сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ (Аграрен сектор) формира малка част от стойността на произведената продукция. Причините за това са в замяната на тютюнопроизводството, което в продължение на много десетилетия бе в основата на растениевъдството с други растениевъдни култури. Този процес е свързан с преодоляване на много трудности, основните от които са: разпокъсаността на земеделските земи; специфичния почвен профил; традициите на населението. Към момента все още няма ясна стратегия за развитие на алтернативни на тютюнопроизводството култури. Това е и причината сектор „Аграрен“ да има скромно място в местната икономика.

Не малък дял в икономическите резултати в сектора се пада на горското стопанство. Горските ресурси в общината се стопанисват от ДП „ДГС Борино“.

Фирмите в сектор „Индустрия“, формират основната част от произведената продукция в местната икономика. През целия анализиран период сектор „Индустрия“ е водещ по показателя произведена продукция. През 2014 г. се наблюдава ръст в размера му, след което е налице спад. През 2018 г. в този сектор размерът на произведената продукция възлиза на 8 534 хил. лв. Произведената продукция в сектор „Индустрия“ е с най-висок размер през 2014 г. – 15 120 хил. лв., или с 6 586 хил. повече от размера ѝ през 2018 г. Посочените данни показват, че сектор „Индустрия“, макар и с водещи позиции в икономиката на общината губи част от значимостта си.

Данните за размера на произведената продукция по икономически сектори показва, че третичния сектор („Услуги“) се развива по-устойчиво от останалите два сектора. Ръстът на произведената продукция за разглеждания период е от 1 822 хил. лв. (2014 г.) на 4 461 хил. лв. за 2018 г.

- *Размер на дълготрайните материални активи*

Размерът на дълготрайните материални активи (ДМА) дава представа за капитализацията на територията.

Структурата и динамиката в размера на ДМА за периода 2014-2018 г. е представена чрез данните в таблица 6.

Таблица 6. ИЗМЕНЕНИЯ В РАЗМЕРА НА ДМА ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ В ОБЩИНА БОРИНО

Икономически сектори	Размер на ДМА (хил. лв.) по години				
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо	15413	18595	18329	23576	24677
В т.ч. „Аграрен“	5326	6000	4812	8005	2504
„Индустрия“	4552	6088	6314	5777	7531
„Услуги“	5535	6507	7203	9794	14 642

Източник: НСИ – ТСБ „ЮГ“, ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ СМОЛЯН

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Данните за размера на ДМА (в стойностно изражение) сочат, че през последните две години от анализирания период същият се е увеличил. Най-засегнат през 2018 г. е „аграрния сектор“. При останалите два сектора размерът на ДМА нараства, като най-чувствително е в сектор услуги.

Пряко влияние върху размера на ДМА, оказват разходите за придобиване на ДМА, които са направени от предприятията от нефинансовия сектор. Те също варират в определени граници.

1.1.3 Профили на икономическите сектори и дейности

➤ Сектор „Селско, горско и рибно стопанство“.

• Селско стопанство

Структурата на селското стопанство в община Борино е растениевъдно-животновъдна. От общия преглед на икономиката на община Борино бе направена констатацията, че сектора има подчинено значение. Тази констатация се подкрепя от данните от анализирания основни икономически показатели.

Сериозен проблем на земеползването не само в общината, а и в Родопите като цяло е силната разпокъсаност на обработваемите земи. Статистическите данни сочат, че средния размер на имотите, класифицирани по начин на трайно ползване като ниви, е под 2 дка (1,9 дка). Констатацията, базирана на посочените данни и на данните за разпокъсаността на земеделските земи е, че възможностите за развитие на ефективно земеделие в общината не са много големи.

Традиционна култура в растениевъдния сектор на селското стопанство в продължение на много десетилетия са картофите, и частично - тютюна. Благоприятни фактори за това са почвената и климатичната характеристика на общината, производствения опит на населението, трудоемкия характер и свързаната с това заетост на населението, наличието на пазари и др. Със засилване на мерките за ограничаване на тютюнопушенето и свързания с това спад в търсенето на тютюна, ограничаване на стимулите за отглеждането му се наблюдава пълна ликвидация на тютюнопроизводството. В анализирания период няма нито един дка засят с тютюн.

Аграрен сектор

На трето място по значимост се нарежда първичния сектор. В рамките на разглеждания период с всички изследвани показатели показват отрицателно изменение в произведената продукция, освен през 2017 г., когато се наблюдава ръст с близо 52 % спрямо 2014 г. Приходите от дейността също се движат в отрицателна посока освен през 2017 г., когато имаме леко повишение в показателя 72,39% спрямо изходната 2014 г., при заетите лица се наблюдава слаб

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ръст с около 5 лица за целия изследван период. Секторът за съжаление показва че почти залязва спрямо останалите два сектора.

Селскостопанския фонд обхваща 54 115 дка или 33%, като от тях 4 300 дка са ниви, 7 000 дка – ливади и около 8 000 са мери и пасища. Горските територии обхващат 116 743 дка или 67%, в т.ч. – 90 894 дка иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 3 391 дка широколистни. Преобладава земя от 9-та и 10-та категория, като по- голяма част от почвите са кафяви горски и сиви горски. В с. Борино е 9-та категория. В община Борино има регистрирани 732 земеделски стопанства, а използваната земеделска площ е 11 725.2дка.

Община Борино е район, предлагащ възможност за производство на екологично чиста селскостопанска продукция с наличие на плодородна земеделска земя, сравнително добре развита базисна инфраструктура - напоителна, пътна и електроснабдителна мрежи. В общината съществува сравнително добре развито търсене на селскостопанска продукция.

През последните години средните добиви от естествените ливади са значително занижени от гледна точка на потенциалните им възможности. Това се дължи основно на едностранчивото торене, а често пъти и липса на такова. При правилно торене, съобразено с торопотребността на почвите, добива на сено би могъл да се повиши с 35-50 %, което от своя страна ще доведе до снижение на себестойността на продукцията в животновъдството. Другият ефект, който ще се постигне по този начин е подобряване тревостоя на естествените ливади, като се увеличи дела на бобовите за сметка на житните треви, което от своя страна води до подобряване качеството на сено. Ландшафтът на територията се определя като изключително пасторален – с малки и добре стопанисвани ниви и ливади, обработвани по традиционен начин. За общината са характерни високопланински пасища и сенокосни ливади. Отглеждат се по полупасищен начин овце и крави. В община Борино са възстановени няколко малки стада от редки, но традиционни за региона породи животни като Каракачанска овца и Късорого родопско говедо – породи, които не се срещат почти никъде другаде в България.

Земеделието в територията се определя като „Полупазарно” – произвежда се основно за собствени нужди, а излишъка се продава. Отглеждат се предимно картофи и боб, а животните се отглеждат основно за мляко и месо. Високопланинското земеделие в съчетание със запазената природа и липсата на замърсяващи предприятия са гарант за високо качество и чистота на произведената земеделска продукция и предпоставка за регистрирането на местни производствени и географски марки, каквито в момента липсват в територията като пазарен механизъм. Голяма част от традиционните производствени практики в миналото днес са изоставени или застрашени от изоставяне поради липсата на финансиране и адекватна държавна политика.

Говедовъдството и овцевъдството са основните подотрасли на животновъдството в общината. Производството на уникални, качествени продукти в екологично чиста обстановка е една от основните и възможно единствената конкурентна насока за развитие на животновъдството. Основната част от отглежданите крави са с цел добив на мляко. В района на общината се отглежда Българското родопско говедо , което е изключително добре приспособено към агро – екологичните условия, има по – ниско живо тегло и по – нисък разход

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

на фуражи в сравнение с другите породи. Тази предпоставка дава възможност за получаването на висококачествени продукти: масло, кашкавал, сирена, извара и други.

Овцевъдството също е традиционен и перспективен отрасъл за района, предвид благоприятните условия на региона и наличието на голям брой високопланински пасища. Наблюдава се ясна тенденция за увеличаване броя на овцете от по-големите овцевъди. В района се отглеждат и кози, но поради ограничителните мерки по осигуряване на пашата, отглеждането им е затруднено. Като цяло съотношението земеделие към животновъдство е около 70% към 30%.

Основните проблеми пред развитието на селското стопанство в общината са свързани с няколко структуроопределящи фактора:

- слабо ниво на механизация;
- обезлюдяване на района;
- намаляване броя на отглежданите животни;
- производство основно за лични нужди.

В общината се наблюдава изключително висок процент на застаряване на земеделските производители, който изпреварва и общите данни за областта. Не се наблюдава потенциал за развитие от страна на млади земеделци. В допълнение в общината се използва предимно семейна работна сила, а възможностите за наемна са силно ограничени. Необходимо е да се предприемат действия за създаване на условия за развитие на високопланинско екологично селско стопанство са подобряване на сортовата селекция на картофопроизводството, развитие на култивирано отглеждане на билки, гъби и горски плодове, изграждане на селскостопански пътища.

Община Борино е район, предлагащ възможност за производство на екологично чиста селскостопанска продукция с наличие на плодородна земеделска земя, сравнително добре развита базисна инфраструктура - напоителна, пътна и млектроснабдителна мрежи.

В общината съществува сравнително добре развито търсене на селскостопанска продукция.

Земеделието в територията се определя като „Полупазарно” – произвежда се основно за собствени нужди, а излишъка се продава. Отглеждат се предимно картофи и боб, а животните се отглеждат основно за мляко и месо.

Горско стопанство

Горското стопанство е изключително важно за развитието на община Борино поради огромните природни богатства, които предоставя планина Родопи. Горските територии обхващат 116 743дка или 67 %, от територията на общината в т.ч. – 9640,7ха иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 450,6 ха широколистни. Широколистните гори са представени предимно от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) и трепетлика (*Populus tremula*). Най – разпространените иглолистни видове са: Бял бор (*Pinus silvestris*) – 4266,9 ха; Черен бор (*Pinus nigra*) – 1024,8 ха; Обикновен смърч (*Picea exelsa*) 3276,2 ха; Бяла ела (*Abies alba*) 320,5 ха;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Смесени иглолистни - 564,0 ха; Двуетажни насаждения – 188,3 ха; Смесените естествени насаждения са с участие на бял и черен бор, смърч, ела, бук на места планински бряст (*Ulmus glabra* Huds.), воден габър (*Ostrya carpinifolia* Scop.), същински явор (*Acer pseudoplatanus* L.), ива (*Salix caprea* L.), обикновена гроздовидна череша (*Padus racemosa* (Lam.) Gilib.), офика (*Sorbus aucuparia* L.), брекиня (*Sorbus torminalis* (L.) Crantz.), мукиня (*Sorbus aria* (L.) Crantz.)а Mill.) и сребролистна липа (*Tilia tomentosa* Moench.), обикновен габър (*Carpinus betulus* L.), зимен дъб (*Quercus petraea* Liebl.)

Храстовият етаж е съставен от обикновена леска (*Corylus avellana* L.), обикновен глог (*Crataegus monogina* Jacq.), обикновен дрян (*Cornus mas* L.), птиче грозде (*Ligustrum vulgare* L.), слабителна зърника (*Ramnus cathartica* L.), обикновен люляк (*Syringa vulgaris* L.), обикновен котонестер (*Cotoneaster vulgaris* Lindl.), черна калина (*Viburnum lantana* L.), червена калина (*Viburnum opulus* L.). По откритите терени в зоната на иглолистни гори се среща румелийска жълтуга (*Genista rumelica* Vel.), храстовидно прозорче (*Potentilla fruticosa* L.), синя (обикновена) храстовидна и пирамидална хвойна (*Juniperus communis* L.), червена хвойна (*Juniperus oxycedrus* L.), шипка (*Rosa* spp.) и др.

Особен интерес представляват в растителните съобщества рядко срещани видове като гръцка мукиня (*Sorbus graeca* (Spach) Kotschy) и офика борбазии (*Sorbus borbasii* (S.aucuparia x S.torminalis)). По скалните местообитания в района на ЗМ "Борино", ПЗ "Буйновско ждрело" и ЗМ „Триградскождрело“, се наблюдават единични впечатляващи с хабитуса си екземляри от ендемичен подвид черен бор 'Палазиана' (*Pinus nigra* spp.Pallasiana). Наблюдават се ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета – умереноконтинентални ерикоидни храсталаци с участие на остролистен клин (*Astragalus angustifolius*). Крайречните горски местообитания включват черна елша (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), бяла елша (*Alnus incana*(L.) Moench.), бяла върба (*Salix alba* L.), теснолистна миризлива върба (*Elaeagnus angustifolia* L.), ракица (*Salix purpurea* L.) и др. Крайречните горски местообитания основно са разположени в обхвата на граничните земеделски територии.

Ползването на горите се извършва съгласно Закона за горите и подзаконовата нормативна уредба от физически и юридически лица чрез провеждане на търгове, конкурси и преговори с потенциални ползватели. Дървесината, която се добива е с изключително качество и много високо търсене. Важна дейност в горското стопанство е събирането на диворастващи билки, гъби и горски плодове.

Средногодишния добив на иглолистна дървесина е около 23920 м3. Характерно за територията е голямото богатство на недървесни горски ресурси, които се добиват в горите и които са важна част от местната икономика – тук се срещат горски ягоди, боровинки, гъби, малини, къпини. Горите са източник на дивеч, риба и дърва за огрев – добре развит е ловния туризъм. Освен, че са средообразуващ фактор, горите предоставят и суровината за структуроопределящия отрасъл в местната икономика – дърводобива и дървопреработването.

Проблем пред горското стопанство са пожарите. Констатирана е огромна липса на специализирана пожарогасителна техника. В настоящия план за развитие са предвидени специални мерки за решаване на този проблем за да може да се опази екосистемата в общината.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Дървопреработването в цялата Област Смолян е в процес на реструктуриране. Много от дървопреработващите фабрики са приключили дейността си. Основно се извършва първична обработката на дървесината

Отрасълът „Преработваща промишленост” заема първо място в икономиката на общината с дял от 46,79 % на произведената продукция, 36,71% дял на приходи от дейност 39,49% дял на заетите лица и на 29,58% дял на ДМА в рамките на 2018 г. от всички отрасли в община Борино. Делът на предприятията е 10,47% от всички отрасли в общината, като основно това са микро и малки предприятия. В рамките на периода 2014 – 2018 г. броят на предприятията варира от 16 бр. през 2014 г. до 13 бр. през 2018 г., като делът им сред всички останали отрасли бележи намаление с 3 по-малко предприятия през изследвания период. В рамките на разглеждания период се наблюдава намаляване и на дела на заетите в този отрасъл с 4 лица. Отрасълът бележи драстичен спад през 2018 г. в дела на: произведената продукция с 44,62%, на печалбата с 38,9%, единствено се наблюдава ръст в размера на ДМА през 2018 г. спрямо изходната 2014 г. с 79,6%.

Отрасълът „Преработваща промишленост” е един от двата отрасли наред с „транспорт и складиране”, които бележат ръст в увеличаване на заетите лица от 12 д. през 2014 г. се увеличават до 74 д. през 2018 г.

Отрасълът „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети” заема второ място по значимост за развитието на икономиката на община Борино. Най-голям дял на предприятията е от този сектор, като той води класацията през целия период на наблюдение варира от 30% - 35%, спрямо другите сектори. Делът на произведената продукция е по-нисък 4,25% за сметка на приходите от дейността, които съставляват 18,19% сред всички отрасли в община Борино.

Трето място по значимост в общинската икономика заема „строителството” въпреки значителното намаляване на обема и приходите от дейността поради световната и национална финансова и икономическа криза, която засегна най-вече този сектор.

Делът на предприятията е един от най-малките сред останалите отрасли – като преобладават микро предприятията. Секторът е на четвърто място по броя на заетите лица в общината с дял от близо 9%. Произведената продукция през 2018 г. заема второ място сред другите сектори с дял от 13,87%, а приходите от дейността са с дял от 11,9%.

Преобладаващите икономически субекти в община Борино са в категориите микро- и малки предприятия със сравнително ниска конкурентоспособност. Повечето предприятия работят с технологично остаряла техника с ниско КПД и имат нужда от цялостно обновление на машинния и технологичен парк.

Делът на микро предприятия в рамките на 2014 г. е 90,48%, на малките предприятия е 9%, а на средните предприятия 0,52%; Икономическите показатели на предприятията показват сравнително ниска конкурентоспособност - произведената продукция за посочения период се е намалила с 24,36%, приходите от дейността с 12,81%, а размера на дълготрайните материални се е увеличил с 37,54% през 2018 г.;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Наблюдава се чувствително понижаване на печалбата на предприятията с над 15,95% за изследвания период и респективно увеличаване с 447,47 % на финансовите загуби. Водещо място в социално-икономическия комплекс на община Борино заема вторичният сектор, на второ място по значимост в икономиката на общината се нарежда третичния сектор, на последно място се нарежда първичния сектор;

Сектор „Услуги“

Икономическият профил на третичния сектор (“Услуги“) е разнообразен. От анализа на състоянието на този сектор са изключени икономическите дейности с бюджетен характер – образование, здравеопазване, социално подпомагане, култура, спорт, държавно управление, анализирани в частта на ПИРО – „Социална инфраструктура (Бюджетни услуги)“.

С най-широко развита мрежа от обекти е дейността „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“. В тази дейност е ангажирана и немалка част от наетите лица през 2018 г.– 74 д., което е 17,09% от всички наети в общинската икономика. Най – голям брой от търговските обекти и автосервизите са разположени в с. Борино.

Мрежата от пощенски обекти включва пощенски станции в по-големите населени места. Те обслужват чрез куриери и по-малките села в общината.

Туризм.

Хотелиерството и ресторантьорството е по-силно представена икономическа дейност. Предпоставки за развитието на тази икономическа дейност са разполагаемите ресурси за развитие на туризма, диференцирани в две групи:

- туристически ресурси с природен характер;
- туристически ресурси с антропогенен характер.

Община Борино е с потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм: екотуризъм, културен, ловен, познавателен, рекреационен и др. Към настоящия етап, община Борино може да се каже, че е разпознаваема туристическа дестинация. Развитието на туризма е определено като стратегически приоритет, за което допринасят намиращите се наблизо пещери Ягодинска пещера /с. Ягодина, община Борино/ и пещера Дяволското гърло /с. Триград, община Девин/.

Буйновско ждрело

Река Буйновска, извираща от подножията на връх Каинчал, на самата граница с Р Гърция, образува красиви меандри сред обширните ливади на местността „Попини лъки“. Преминува покрай Ягодинската пещера и навлиза в романтичен тесен каньон- небезизвестното Буйновско ждрело, образувало се в резултат на нуморната работа на реката в продължения на милиони години – обявено за природна забележителност през 1971г, със своите 10 км е най-дългото в страната и е включено в 100-те национални туристически обекта . Над ждрелото, след разклона за с.Ягодина, вдясно гордо издига снага, отвесна скала-, връх "Ушите" (висок 1503м)- на 600 метра над тесният път. Смайваща е гледката, която се открива от върха към Буйновското

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ждрело, вр. Чала, вр. Виденица и околните планински вериги. Варовитите скали на ждрелата са сред най – богатите местообитания на ендемични, редки и реликтни растителни видове в България.

Реката, преди да достигне до Вълчия скок преминава под многото бетонови мостове и под красив едносводов каменен мост, построен през далечната 1947 г., който здраво и стабилно стъпва на двата бряга на Буйновското ждрело.

При „Вълчият скок” скалите от двете му страни почти се допират, оставяйки тесен процеп към слънчевите лъчи. След 2-км по течението, р.Буйновска дава приноса си към микроязвор Тешел и се влива в р.Триградска, а двете реки след още 100м образуват водослив с река Кастраклии/образувала също така живописният каньон Деринкоук-пресичащ резерват Кастраклии”/ и така оформят пълноводният поток на средното течение на р.Кричим

Има безброй митове и легенди, които с основание са дали името на тази теснина – Вълчия скок.

Триградско ждрело

Триградското ждрело се намира на територията на Община Девин до него лесно се достига и по международния туристически маршрут през село Ягодина. Над речното легло на река Триградска се издигат величествини отвесни варовити стени с височина до 290 метра, заграждащи от всички страни късче небе от простора. Триградска река излива водите си в 40 – метров водопад в Бучащата зала на пещерата Дяволско гърло, изчезва във подземни зали, за да се появи извън пещерата, като буен извор. Пропастната пещера "Дяволското гърло" представлява огромна зала с размери на олимпийски стадион. Стародавна легенда разказва, че именно от тук Орфей е поел към подземния свят за среща с любимата си Евридика.

Ягодинската пещера-перла на родопските пещери

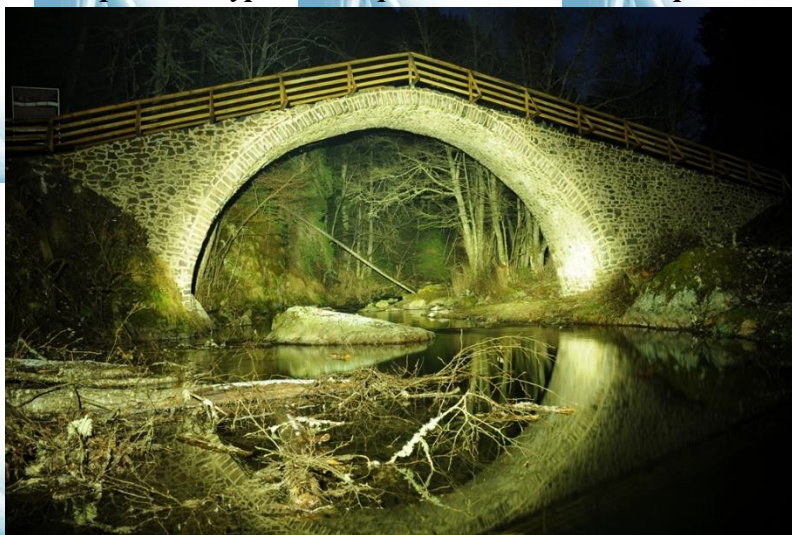
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Ягодинската пещера – перла на родопските пещери, очарова посетителите в благоустроения за посещения от туристи участък с уникални карстови образувания – вълшебна приказка от подземни форми и багри. Проучването ѝ започва през 60 – те години на XX век под ръководството на Димитър Райчев от Чепеларе – пионер на пещерните изследвания в Средните Родопи. Общата дължина на галериите ѝ надхвърля 10 500 метра. Благоустроения за посещения от туристи участък е с дължина 1100 метра. Посетителите могат да се любуват на разнообразни карстови форми – сталактити, сталагмити, сталактони, дендрити, пещерни перли, драперии, оцветени фасетки, наподобяващи леопардова кожа. По благоустроеното трасе в пещерата се преминава през няколко зали, всяка от които очарова туристите със своята неповторимост.

Пещерно жилище

Значителен брой от пещерите в района са обитавани от 4 000 – 3 500 г. пр. Хр. Забележително е пещерното жилище в естествения вход на Ягодинската пещера. До там се достига по благоустроена пътека с дължина 270 м, започваща от асфалтовото шосе за село Буйново. Разкритията от археологическите разкопки, извършени през 70 – те години на XX век, показват бита и материалната култура на праисторическите обитатели на района. Намерените шест огнища, останки от вертикални станове, керамика и хромели за стриване на жито дават образна представа за живота на първобитните хора. В близост до обекта е изградена чешма, беседка и кът за отдих.

Архитектурно-исторически мост "Кемера"

В местността Кемера, на 12 км. от село Борино, се намира римският мост Кемера. Кемеровият мост е висок 6 м, едноарков, граден от ломени камъни и спойка от бял хоросан. Части от лицевата зидария и ъглите на хубаво извитата арка са оформени с добре обработени

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

камъни. Настлан е с настилка от дребен речен камък. Дължината му е 32,40 м, а ширината – 3,60 м. Идвайки при него туристите се докосват до историята, понеже той е част от трасето на големия римски път, свързващ през Родопите Филипополис с Никополис ад Нестум (близо до с.Гърмен).

Родопска дъща

Родопската дъща е уникално дървено съоръжение, изработено в близост до река. Състои се от две части – дървен улей, по който се довежда чиста вода и дървен съд с форма на обърнат пресечен конус. Водата пада от високо в единия край на съда и създава водовъртеж. Дъщата се ползва за валяне на нови вълнени тъкани (одеяла, черги, диплари). В продължение на два три часа те се въртят под ударите на водната струя, за да станат по – здрави, меки и със светли цветове. Такава дъща може да се види на 4 км. южно от Борино в местността Хайдушки дол.

Връх "Виденица" - Гъоз тепе

Връх „Виденица”-висок 1652 м, се намира в близост до село Чала-на 3 км-югозападно, в община Борино. Познат е още като връх Гъоз тепе. Д-р Иречек проявява интерес към този връх в Западните Родопи и говори за присъствието на тракийското племе-беси там. Хронологията на посещението на Виденица говори за големия интерес, а археологическите разкопки вече продължават повече от 120 години, дават основание за предположение за прорицалище на бог Дионис.

Времето е измило доста от скалните масиви, но са видими скални площадки, стена от сух зид. Мястото има енергийна сила и лековита вода. Бесите са жречески род от тракийското племе на Сатрите, пазители на Светилището на Дионис, което според античните сведения се е намирало в Родопите.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

По време на експедицията „Родопи 2002-храмът на бог Дионис” е открита мраморна глава на императрица Юлия Паула-съпруга на римският император Елигабал-известен още като Варий Авит Басиан, управлявал 5 години провинцията от 218-до 222г., От върха се разкриват впечатляващи гледки към море от зелени гори, обширни високопланински пасбища с острови от величествени скали, както и при ясно време се вижда Бяло море, върховете на Пирин, вр.Перелик и др.

Има туристическа пътека от с.Чала, водеща към върха, която пътека минава покрай т.н.Сеферов чучур /Лековитата вода /, край която туристът може да си отпочине и поеме глътка въздух, преди да почне катеренето на върха..

"Кастраклий" и ловно стопанство "Извора"

Резерватът "Кастраклий", с площ 124 ха е разположен изцяло на територията на Горско стопанство – Борино. Под закрила са поставени вековна черноборова гора, много ендемични растителни видове и скални групи. Недалеч от резервата се намират дивечовъдно стопанство "Извора" и малък язовир.

Резервата "Кастракли" е рядко посещавано място и най – дивото в България!

На изток, в гората се разпростира приказна долина. С равно дъно, по което се вие бистър поток и с гъсто обрасли с бял бор склонове. Пейзажът е колкото зловещ, толкова и величествен и естествен, природната хармония се възстановява. Това е резерватът Кастракли. Тръгвайки срещу течението на потока, ще отидете до хижа Орфей. Над нея има ограмни поляни, гъмжащи от косачи през юли и спокойни през останалото време. Голяма чешма ще ви избави от жаждата и ще ви помогне да си направите закачливо пръскане в лятната жега. Можете да се разходите и без маркировка, без определена цел. Местността е колкото облагородена с много пътища, пътеки, беседки, чешми, толкова и дива и спокойна. Човешкото присъствие ако изобщо го има, е ненатрапчиво, неагресивно. Нищо чудно да срещнете заек, елен, дори вълк или глиган. Ако ви

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

се ходи повече, идете до стария римски мост, наречен "Кемера". По маркирана пътека до хижа "Орфей" се стига за два часа.

Екопътека до Дяволски мост и водослива на Буйновска река

Екопътека "Дяволска пътека" е напълно изградена и може да се посети както от с.Борино, така и от Буйновска река. Могат да се посетят природните забележителности "Дяволски мост" и "Скритите водопади". Най-удобен и безопасен е достъпът от към с.Борино - до бившият Механичен завод в местността Чатака - на 5 км югоизточно от с.Борино има паркинг, от който може да се тръгне в южна посока по маркирана пътека - след 1,2 км се пресича река Чатак дере /ляв приток на р.Буйновска/ и се навлиза във вековна иглолистна гора - от там до скалният феномен Дяволски мост са 1300 метра. Върви се по обезопасена пътека. Има изградени дървени заслони за почивка. Самият мост е скална арка, издълбана за милиони години от водите на река Чатак дере. Височината на моста е 18 м, отвор 6-метра, дебелина на скалата -3-4 метра. От моста могат да се видят участъци от страховитото ждрело - на река Чатак дере. След 15-20 минути преход се стига до "Скритите водопади", след което може да се стигне до водослива на Буйновска река. Пътеката излиза на 2-2,5 км надолу от Ягодинска пещера.

Туристическото предлагане се развива основно като семеен бизнес в малки хотели или къщи за гости. На територията на общината има 10 хотели и 5 къщи за гости.

Данни за туристическата инфраструктура, включваща местата за настаняване с капацитет над 10 легла се съдържат в таблица 9.

Таблица 7. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ (С КАПАЦИТЕТ НАД 10 ЛЕГЛА) В ОБЩИНА БОРИНО КЪМ 2015 И 2020 Г.

Показатели	2015 г.	2020 г.
------------	---------	---------

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

1. Места за настаняване – брой	6	22
в т.ч. хотели	4	10
2. Стаи – брой	52	158
в т.ч. хотели	43	101
3. Легла – брой	109	326
в т.ч. хотели	89	191

Източник: *НСИ. РАЙОНИТЕ, ОБЛАСТИТЕ И ОБЩИНИТЕ В Р. БЪЛГАРИЯ*

Основни *туристически локализации* в общината са с. Борино, с. Ягодина и с. Чала. Местата за настаняване включват 10 хотели, 11 къщи за гости, 1 обект, разполагащ със стаи за гости и 1 вилно селище. Те са от ниска звездна категория – стаите за гости са 2 звезди, а семейният хотел – три.

Реалният им брой е значително по-голям, но по неясни причини собствениците им не са предприели стъпки за включването им в туристическия регистър.

На територията на общината няма регистрирани туроператори и туристически агенти.

1.1.4 Икономическа и предприемаческа активност

Преобладаващите икономически субекти влизат в категориите микро- и малки предприятия със сравнително ниска конкурентоспособност. Делът на микро предприятия в рамките на 2014 г. е 90.48%, а на малките предприятия е 9%, делът на средните предприятия е най-нисък - 0,52%, на територията на общината няма функциониращи големи предприятия. В рамките на периода 2014-2018 г. се наблюдава намаляване на броя на микро предприятия с 4 броя. Икономическите показатели на предприятията показват сравнително ниска конкурентоспособност - произведената продукция за посочения период лавира като най-висок темп на развитие достига през 2017 г. През тази година се наблюдава увеличаване на произведената продукция с 17,94%, спрямо 2014 г., а приходите от дейността с 28,33%, а размера на дълготрайните материални активи се е увеличил с близо 53 %. Наблюдава се чувствително понижаване на печалбата на предприятията с близо 16%. и респективно увеличаване с над четири пъти на финансовите загуби (447%) за сравнителния период 2014 г. спрямо 2018 г.

Водещо място в социално-икономическия комплекс на община Борино заема вторичният сектор, на второ място по значимост в икономиката на общината се нарежда третичния сектор, на последно място се нарежда първичния сектор;

Отрасълът „Преработваща промишленост” заема първо място в икономиката на общината с дял от 63,91% на произведената продукция, 54,26% дял на приходи от дейност, 54,27% дял на заетите лица и на 58,7% дял на ДМА през 2014 г. от всички отрасли в община Борино. Повечето предприятия работят с технологично остаряла техника с ниско КПД и имат нужда от цялостно обновление на машинния и технологичен парк. Сектора на услуги за населението почти не е развит.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Икономическа активност. Важно значение за икономическото развитие има инвестиционната активност. Динамиката на инвестициите и нарастване на дълготрайните материални активи показва относително стабилно развитие през анализирания период. Най-висок е делът на реализираните инвестиции в сектор „Индустрия“ и в сектор „Услуги“. Размерът на ДМА, отнесен към един зает определят нивото на фондовъоръжеността на труда в общината, която се увеличава от 12543 лв./заето лице (2014 г.) на 42 684 лв./зает (2018 г.). Това е увеличение с около 70,61%. Причините за ръста във фондовъоръжеността са в нарастване на размера на ДМА като същевременно драстично е намалял броя на заетите.

Предприемаческата активност в общината е по-ниска от средната за страната. Измерва се с гъстотата на фирмите на 1000 човека от населението. За 2018 г. тя е 38,4 (при 32,6 фирми на 1000 д. за 2014 г.). Предприемаческата активност за община Борино е под средното равнище за страната – 50,1 на 1000 д. и за област Смолян -32,0.

1.1.5 Обобщени изводи за състоянието и потенциали за развитие на местната икономика

- Като малка община, разполагаща с не напълно усвоени потенциали за развитие на по-широк комплекс от икономически дейности, местната икономика е с параметри, които ѝ определят сравнително скромно място в икономиката на област Смолян.
- В икономическия профил на община Борино са представени сектори и икономически дейности, за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им.
- В секторната структура на икономиката водещо място по анализирания икономически показатели има вторичния сектор („Индустрия“), а останалите два – допълват икономическото развитие. Относително по-добри тенденции в развитието се наблюдават при отрасли именно от вторичния и третичния сектор, а в първичния (Аграрен) - се наблюдава стагнация или забавяне в развитието им.
- Неубедителни са усилията за развитие на растениевъдни производства, които да допълват картофопроизводството.
- Поради наличието на благоприятните условия за развитието на туризма (качествени ресурси и неусвоен потенциал) община Борино е припозната като туристическа дестинация от чуждите туристи.

1.2 Социална характеристика на община Борино

1.2.1 Демографска характеристика. Човешки потенциал.

Броят на населението е променлива величина и се отчита към определен момент от времето. Отчитането се извършва чрез демографски наблюдения на събитията в населението като най-важно от тези наблюдения е демографското преброяване. Броят на населението зависи от събитията раждания, умирация и миграции. От своя страна тези събития определят

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

промените в броя и структурите му. Тази взаимовръзка не трябва да бъде подценявана и всички изследвания изискват населението да се разглежда като динамична съвкупност. Населението с неговите характеристики е част от капитала на общината. Състоянието и характеристиката на населението се анализират и оценяват като потенциал и ресурс, допринасящ за социално-икономическото и инфраструктурното развитие на общината.

Демографската характеристика на община Борино – предмет на ПИРО – 2021-2027, е анализирана и оценена в две основни направления:

- *Количествени параметри на населението.*
- *Качествени характеристики на населението.*

В методически аспект, демографската характеристика, обхваща определен ретроспективен период от 5 или 6 години, с цел да бъдат очертани тенденции в демографското развитие.

➤ *Количествени параметри на населението*

Количествените параметри на населението включват анализи и оценки на същото по общоприети основни демографски показатели:

- брой и динамика на населението;
- естествено и механично движение на населението.
- *Брой и динамика на населението*

Броят на населението на общината е основен критерий както за населеността ѝ, така и за качествата на човешкия потенциал. Към 2019 г. броят на населението на община Борино възлиза на 3235 д. По този показател, общината попада в категорията на много малките общини (с население до 10 хил. д.).

За анализирания 6 годишен период (2014-2019 г.) е налице изразена тенденция на намаляване на броя на населението, процес характерен за по-голямата част от общините в страната. Определено влияние за намаляващия брой на населението има и неблагоприятното състояние на естественото и на механичното движение на населението. Динамиката в броя на населението на общината за 6 годишния ретроспективен период е показана на таблица 10.

Таблица 8. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Година	Брой на населението			Отн. дял (%)	
	общо	Общински център с. Борино	Други села	Общински център с. Борино	Други села
2014 г.	3388	2400	988	70,84	29,16
2015 г.	3371	2415	956	71,64	28,36
2016г.	3358	2424	934	72,19	27,81
2017 г.	3293	2394	899	72,70	27,30
2018 г.	3254	2376	878	73,02	26,98
2019 г.	3235	2364	871	73,08	26,92

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Източник: *НСИ. ДЕМОГРАФИЯ, МИГРАЦИЯ И ПРОГНОЗИ*

Анализът на броя на населението по местоживееене (Общински център с. Борино/Други села), показва, че преобладава това, живеещо в общинския център. Съотношението Общински център с. Борино/Други села, населението варира от 73,08% (Общински център) и 26,92% (други села) през 2019 г., през другите години от разглеждания период няма съществени промени в разглежданото съотношение.

Анализите на данните за промените в броя на населението на общината показват, че констатираното обезлюдяване (макар и не в големи размери) се наблюдава през всяка от отделните години в анализирания 6 годишен период. Статистическата информация сочи, че за посочения период броят на населението на общината е намалял със 153 д., или средно по 26 д.на година.

Таблица 9. ТЕМП НА НАРАСТВАНЕ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Години	Брой на населението			Отн. дял (%)	
	общо	Общински център с. Борино	Други села	Общински център с. Борино	Други села
2014 г.	3388	2400	988	70,84	29,16
2015 г.	3371	2415	956	71,64	28,36
2016г.	3358	2424	934	72,19	27,81
2017 г.	3293	2394	899	72,7	27,3
2018 г.	3254	2376	878	73,02	26,98
2019 г.	3235	2364	871	73,08	26,92

Източник: *НСИ. ДЕМОГРАФИЯ, МИГРАЦИЯ И ПРОГНОЗИ*

Динамиката в броя на населението по населени места варира в определени граници. При някои от тях е налице слабо обезлюдяване, а при други е налице стагнация в броя на населението. Измененията в броя на населението в отделните населени места в общината за 6 годишния ретроспективен период (2014-2019 г.) са показани в [таблица 12](#).

Таблица 10. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Населени места	Брой население по години						Ръст 2019/2014
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Община Борино	3388	3371	3358	3293	3254	3235	-153
с. Борино	2400	2415	2424	2394	2376	2364	-36
с. Ягодина	442	421	406	385	375	376	-66
с. Буйново	303	298	296	293	288	286	-17
с. Кожари	83	80	77	72	69	66	-17
с. Чала	160	157	155	149	146	143	-17

Източник: *НСИ. ТЕКУЩА ДЕМОГРАФСКА СТАТИСТИКА*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Анализите на данните от таблица 12 показват, че населените места в общината са в относително неблагоприятно демографско развитие. За анализирания период намалението в броя на населението в по-малките села е в порядъка на 17-20 д., а за по-големите – 36-66 д. за целия период.

Основната констатация от анализа в броя на населението по населени места е, че всички те са засегнати от процесите на демографско обезлюдяване.

- Движение на населението

Броят на населението е резултат от неговото естествено и механично движение. Процесите, свързани с движението на населението са динамични. Те се влияят от проявлението на различни фактори – икономически, социални, психологически и др.

За демографската жизненост на населените места от значение са стойностите на показателите, характеризиращи естественото движение на населението. Те оказват влияние и върху неговото естествено възпроизводство. Механичното движение на населението има отношение върху неговото териториално преразпределение.

Предмет на аналитичните демографски проучвания са: характеристиките и оценките на:

- естественото движение на населението;
- механичното движение на населението.

- Естествено движение на населението

Естественото движение на населението включва раждаемостта, смъртността и естествения прираст на същото. Освен върху общия брой на населението, стойностите на показателите за естествения прираст оказват влияние и върху възрастовата структура на населението, на стойностите на работната сила.

Раждаемост. Състоянието на *раждаемостта* е един от индикаторите за възможностите за увеличаване дела на младото население. От равнището на раждаемостта се влияят и някои от специфичните възрастови контингенти, които са определящи за оразмеряване на обектите на образователната инфраструктура – детски заведения, училища и др.

Статистическите данни на НСИ за анализирания период показват, че в община Борино броят на родените бележи ясно изразена тенденция на стабилизиране.

Общият брой на родените в общината, за анализирания шестгодишен период (2014 – 2019 г.), е 187 д. Броят на регистрираните раждания средно на година са по около 31 случая.

За сравнения между отделните години и в териториален разрез по-обективна представа за раждаемостта дава *коэффициентът на раждаемост*. Същият представя броят на ражданията, отнесени към 1000 д. от населението. Стойностите на коефициента на раждаемост за отделните години на анализирания период варират в границите на 0,9‰ (2014 г.) –8,7‰ (2017 г.) като тенденцията е за леко нарастване на тези стойности. Конкретните данни за броя на ражданията съответно на коефициента на раждаемост) за отделните години на периода 2014-2019 г. са посочени в таблица 13.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Таблица 11. ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Година	Общ брой	Родени	Умрели	Естест. прираст	Коефициенти (‰)		
		Брой	Брой	Брой	Ражд.	Смъртн.	Ест. прир.
2014 г.	3388	31	34	-3	9,1	10	-0,9%
2015 г.	3371	38	46	-8	11,3	13,6	-2,3%
2016г.	3358	33	37	-4	9,8	11	-1,2%
2017 г.	3293	23	55	-32	7	16,7	-8,7%
2018 г.	3254	30	40	-10	9,2	12,3	-3 %
2019 г.	3235	32	35	-3	9,9	10,8	-0,9%

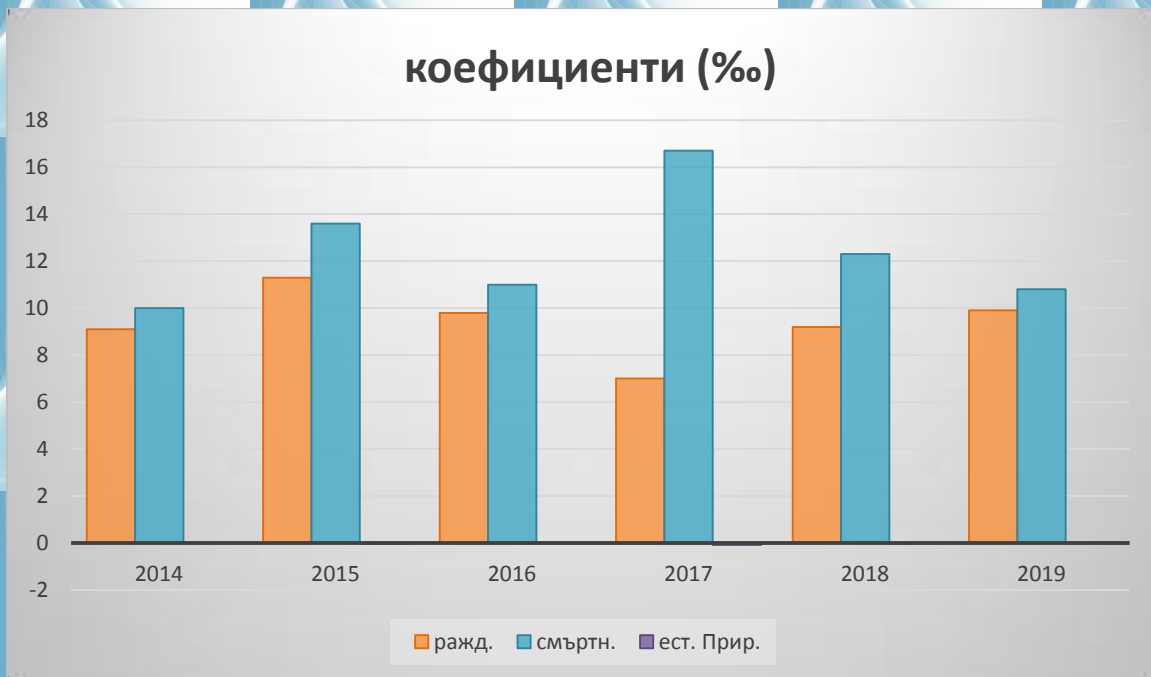
Източник: НСИ. ДЕМОГРАФИЯ, МИГРАЦИЯ И ПРОГНОЗИ

По отношение на коефициента на раждаемост, община Борино е с по-ниски стойности от тези за област Смолян (средни многогодишни стойности за разглеждания период – 9,38‰) и за страната (8,0‰).

Смъртността е вторият демографски показател, характеризиращ естественото движение на населението. Неговите стойности се влияят от няколко фактора – физиологически (стареенето на населението), заболяемостта, състоянието на здравната система и др. През последните няколко десетилетия се наблюдава процес на нарастване на смъртността на населението. Този процес не се наблюдава и в община Борино. Данните за последните 6 години показват, че подобно на раждаемостта и при смъртността има запазване на броя на смъртните случаи на едно относително постоянно ниво. Това личи и от данните в *таблица 13*. Проблемът, е че броят на смъртните случаи превишава броят на ражданията, което е и причината за формиране на отрицателни стойности на естествения прираст на населението.

Естественият прираст е резултат от раждаемостта и смъртността на населението. Тъй като смъртността е с по-високи стойности от раждаемостта, то стойностите на естествения прираст са с отрицателен знак.

Промените в стойностите на коефициентите за естественото и на механичното движение на населението в община Борино за периода 2014-2019 г. са представени на *фиг.5*.

Фиг.4. ДИНАМИКА В КОЕФИЦИЕНТИТЕ ЗА ЕСТЕСТВЕНО И МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Макар и с не високи, но отрицателни стойности е естественият прираст на населението на общината за целия анализиран период. Така само по линия на естественото движение на населението, средно на година, община Борино се обезлюдява с около 20-50 д.

○ Механично движение на населението

Намалението на броя на населението на община Борино се дължи не само на отрицателния естествен прираст на населението, а на отрицателните стойности на механичния прираст.

Показателите, характеризиращи механичното движение са брой заселени и брой изселени лица. Съпоставката между техните стойности формира механичния прираст.

Заселвания. За периода 2014-2019 г. броят на заселените в общината лица е 199 д., или по 33 д. средно на година. През отделните години от проучвания период броят на заселените лица е в много тесни граници.

Изселвания. За същия период е регистриран по-висок брой на изселените лица. За анализираните 6 години, те са общо 295 д., или средногодишно по 49 д. трайно напускат общината.

Механичен прираст. Превишението в броя на изселените над броя на заселените лица формира и отрицателните стойности на механичния прираст. Средногодишният му брой е - 16 д. Подобно на броя на заселените, броят на изселените лица също е в много тесни рамки. Това личи и от данните в таблица 14.

Таблица 12. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА МЕХАНИЧНОТО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

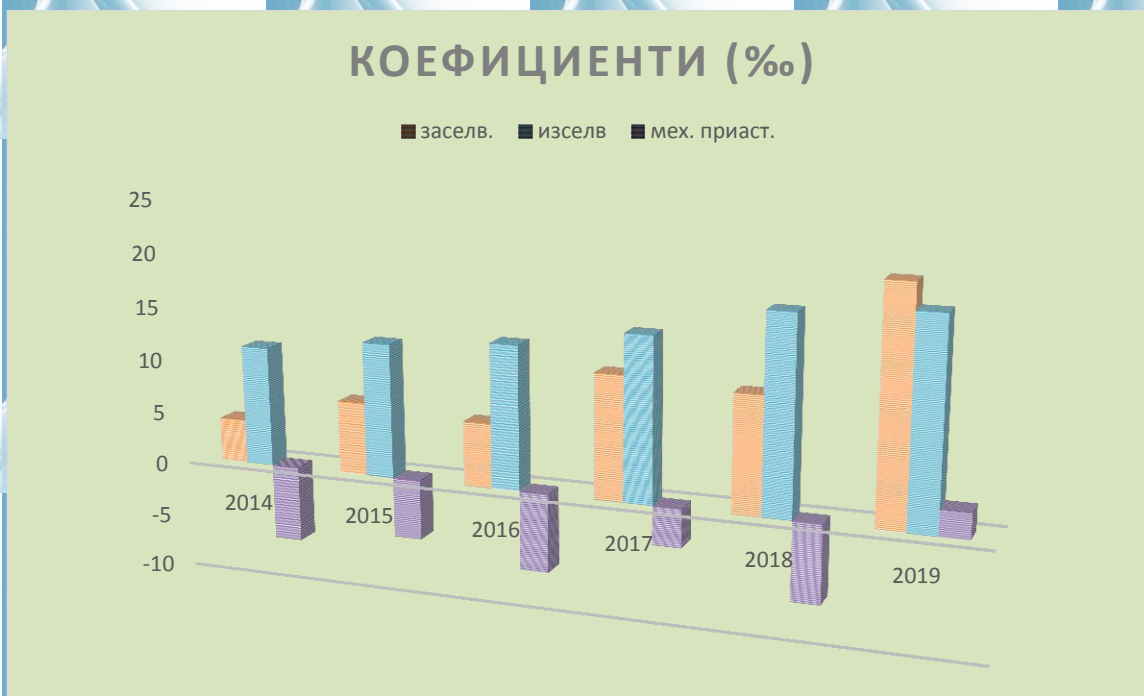
Години	Общ брой	заселени (брой)	изселени (брой)	мех. прираст (брой)	коэффициенти (%)		
					заселв.	изселв	мех. прираст.
2014 г.	3388	14	38	-24	4,1	11,2	-7,1
2015 г.	3371	23	42	-19	6,8	12,5	-5,6
2016г.	3358	20	45	-25	6	13,4	-7,4
2017 г.	3293	38	50	-12	11,5	15,2	-3,6
2018 г.	3254	35	59	-24	10,8	18,1	-7,3
2019 г.	3235	69	61	8	21,3	18,9	2,4

Източник: НСИ. ДЕМОГРАФИЯ, МИГРАЦИЯ И ПРОГНОЗИ

Естественото и механичното движение на населението *по населени места* дава представа за протичащите демографски процеси в тях. От стойностите както на естествения, така и на механичния прираст, се определя и динамиката в броя на населението. По-обективна представа за естественото и за механичното движение на населението дават коефициентите за естествен и механичен прираст.

Тъй като през отделните години на анализирания период стойностите на тези коефициенти варират в определени граници е възприет метода за представянето на същите като средни за периода, известни като *средни многогодишни стойности*.

Таблица 13. СРЕДНИ МНОГОГОДИШНИ СТОЙНОСТИ НА КОЕФИЦИЕНТИТЕ ЗА ЕСТЕСТВЕН И ЗА МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Източник: *НСИ. ТЕКУЩА ДЕМОГРАФСКА СТАТИСТИКА*

Посочените стойности са определени на базата на средните абсолютни стойности за родените, умрелите, заселените и изселените лица, отнесени към 1000 д. от населението. Така сравненията имат обективен характер, независимо от броя на населението на отделните населени места.

Анализът на данните от *таблица 15*, показва по какъв начин в общината протичат по-неблагоприятни демографски процеси през изследвания период.

Общата констатация за количествените параметри на населението – брой, естественото и за механичното движение е, че в общината е налице не много благоприятно *демографско състояние*. То се изразява в относително устойчиво намаляване на броя на населението. Това е резултат от отрицателния естествен и отрицателния механичен прираст, които също не са високи.

➤ **Качествени характеристики на населението**

- *Възrastови структури*

Качествените характеристики на населението включват различните му структура. За целите на ПИРО – Борино са анализирани половата и възрастната му структура (по стандартни и специфични възрастни групи), образователното му равнище и етническата му принадлежност.

Полова структура.

Половата структура показва съотношението мъже жени. Съотношението между мъжете и жените се определя основно от различията в динамиката на смъртността и раждаемостта при

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

двата пола.

Половата структура на населението на община Борино се състои в това, че броят на мъжете е повече от този на жените. На практика половата структура на община Борино се характеризира с известни отклонения в полза на мъжете, което в сравнение със страната е обратното. Към 2014 г. броят на мъжете в община Борино е 1693 д. по- висок с 24 д. от този на жените 1669 д.

Възrastова структура. Предмет на анализ и оценки са т.нар. стандартна и специфична възрастна структура на населението. *Стандартната* – включва лицата в под трудоспособна, в трудоспособна и в над трудоспособна възраст. Специфичните възрастни групи са лицата съответно: от 0-2; 3-6; 7-14; и 15-18 годишна възраст.

Стандартната възрастна структура е представена чрез данните от *таблица 16*.

Таблица 14. ПРОМЕНИ В СТАНДАРТНАТА ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

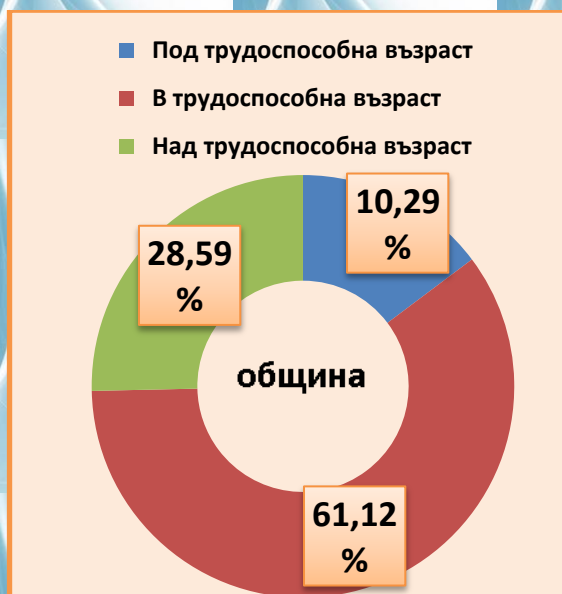
Възrastови групи	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
общо община Борино	3362	3302	3243	3184	3127	3071
Под трудоспособна възраст	375	361	349	336	326	316
В трудоспособна възраст	2168	2110	2052	1994	1935	1877
Над трудоспособна възраст	819	831	842	854	866	878

Източник: НСИ. ДЕМОГРАФИЯ, МИГРАЦИЯ И ПРОГНОЗИ

Погледнато от трудовите възможности на населението в община Борино преобладава населението в трудоспособна възраст, следвано от това на над трудоспособното. Фактът, че над трудоспособното население преобладава от подтрудоспособното говори, че в бъдеще трудовите ресурси ще намалееят, а пенсионерите ще се увеличат, което ще доведе до дисбаланс в този тип структура. В периода 2014г-2019г. се наблюдава устойчива тенденция на намаляване на относителния дял на подтрудоспособното население и населението в трудоспособна възраст и увеличаване дела на населението в надтрудоспособна възраст. В заключение може да се каже, че населението в трудоспособна възраст намалява с изпреварващи темпове, което води до увеличаване на относителния дял на над трудоспособното население. Коефициентът на възрастна зависимост в рамките на общината се увеличава като само в рамките на последните пет години от 37,8% се повишава на 46,78% - или увеличението е в рамките на 9%.

Този отрицателен темп показва намаляването на лицата в активна трудоспособна възраст и увеличаването на тези в над трудоспособна възраст, което влия негативно върху възможностите на пазара на труда.

Графичен израз на стандартната възрастна структура на населението на общината и на общинския център представлява *фиг. 6*.

Фиг.5. СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ЗА ОТНОСИТЕЛНИЯ ДЯЛ НА СТАНДАРТНИТЕ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И НА ГР. БОРИНО – 2019 Г.

„Свиването“ на контингента от лица в трудоспособна възраст ще има отражение и върху икономически активното население и като част от него - на работната сила в общината. В средносрочна и дългосрочна перспектива това може да има неблагоприятно отражение и върху икономическото развитие, което ще изпитва затруднения при осигуряване на работна сила.

За функционирането на някои дейности със социален характер (основно на образованието и на детското здравеопазване) влияние оказва т.нар. *специфична възрастова структура* на населението. Както бе посочено, тя включва контингенти от лица от 0 до 18 годишна възраст, диференцирани в няколко групи.

Предмет на аналитичните демографски проучвания е специфичната възрастова структура за 2019 г. Тя е анализирана и по населени места. Целта е да се получи обективна картина за контингентите от лица в предучилищна и в училищна възраст, които са основните потребители на образователната система. Данните за броя на лицата в специфичните възрастови групи са отразени в *таблица 18*.

Таблица 15. БРОЙ ЛИЦА В СПЕЦИФИЧНИТЕ ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ НА НАСЕЛЕНИЕТО В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА БОРИНО – 2019 Г.

Населени места	Брой лица по възрастови групи			
	0 - 2 г.	3 - 6 г.	7- 14 г.	15 - 18 г.
Общ. Борино	85	122	224	109
с. Борино	75	112	183	81
с. Ягодина	7	6	25	15

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

с. Буйново	2	1	7	9
с. Кожари	0	0	0	2
с. Чала	1	3	9	2

Източник: *НСИ. ТЕКУЩА ДЕМОГРАФСКА СТАТИСТИКА*

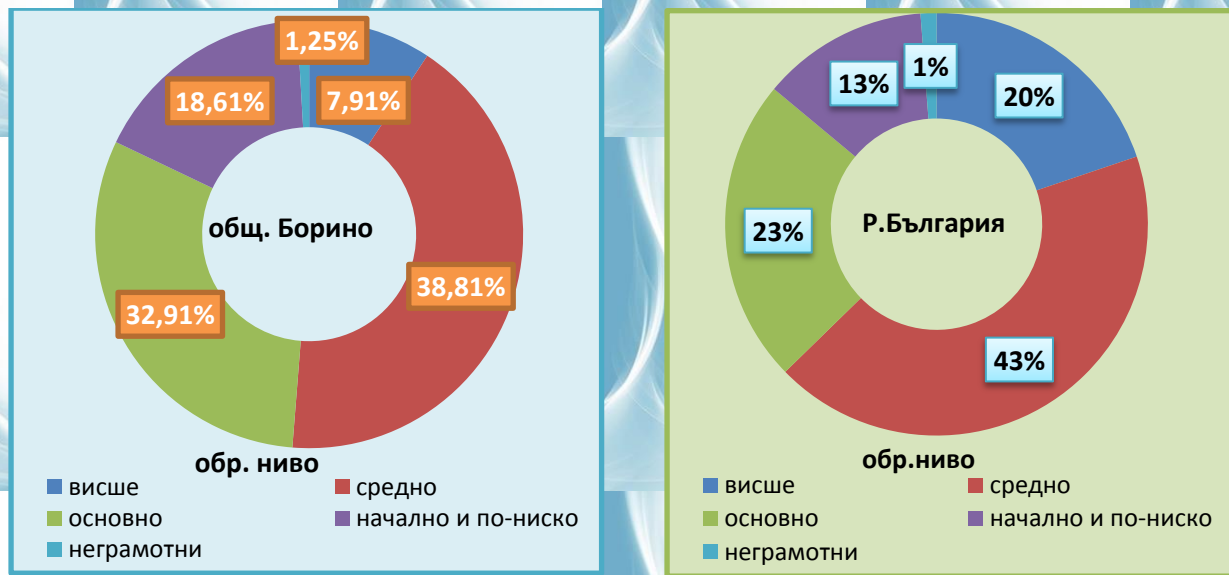
В по-малките села лицата в специфичните възрасти са единици, което възпрепятства възможността за функциониране на самостоятелни образователни институции. Местните власти са задължени да осигурят условия за обхващането им в задължителните образователни степени (подготвително предучилищно и основно училищно образование). Този ангажимент местните власти реализират чрез организиране на ученически пътувания.

- *Образователна структура на населението.*

Статистическа информация за образователната структура на населението се осигурява по време на преброяванията. Те представят образователния статус на населението над 7 годишна възраст. От населението на общината с висше образование към 2011 г. са 275 души (7.91%), а със средно 1349 души (38.81%). Съотношението на висшистите като дял от населението в общината се запазва и в останалите населени места с изключение на с. Чала (5.45%) и с. Буйново (6.78%). В общинския център броят на лицата с висше образование е 195 д. 21или 70.91% от всички висшисти в общината. Висок е дялът на лицата с основно (1144 д или 32.91%) и по-ниско образование 647 души (18.61%). Образователната структура на населението дава отражение върху броя на заетите лица в общината, качеството на работната сила и нивото на заплащане. Дялът на лицата с начално, основно и без образование е 51.52%, което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината. Това съотношение се запазва и в рамките на общинския център – лицата с основно, начално и пониско са 50.42%.

В сравнение с относителните дялове на различните образователни нива на населението средно за страната прави впечатление, че населението на община Борино е с по-неблагоприятна образователна структура. В общината преобладават лицата с по-ниско (основно и по-ниско) образователно ниво. Графична представа за това съотношение (община – страна) дава *фиг. 7.*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Фиг.6. СРАВНИТЕЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО И Р. БЪЛГАРИЯ – 2011 Г.

Населени места	Общо	Степен на завършено образование					
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално	Никога не посещавали училище
Община Борино	3476	275	1349	1144	485	162	..
дял в %		7,91	38,81	32,91	13,95	4,66	0
с. Борино	2380	195	933	803	285	112	0
дял в %		8,19	39,20	33,74	11,97	4,71	0
с. Ягодина	482	39	178	148	98	19	0
дял в %		8,09	36,93	30,71	20,33	3,94	0
с. Буйново	354	24	137	105	62	19	7
дял в %		6,7	38,7	29,66	17,51	5,37	0
с. Кожари	95	8	35	28	21	3	0
дял в %		8,42	36,84	29,47	22,11	3,16	0
с. Чала	165	9	66	60	19	9	0
дял в %		5,45	40	36,36	11,52	5,45	0

Констатация. Сравнително високия дял на по-ниско образованото население е проблем с квалификационните умения на работната сила. Този тип лица са трудно пригодими за повишените изисквания на пазара на труда.

➤ *Етническа структура на населението*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Към датата на последното преброяване от 2011г., най-многобройната етническа общност в област Смолян е българската. Към нея се самоопределят, 86 847 (91,25 %) от лицата, отговорили на доброволния въпрос. Турската етническа група е втората по численост. Към 1.02.2011 г. 4 696, или 4,93% от всички лица, доброволно декларирали етническата си принадлежност, са се самоопределили като част от нея.

➤ *Икономическа активност на населението*

Поради липсата на статистическа информация за икономическия статус на населението по населени места, анализите и оценките на икономическата му характеристика са на ниво „община“.

Икономически активно население

В категорията „икономически активно население“ попадат лицата във възрастовата група над 15 години. Техният брой в община Борино към 2019 г. възлиза на 1877 д. Този брой не се променя съществено за последните 5 години. Коефициентът на икономическа активност е 23,07 и е съизмерим със средния за област Смолян – 56,8.

• *Заети / наети лица*

Заетите лица, включват както наетите по трудови взаимоотношения, самонаетите, работодатели. Към 2018 г. общият им брой е както следва:

- Заети в нефинансовите предприятия - 433 д .
- Наети общо нефинансов и финансов сектор (без самонаети и работодатели) – 435 д.

По-подробни анализи на заетите в икономиката на община Борино се съдържат в т. 2.2. – Характеристика на икономиката на община Борино.

Безработни лица. Регистрираните безработни са част от икономически активното население. Безработицата е един от индикаторите за жизнеността на местната икономика.

Към края на 2020 г. безработицата в община Борино може да се илюстрира със следните параметри:

- Общ брой на регистрираните безработни лица – 331д.
- Безработни лица до 29 д .(младежка безработица) – 19 д.
- Регистрирани безработни с регистрация повече от 1 год.- 150 д.
- Равнище на безработица (%) – 18,15%

Основен индикатор за безработицата е нейното равнище. За 2020 г. тя е със стойност – 18,15%, при средна за страната – 5,6% и за област Смолян – 7,9%.

1.2.2 Изводи за демографското състояние

Подробните анализи на състоянието и тенденциите в демографското развитие на община Борино за периода 2014-2019 г. дават основание да бъдат формулирани следните обобщени изводи:

- По отношение на динамиката в броя на населението (с тенденция за минимално

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

намаляване на неговата численост) община Борино попада в категорията на общините в демографска стагнация.

- Не много голямото по мащаб обезлюдяване на общината е резултат от отрицателния естествен и отрицателния механичен прираст на населението. Отрицателните стойности на естествения и на механичния прираст са характерни за всички населени места в общината.
- За анализирания 6 годишен период се констатира устойчиво равнище на раждаемостта, която е по-добра от средната за област Смолян и за страната. Същевременно се наблюдава устойчиво, по-високо равнище на смъртността, което е и причина за формиране на отрицателен естествен прираст.
- Макар и устойчива, раждаемостта не е в състояние да обезпечи демографска жизненост на общината, което дава отражение и върху възрастовата структура на населението.
- Стандартната възрастова структура очертава тенденция на траен процес на застаряване на населението. Нарастването на относителния дял на лицата в над трудоспособна възраст е за сметка на дела му в трудоспособна възраст, което има отражение върху количествените параметри на работната сила.
- Образователната структура на населението не е с добри параметри. Висок е дялът на по-ниско образованите лица (с основно и по-ниско образование).
- Общината е с по-нисък коефициент на трудова заетост в сравнение с по-високия относителен дял на активното население.
- Безработицата е в края на програмния период (към 2020 г.) е с висока вероятност да се очертае като сериозен проблем в пазара на труда в общината, което е резултат от отрицателното влияние на пандемията КОВИД 19.

1.3 Социална инфраструктура (бюджетни услуги)

Обект на аналитичната част на ПИРО –Борино 2021-2027 г. са социални дейности, които са ангажимент на държавата и на местните власти. Същите са с бюджетно финансиране и цялостно управление. В категорията „бюджетни“ социални услуги попадат:

- Образователните дейности и свързаната с тях образователна инфраструктура на предучилищното и училищно (общо и професионално) образование.
- Здравеопазването, включващо извънболничната и болнична помощ и свързаните с тях лечебни заведения, училищното здравеопазване, спешната медицинска помощ и детските ясли.
- Дейностите по социално подпомагане на определени категории лица и обектите, в които се реализират този тип социални услуги.
- Култура и обектите, и културните институции, в които се реализират различните видове културни дейности.
- Спорт и свързаните с него спортни клубове и спортни обекти.
- Държавно и местно управление – обслужващи институции на държавната, съдебната и местната власт.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Съобразно методическите изисквания за изработване на ПИРО, в аналитичните части на същите се анализира и оценява:

- състоянието на отделните бюджетни услуги към 2019 г.;
- тенденциите в досегашното им развитие за ретроспективен 5 или 6 годишен период (2014 – 2019 г.).

На основата на извършените анализи и оценки на бюджетните услуги се формулират изводи и се извеждат проблеми в развитието на същите. Изводите и разкритите проблеми се използват при S W O T анализа на ПИРО – Борино 2021-2027 г.

➤ **Предучилищно и училищно образование в община Борино.**

Анализите и оценките на предучилищното и училищно образование в общината се базират на официална статистическа информация и от теренни проучвания. На територията на община Борино са представени предучилищното образование, осъществявано в Детски градини (ДГ), общото и професионалното училищно образование, реализирано в два типа общообразователни училища – основни и средни училища.

• *Предучилищно образование*

Предучилищното образование е насочено към определен възрастов контингент от населението – лицата от 3 до 6 годишна възраст. То се реализира в детски заведения, които в действащата нормативна уредба (*Закон за предучилищното и училищното образование – 2015 г.*) и са регламентирани като *Детски градини (ДГ)*.

Броят и капацитетът (брой места и брой групи) на ДГ се определя от броя на лицата във възрастовата група от 3 до 6 годишна възраст, както и от действащите нормативи за минимален брой деца за образуване на детска група.

През учебната 2019/2020 г. в община Борино са действали общо 2 ДГ. Броят и капацитетът на ДГ за периода 2014-2019 г. са представени в таблица 19.

Таблица 16. ПРОМЕНИ В БРОЯ И КАПАЦИТЕТА НА ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ В ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Учебна година	Детски градини	Деца	Детски учители
		Общо	
2014/2015 г.	2	59	10
2015/2016 г.	2	51	8
2016/2017 г.	2	45	7
2017/2018 г.	2	42	7
2018/2019 г.	2	42	6
2019/2020 г.	2	56	8

Източник: НСИ. ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

За анализирания период няма промени в мрежата от ДГ в общината. Капацитетът на детските градини е съобразен с броя на обхванатите деца. В отделните години тя варира от около 3-7 деца в една детска градина.

Разположението на ДГ по населени места показват, че 2-те ДГ са разположени в 2 населени места, а именно – с. Борино, и с. Ягодина. Броят и капацитетът на ДГ по населени места са представени чрез данните в таблица 20.

Таблица 17. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ДЕТСКИ ЗАВЕДЕНИЯ В ОБЩИНА БОРИНО – УЧЕБНА 2019/2020 Г.

Населено място	Име на ДГ	Капацитет					
		обхванати деца			брой групи		
		Общо	в т.ч. до 3 г.	6 годишни	общо	В т.ч. яслени	Подготвителни 5 и 6 годишни
с. Борино	ДГ “Радост“	47	15	12	3	-	2
с. Ягодина	ДГ “Дъга“	9	2	1	1	-	-

Източник: ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ БОРИНО

В ДГ в община Борино няма разкрити яслени групи. Във всички ДГ са разкрити подготвителни групи, в които са обхванати 6 годишни деца. Средната пълняемост на групите в отделните ДГ варира в определени граници от 12 деца в група в ДГ “Радост“ в с. Борино и 9 деца в ДГ “Дъга“ - с. Ягодина.

- *Училищно образование*

Образователната система (в частта ѝ училищно образование) е представена от мрежа от един вид училище:

- *Общообразователни.*

Затъпеността на образователната степен в отделните училища (начална, основна, средна) е функция от наличието на достатъчни контингенти от лица в съответната възрастова група.

Общо образование

По сега действащата нормативна база в сферата на образованието, основната степен на образователно равнище (I – VII клас) е задължителна. Всички общообразователни училища в община Борино са от типа „неспециализирани“.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

През учебната 2019/2020 г. училищната мрежа в община Борино включва 1 средно училище и 1 основно училище. Данните за броя на училищата и техния капацитет през анализирания период са представени в таблица 21.

Таблица 18. ПРОМЕНИ В БРОЯ И КАПАЦИТЕТА НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА В ОБЩИНА БОРИНО – 2014-2019 Г.

Учебна година	Училища	Паралелки	Ученици	Ср. брой у-ци в парал.
2014/2015 г.	3	15	178	11
2015/2016 г.	2	15	183	12
2016/2017 г.	2	15	166	11
2017/2018 г.	2	14	151	10
2018/2019 г.	2	14	147	10
2019/2020 г.	2	14	134	9

Източник: НСИ. ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

Данните от таблица 21 показват, че през анализирания период мрежата от общообразователни училища се е променила. Тя включва 1 Средно училище (СУ) и 1 основно училище (ОУ) За сметка на това се наблюдава и динамика в броя на учениците. Техният брой намалява през последните три учебни години, което е резултат от продължаващото неблагоприятно демографско развитие и свързаният с това спад в контингентите от лица в училищна възраст.

Разпределението на учениците в отделните степени на общообразователния процес показва, че основната част от тях са в началната и основната образователна степен. В основното образование са обхванати между 66 – 67% от общия брой на учениците.

Фиг.7. ПРОМЕНИ В БРОЯ НА УЧЕНИЦИТЕ ПО ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН В ПЕРИОДА 2014-2019 Г.

Териториалното разположение на училищата с данни за капацитета им е показано в таблица 22.

Таблица 19. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИЛИЩА В ОБЩИНА БОРИНО – УЧЕБНА 2019/2020 Г.

Населено място	Вид и име на общообр. у--ще	Брой ученици	Брой паралелки	Брой класни стаи
с.Борино	СУ „Н.Й.Вапцаров“	122	11	12
с.Ягодина	ОУ „Отец Паисий“	15	4	4

Източник: ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ БОРИНО

Със статут на средищно е СУ „Н.Й.Вапцаров“ в с. Борино и основно училище ОУ „Отец Паисий“ в село Ягодина. Освен със статут на средищно, ОУ „Отец Паисий“ в село Ягодина има и статут на защитено училище. Основанието за получаване на статут на средищно и на защитено училище е в недостатъчния брой ученици в преобладаващата част на населените места в общината и липсата на училища в тях. Случаят с ОУ „Отец Паисий“ в село Ягодина да е със статут на защитено училище, е недостатъчният брой ученици, което налага формиране паралелки със слети класове и с брой на учениците около и под минималния норматив за 10 ученика в самостоятелна паралелка. В тях се обучават и ученици от близки села, в които няма действащи училища.

За решаване на законовото право за осигуряване на условия за образование, местната власт на община Борино е създала съответната организация за обхващане на децата в

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ученическа възраст от населените места без действащи училища. Това се постига чрез ученически пътувания към съответните средищни училища.

Броят на пътуващите ученици към средищните училища през учебната 2019/2020 г. е малък. В СУ „Н.Й.Вапцаров“ в с. Борино от общо 122 ученика – 5 са от други населени места, а в ОУ „Отец Паисий“ в село Ягодина от общо 15 ученика – 2 са от други населени места

За учебната 2019/2020 година на територията на общината са определени съответни маршрути за ученически пътувания, обслужвани от общо 2 училищни автобуса. Капацитетът на автобусите (брой места) е съобразен с броя на пътуващите ученици по съответния маршрут. Разписанията на маршрутите отчитат времето на започване и завършване на учебния процес.

Професионално образование

На територията на общината не е застъпено Професионално образование. Учениците изявили желание за професионално образование се учат в професионалните гимназии в съседните общини.

Състояние на материалната база

Провежданата от местните власти политика в областта на образованието включва и мерки за осигуряване на инвестиции за подобряване материалната база на училищата и на детските заведения. Оценките за състоянието на училищната база и тази на детските градини е положителна. Наред с ежегодните ремонти по освежаване на класните стаи и останалите помещения в училищата са осъществявани и дейности по подобряване на физическите качества на образователната инфраструктура.

В анализирания период са осъществени дейности по подобряване на материалната база на образователните институции.

Училищата в общината са с много добра материална база. Освен класни стаи, училището разполага и с кабинети по различни предметни области. Модерна е и спортната база.

Обобщената констатация за състоянието на материалната база на образованието е, че тя е в добро физическо състояние за провеждане на качествен учебно-възпитателен процес.

➤ *Здравеопазване*

Здравеопазването в община Борино и лечебните заведения, свързани с него са представени от доболничната помощ и от звено за бърза и неотложна медицинска помощ. Доболничната първична медицинска и стоматологична помощ са с изразен локален (в границите на общината) характер, а и специализираната доболнична помощ също е с общинско значение. Здравеопазването в общината се финансира основно с публични (бюджетни и по линия на НЗОК) средства.

Видове лечебни заведения по нива на обслужване - Здравна служба с.Борино - Зъболекарски кабинет с.Борино - Лекарски кабинет с. Ягодина - Лекарски кабинет с. Буйново - Лекарски кабинет с. Чала - Лекарски кабинет с. Кожари,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Село Борино разполага с модерна здравна служба, чиято сграда е ремонтирана по програма "Фар BG 2005/017.353-01.03.12" по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ "Подобряване състоянието и интеграция на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите". В сградата ѝ се намират кабинетите на двама общопрактикуващи лекари и един зъболекарски кабинет. В рамките на общината общопрактикуващите лекари по дентална медицина са 3-ма. Община Борино притежава една линейка, получена като дарение от Българския червен кръст (БЧК). Издръжката на медицинския автомобил е поета изцяло от общината. Идентифицира се голяма необходимост от медицински автомобили за спешна помощ, които да обслужват Община Борино. Инфраструктурата на здравеопазването в община Борино е представена само от обекти на болничната лечебна и стоматологична помощ. Това е функция от малкия брой на населението на общината. Болничната помощ се осъществява в самостоятелни амбулатории за индивидуални практики за доболнична и стоматологична помощ. Броят им е определен с Областната здравна карта и е съобразен с приетия норматив за минимален брой на пациентската листа Първичната медицинска помощ се осъществява от 2 общопрактикуващи лекари, Първичната стоматологична помощ е организирана в 3 амбулатории за първична осъществявани в амбулаториите в посочените села на общината са организирани в индивидуални практики и се обслужват от общопрактикуващи лекари и от стоматолог. От направения преглед на състоянието на здравеопазването в общината могат да бъдат изведени следните изводи: • Основният проблем пред удовлетворяването на нуждите на населението от малките населени места от здравни грижи е свързан с отдалечеността от специализирани болнични заведения. • Изведените проблеми поставят на преден план необходимостта от извършване на ключови структурни промени, водещи до концентрация на усилия и ресурси върху: промоция на здравето и повишаване на здравна култура у населението; превенция и профилактика на болестите; оптимизация на здравната инфраструктура и модернизация чрез нови технологии и оборудване.

- *Доболнична лечебна помощ*

Основен приоритет в доболничната медицинска помощ е структуриране на общите медицински практики и специализирани практики; сключване на договори с Районната здравно осигурителна каса; оборудване на кабинетите с необходимата апаратура и консумативи; необходимост от квалификация на част от лекарите като общо практикуващи лекари със специалност обща медицина; последваща приватизация на дейности в доболничната дейност.

Доболничната медицинска помощ е функция от броя на населението и неговото разпределение по населени места. Влияние оказва и броят на здравноосигурените лица, както и действащите нормативи за минималния брой на лицата в пациентските листи на общопрактикуващите лекари (ОПЛ). По своите функции доболничната медицинска помощ, организирана на територията на община Борино се диференцира на:

- Първична извънболнична медицинска помощ.
- Специализирана извънболнична медицинска помощ.
- Първична извънболнична дентална помощ.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Лечебните заведения за първична извънболнична лечебна помощ и за първична дентална помощ, на специализирана доболнична помощ са регламентирани като амбулатории, в които осъществяват дейността си ОПЛ, лекарите специалисти и лекарите-дентисти.

Болнична лечебна помощ

На територията на община Борино няма разкрита Многопрофилна болница за активно лечение. Болнична помощ населението получава в Областната МБАЛ „Братан Шукеров“ и в МБАЛ Девин.

- *Спешна медицинска помощ*

Спешната и неотложната медицинска помощ за населението от общината се извършва от филиал на ЦСМП – гр. Смолян. Към филиала е открит спешен кабинет. Част от по-сложните спешни случаи се пренасочват към лечебни заведения в гр. Смолян.

- *Кадрово осигуряване на здравната система*

Нормалното функциониране на здравната система, освен от наличната здравна инфраструктура е свързано и с кадровото обезпечаване с персонал от лекари, стоматолози (лекари дентисти) и медицински специалисти (акушерки, медицински сестри, фелдшери и др.).

Към 2019 г. общият брой на кадрите в здравеопазването на общината е както следва:

- Общ брой на заетите в здравната система – 9.
- Общ брой лекари – 2
 - в т.ч. общопрактикуващи – 2
- Общ брой стоматолози – 3
- Медицински специалисти по здравни грижи – 4

➤ *Дейности по социално подпомагане*

В сферата на услугите по социално подпомагане в община Борино тежестта е поставена върху превенция срещу социалното изключване на хората в неравностойно социално положение и на лицата в риск.

По данни на изнесеното звено в община Борино от Регионална Дирекция „Социално подпомагане“ - Смолян, броят на лицата с увреждания в общината към 2019 г. е както следва:

- Брой лица с физически увреждания - 320, в т.ч. деца – 1
- Брой лица с умствени увреждания - 20, в т.ч. деца – няма
- Брой лица с психически увреждания – 6, в т.ч. деца- няма

На територията на община Борино няма социални институции. В 6 годишния период - предмет на анализа, местните власти провеждат политика за социалното подпомагане, което води до развитие на услуги в общността и в домашна среда. Същите са насочени към: подпомагане на целеви групи, нуждаещи се от подкрепа и социално подпомагане. Целта на провежданите социални дейности, освен превенция от изпадане в риск, е да се ограничават

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

възможностите за социалното изключване и изолацията на лицата с физически и умствени увреждания. През анализирания период с разкритите услуги за социално подпомагане се дава възможност тези лица да останат в тяхната семейна и домашна среда и в среда близка до обичайната.

Услугите, които се предоставят са финансирани по следните програми:

- Механизма „Лична помощ“, Наредба №РД-07-7/28.06.2019г., услугата се предоставя на 22 лица с увреждания;
- Национ. Програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“, услугата се предоставя на 60 лица;
- Целева програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация – 2020 г.“услугата се предоставя на 170 лица.

➤ *Култура и културни институции*

От широкия набор на културни дейности, в община Борино е представена единствено комплексна читалищна дейност. Тя е свързана с културния живот в общината, тъй като се реализира в читалища в 3 от населените места. Село Борино разполага с 1 културен дом с площ – 3000 кв.м., в която се намира местната библиотека с библиотечен фонд от 17 000 книги, читателска зала с капацитет 20 места, кино салон с капацитет от 391 места и други 3 зали с капацитет от 41 места.

Село Ягодина разполага с 1 читалище с площ – 300 кв.м., в която се намира местната библиотека с библиотечен фонд от 7 000 книги.

Село Буйново разполага с 1 библиотека с площ – 30 кв.м., с библиотечен фонд от 3800 книги, в библиотеката се намира салон с капацитет от 160 места.

Основните дейности, развивани в читалищата са:

- библиотечната;
- самодейната ;
- любителското творчество.

Библиотечната дейност е застъпена във всички читалища. С най-богат библиотечен фонд са 2 читалища в с. Борино и с. Ягодина.

Таблица 20. СПИСЪК И КАПАЦИТЕТ НА ЧИТАЛИЩАТА ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО

Име на читалищата	Населено място	Капацитет (бр. места в салони, площ, библиотечен фонд)	Състояние на сградния фонд
ЧИТАЛИЩЕ - "ОБНОВА -1939"	с. Борино	391 места, 3000 кв.м. площ, 17000 бр. библиотечен фонд	Добро състояние
ЧИТАЛИЩЕ - "СВЕТЛИНА -1954"	с. Ягодина	160 места, 300 кв.м., 7000 бр. библиотечен фонд	Добро състояние
НЧ "Нов Живот-1956"	с. Буйново	30 кв.м.,3800 библиотечен	Добро състояние

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

фонд, салон - 160 места

Източник: ОБЩИНА БОРИНО

➤ Спорт и спортна инфраструктура

• Спортни клубове

Към настоящия момент няма регистрирани спортни клубове на територията на община Борино.

• Спортни обекти

Спортните обекти, намиращи се на територията на общината са представени основно от Училищна спортна база, която включва основно физкултурните салони в училищата и спортни площадки в училищните дворове.

Основните спортни обекти в общината с данни за капацитета им са показани в таблица 25.

Таблица 21. ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА НА СПОРТА В ОБЩИНА БОРИНО – 2020 Г.

Населено място	Вид на обекта	Капацитет (площ, бр.места)	Физическо състояние
Училищна спортна база (физкултурни салони, игрища, спортни площадки)			
Училище	Вид на обекта	Площ	Състояние на обекта
СУ “Н.Й. Вапцаров“	Физкултурен салон	300 кв. м.	мн. добро
	Спортна площадка	180 кв.м.	мн. добро
	Вътрешен двор	650 кв.м.	мн. добро
ОУ “Отец Паисий“	Физкултурен салон	30 кв.м.	добро
	Вътрешен двор + Спортна площадка	200 кв.м	добро

Източник: ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ – БОРИНО

➤ Административни дейности (Инфраструктура на местната и държавна власт)

Административното обслужване в общината е представено от структури на местната власт, както и деконцентрирани структури на централни държавни органи, структури на съдебната власт.

От структурите на местната власт в общината функционират Общинския съвет и Общинската администрация, както и кметствата в отделните население места.

На територията на община Борино са локализиран и няколко поделения – деконцентрирани, или децентрализирани структури на централни ведомства (министерства и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

агенции). Това са Общинска служба „Земеделие и гори“, Дирекция „Социално подпомагане“, изнесено звено на Дирекция „Бюро по труда“ – Смолян и др.

Седалищата на структурите за административното обслужване на населението са концентрирани в общинския център – с. Борино.

1.3.1 Основни изводи от анализа и оценките на бюджетните услуги

- В общината е развита и добре организирана система за публични услуги на населението. Броят и капацитетът на обектите за публични (бюджетни) услуги е съобразен с броя на потребителите и разпределението им по населени места.
- Финансирането на бюджетните услуги се осигурява от Държавния бюджет (за делегирани от държавата дейности) и със средства от общинския бюджет.
- Образованието (в неговите две структури – предучилищно и училищно) заема важно място в политиката на местните власти – Общинския съвет, Кмета и Общинска администрация.
- На общинско ниво, за анализирания 6 годишен период, няма съществени промени в мрежата от детски заведения и общообразователните училища.
- В общината е създадена организация (вкл. и по линия на безплатния училищен транспорт) за обхващане на учениците в задължителната основна степен на общото образование от селата, в които няма действащи училища.
- Училищата в общината са със статут на „средищни“ и „защитени“, което улеснява запазването им и при тенденция за намаляване броя на учениците.
- Здравната система е организирана в съответствие с действащата законова уредба – броят на лекарските практики в първичната доболнична помощ е съобразен с нормативите за броя на лицата в пациентските листи на общопрактикуващите лекари.
- Дейностите по социално подпомагане са организирани в съответствие с контингента от лица в риск и в неравностойно положение – с физически, психически и други ментални увреждания. Превес имат услугите от резидентен тип и услугите в общността и в обичайната среда.
- Инфраструктурата в сферата на културата и на спорта е предвидена за задоволяване на помасово търсени услуги, които не са с елитарен и професионално изразен характер.
- В зависимост от концентрацията на обекти за бюджетни услуги (училище, детско заведение, амбулатория за доболнична лечебна и дентална помощ, читалище, кметство) в някои от населените места се формира мрежа от първични обслужващи центрове.
- Материалната база на обектите в образованието и в здравеопазването, в културата и социалното подпомагане е в добро състояние.

1.4 Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

1.4.1 Транспортна инфраструктура

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Община Борино, намираща се в югоизточните части на Западните Родопи, притежава типични черти за Родопските райони по отношение на изградената вътрешна инфраструктура и връзките и със съседните региони. Топографските особености се отличават със силно пресечен релеф в по-голямата част от територията, като по този начин затрудняват и ограничават развитието на транспортната инфраструктура. Основната част от пътните връзки са изградени по протеженията на естествено образувани долини. Посредством споменатия подход, използвайки естествените образувания на реките и потоците, се постига оптимално решение по отношение на необходимостта от изграждане и поддържане на инфраструктурни съоръжения.

Съгласно чл. 3 (1) на „Норми за проектиране на пътища 2000” (НПП2000) основните транспортни характеристики и експлоатационни показатели на пътищата се определят в зависимост от класа на пътя, неговите функции в пътната мрежа и характера на терена. В границите на община Борино съгласно НПП2000 пътната мрежа е представена от следните класове пътища: • III клас – от РПМ; • местни – общински. Община Борино е разположена в Югозападна част на Родопския масив в област Смолян, Южен централен район за планиране. На юг тя граничи с Република Гърция, на изток с община Девин, на север с община Батак, а на запад с община Доспат. Територията заема от 5.42 % област Смолян с площ 173 204 дка като селскостопанския фонд обхваща 54 115 дка или 31%, като от тях 4 300 дка са ниви, 7 000 дка – ливади и около 8 000 са мери и пасища. Транспортно-комуникационна система Категорията на изградената пътна мрежа в общината е ниска. Липсват пътища първи и втори клас. Има един третокласен път III-197 Гоце Делчев – Сатовча – Доспат – Борино – Тешел – Настан – Девин, от км 67+090 до км 77+828. На територията на общината има 80 км пътища III и IV клас и местни пътища. Общината стопанисва и поддържа 32 км четвъртокласен път и 30 км местни пътища. Областно пътно управление - гр. Смолян поддържа 10,728км републиканска пътна мрежа на територията на Община Борино, част от път III-197 Гоце Делчев – Борино- Девин. Категорията на пътищата на територията на Община Борино е ниска. Село Борино се намира на 100 км от Пловдив на пътя Пампорово – Девин – Доспат. Железопътен транспорт на територията на общината няма. За всички видове превози се използва автомобилен транспорт. През Борино минава основният път в южната част на Родопите от Смолян и Девин за Доспат, Гоце Делчев, Батак и Велинград.

Общинска пътна мрежа

Местните пътища в рамките на община Борино са подразделени в категории от 1÷2. Категорията отразява транспортното значение на пътя за икономическото и социалното развитие на общината, съпоставено със средните за страната оценки за значимост на един общински път. Категорията на един местен общински път се формира на базата брой на жителите в населените места, през които пътят преминава; брой курсове на организирания превоз; характер на обекта, към който пътят обезпечавя връзка – административен център, производствено предприятие, туристически обект от местно или национално значение, връзка за достъп до друг вид транспорт и т.н. начин на използване на пътя-сезонно, постоянна връзка, дублираща връзка за скъсяване на разстоянието; Числото на категорията (1 или 2) е включено в номера на пътя.

Местните пътища от трите категории са както следва:

- 1-ва категория местни пътища: SML1031 /III-197, Борино – Тешел/ – Буйново – Кожари

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

SML1032 / SML1031, Тешел – Буйново / – Ягодина;

- 2-ра категория местни пътища: SML2030 /III-197/ Борино – Чала

Републиканска пътна мрежа

Републиканската пътна мрежа на територията на общината се формира от Път III-197 Гоце Делчев – Сатовча – Доспат – Борино – Тешел – Настан – Девин, от км 67+090 до км 77+828. Общата дължина на пътя е 92,100 км, 10,738 км от които са разположени в границите на община Борино.

Състоянието на настиката е категоризирано, както следва: - От км 67+090 до км 68+500 – лошо; - От км 68+500 до км 77+828 – средно. Модернизирването на транспортната инфраструктура до съседните общини играе ключова роля за икономическото развитие на общината. Основните дейности, на които трябва да бъде обърнато внимание и са включени в приоритетите за развитие на Община Борино в периода 2021-2027 г. са:

- Ремонт на пътна настилка в с. Борино;
- Изграждане на трайни горски пътища;
- Изграждане на селскостопански пътища,;
- Подобряване на уличната мрежа в общината и др.

В ПИРО на община Борино 2021-2027 г. Следва да се заложи на следните инфраструктурни обекти:

1. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА НАПОРЕН ВОДОПРОВОД ОТ ПС „КАРАДЖА ДЕРЕ” ДО ОШ₁ ОТ ВЪНШНИЯ ВОДОПРОВОД ЗА С. БОРИНО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“
2. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ДОВЕЖДАЩ ВОДОПРОВОД ОТ ИЗВОРА ДО ВОДОЕМА НА С. БУЙНОВО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“
3. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ВЪНШЕН ЕТЕРНИТОВ ВОДОПРОВОД ОТ ПЛАНИНСКО ВОДОХВАЩАНЕ НА Р. АДЖИЛАРСКА ДО ПСПВ НА С. ЯГОДИНА, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“
4. Изграждане и реконструкция на паркови пространства в Община Борино“ по обособени позиции: *Обособена Позиция 1* „Изграждане на парково пространство от о.т. 139 до о.т. 160 по плана на с.Борино, община Борино“; *Обособена Позиция 2* „Изграждане на парково пространство в ПИ 80159.100.47, кв. 3, с. Чала, община Борино“; *Обособена Позиция 3* Реконструкция на парково пространство в УПИ IX, кв.31, с. Буйново, община Борино“
5. „Реконструкция на Общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли, от км 4+649 до 10+970.
6. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Кожари от км 0+000 до км 7+700, Община Борино“
7. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Ягодина от км 0+000 до км 2+400, Община Борино“

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

8. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 3034 от път III-197 – Борино - Тешел – м. „Водна кула“, Община Борино“
9. „Реконструкция и рехабилитация на общински горски пътища
10. Асфалтиране на уличната мрежа в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).
11. Реконструкция на тротоари в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).
12. Канализация в Буйново и Ягодина.
13. Изграждане на нови туристически пътеки и атракциони. Реконструкция на изградените туристически обекти.
14. Реконструкция на общинските сгради
15. Подмяна на уличното осветление с енергоспестяващи LED лампи;
16. Изграждане на соларни панели върху покривите на общински сгради за производство на енергия.
17. Изработването на туристически рекламни продукти, организирането на фестивали за популяризиране на с.Борино в областта на туризма, селското стопанство и производството на млечни продукти.
18. Залесяване на горски територии
19. Изграждане и укрепване на речни корита в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).
20. Изработването на проекти в областта на социалното подпомагане.
21. Благоустрояване на гробищни паркове в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).

През предходния програмен период 2014-2020 г. са реализирани следните обекти за подобряване на транспортната инфраструктура на община Борино.

1. „Ремонт на общински пътища и улици на територията на община Борино“;
2. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 2030 от път III-197 – с. Борино до с. Чала, км 0+000 до км 8+760, Община Борино“, във връзка със сключен договор №21/07/2/0/00333 от 19.04.2018г. между Община Борино и ДФ „Земеделие“;
3. „Реконструкция на общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли от км 2+305 до км 4+649.23, Община Борино“, във връзка със сключен договор №21/07/2/0/00333 от 19.04.2018г. между Община Борино и ДФ „Земеделие“;
4. Ремонт на улична мрежа на територията на община Борино;
5. Изграждане и оборудване на спортна инфраструктура в с. Ягодина, общ. Борино;
6. „Реконструкция и рехабилитация на улица „Персенк“ от о.т. 185, 91, 97, 27 до 115 в с.Борино, Община Борино“;
7. Ремонт на улична мрежа на територията на община Борино;
8. „Ремонт на Общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли“;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

9. „Ремонт на улица в с.Ягодина от о.т. 39 - о.т. 3 - о.т. 2 - о.т. 56 с L=277.50м, по регулационния план на с. Ягодина, община Борино“;
10. „Ремонт на улици в с.Буйново и с. Кожари, община Борино“;
11. „Изграждане на парково пространство от о.т. 139 до о.т. 160 по плана на с.Борино, община Борино“;
12. „Изграждане на парково пространство в ПИ 80159.100.47, кв. 3, с. Чала, община Борино“;
13. „Реконструкция на парково пространство в УПИ IX, кв.31, с. Буйново, община Борино

1.4.2 Инженерна инфраструктура

➤ *Водоснабдяване*

Питейно-битовото водоснабдяване на община Борино се осъществява основно от подземни води чрез изградените каптажи, водохващания и шахтови кладенци. Те имат изминал период на експлоатация повече от 20-25 години. Към момента водоснабдителната система на Общината разполага със следните водоизточници за питейно-битови нужди виж следващата таблица. Подаденото водно количество към населените места, попадащи в територията на Общината е видно от таблицата. Средногодишното подавано водно количество през последните години възлиза на около 210 хил. м³. Тази водна маса формира водоснабдителна норма от порядъка на 170 л/ж./ден, която при един допустим размер на загубите на вода и нормално функциониращи водопроводни съоръжения и ВВМ би следвало да е достатъчна за покриване на нуждите от питейна вода за Общината. По аналогичен начин стои и въпросът с водоснабдяването на общинския център с. Борино.

На територията на община Борино функционират две пречиствателни станции за питейни води, а именно: ПСПВ за водоснабдяване на с. Чала, пречистващо водите от речно водохващане от р. Добролайски соват и ПСПВ за водоснабдяване на с. Ягодина, пречистващо водите от водохващане на р. Аджеларска.

Всички води се подават към консуматорите след съответно обеззаразяване (основно с хлорни реагенти). Водоснабдителни системи Основните водоснабдителни съоръжения, обслужващи територията на община Борино представляват на практика локални водоснабдителни системи, обслужващи поотделно всяко селище. Това са:

- Водоснабдителна система „Борино“, обслужваща консуматорите от територията на с. Борино, като водоснабдяването се осъществява по комбиниран начин (помпено и гравитачно). Помпеното водоподаване се осигурява от шахтовите кладенци на територията на община Доспат, откъдето чрез ПС „Караджа дере“ водата се подава към напорния резервоар 500 м³ ;

- Водоснабдителна система „Чала“, при която водоснабдяването е помпачно от речното водохващане на р. „Добролайско соват“ и гравитачно от каптажи „Майката“ и „Салханица“. Водата от всички водоизточници се включва в напорния резервоар 100 м³ и оттам се подава към селищната водопроводна мрежа. Изграден е контраводоем с обем 250м³ свързан с резервоара с обем 100м³ за допълване при по- голямо потребление.

- Водоснабдителна система „Ягодина“, при която водоснабдяването се осъществява

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

основно по гравитачен начин от изградените каптажи и речно водохващане на р. Аджеларска. Тук е изградено пречиствателно съоръжение. Само от каптаж „Ягодина“ водата се препомпва към резервоара 100 м³ ;

- Водоснабдителна система „Буйново“, където водоснабдяването е реализирано по гравитачен начин, като водата от водоизточниците се събира в напорния водоем 200 м³ ;
- Водоснабдителна система „Кожари“, при която водоснабдяването е гравитачно, като всички водни маси се подават към резервоара 50 м³ .

За осигуряване подаването на вода към населените места от водоснабдителните системи са изградени следните помпени станции : ПС „Караджа дере“ за водоснабдяване на с. Борино, ПС „Чала“ и ПС „Ягодина“ за водоснабдяване на с. Ягодина.

Резервоари Във водоснабдителната схема на община Борино функционират 11 броя резервоари. Общият обем на напорните резервоари възлиза на 1 640 м³ . Този обем (при приспадане на противопожарните обеми) е достатъчен за покриване на максимално часовата консумация на потребителите на питейна вода.

Водопроводни мрежи и преносни водопроводи Водопроводните мрежи и външните довеждащи водопроводи са изградени основно в периода 1960-1990 г. с тръби от различни видове материали. С най-голям дял са най-вече азбестоциментовите и отчасти стоманените тръби. В последните години във ВВМ на с. Борино са положени и тръби ПЕВП. Водопроводите са амортизирани, с висока степен на аварийност и формиращи значителни загуби на вода (за цялата водоснабдителна система загубите са от порядъка на 50%). Голяма част от ВВМ е от поцинковани тръби с диаметри под нормативно изискуемите. Общата дължина на водопроводите възлиза на около 45 км, от които около 28 км са вътрешна водопроводна мрежа и 23 км външни водопроводи. Към водопроводните мрежи са налице и всички останали водопроводни съоръжения към водоснабдителните системи, а именно: шахти за СК, въздушници, изпускатели, измервателни устройства.

Проблемите с ограничените водни ресурси за ПБВ с ярко изразени годишни колебания отчасти се дължат и на изсичане на широколистните гори и замяната им с широколистни дървесни видове, както и неправилното стопанисване на горските масиви довежда и до увеличаване в някои случаи на повърхностния отток, който е силно ерозивен, а в същото време захранването на подземните води е недостатъчно

➤ *Канализация*

По данни на „ВиК“ ЕООД – Смолян от водния оператор се експлоатира частична канализация на селата Борино и Ягодина. По сведения на община Борино (ОПР) и в петте села на Общината е налице вътрешна канализационна мрежа, изградена от бетонови тръби с диаметри от 100 до 500 мм. Мрежата е заустена директно в реките (деретата) или в локални септични ями. Изградена е ПСОВ в с. Буйново. По населени места изградената канализация е както следва: Борино – 10 500 м; Чала – 3 000 м; Ягодина – 3 500 м; Буйново – 1 310 м и Кожари – 182 м. Липсата на цялостно изградена канализация в общината представлява екологичен риск за околната среда при замърсяване на почвите, подземни и повърхностни води, застрашаване развитието на биоразнообразието и цялостното устойчиво развитие на екосистемата в района.

➤ *Енергоснабдяване*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Електроснабдяването на община Борино се осъществява от националната електроенергийна система на страната посредством една трансформаторна подстанция 110/20 kV, разположена на територията на общината. Поддържането на електроразпределителната мрежа (20 kV) и съоръженията към нея на територията на община Борино, както и електроснабдяването, се осъществява от „EVN България“ (собственик на съоръженията). Електрифицирани са всички населени места на територията на общината, като липсват такива с режим на тока. Електроразпределението се осъществява от 43 трафопоста (20/0,4 kV). Всички населени места в община Борино са електрифицирани. Основните проблеми, свързани с електроснабдяването на общината, са: възрастовата структура на някои от основните мрежи и съоръжения, които се нуждаят от подмяна и ремонти и аварийните ситуации при неблагоприятни климатични условия. Изисквания за сервитутни отстояния от трасета и съоръжения на електроснабдителната инфраструктура. Извадка е направена от действащата нормативна база.

➤ *Телекомуникации*

Далекосъобщителната мрежа в община Борино обезпечава населението с достъп до: телефон (фиксиран и мобилни абонати), интернет и телевизия.

Поддръжката и експлоатацията на мрежите и съоръженията в територията се осъществява основно от три национални мобилни оператора: „БТК“ ЕАД, „А1“ ЕАД и „Теленор България“ ЕАД.

„БТК“ ЕАД е единственият оператор с изградена телефонна кабелна мрежа за обслужване на населението в общината. Той предлага фиксирани телефонни услуги (при 100% степен на цифровизация) на територията на цялата община.

Всички оператори предлагат две основни мобилни услуги: мобилен телефон (по GSM технология) и мобилен интернет (по UMTS технология). По предоставени от „Мобилтел“ ЕАД данни:

- GSM покритието обхваща 96,9% от територията и 99,95% от населението на община Борино;
- UMTS покритието обхваща 89% от територията и 99,93% от населението на община Борино.

Това означава, че почти цялото население на общината е обезпечено с мобилен достъп до телефон и интернет. Извън обхвата на операторите остават единствено отделни зони в южната и западната високопланински части на общината.

Кабелен достъп до интернет (по ADSL технология) се предлага единствено от „БТК“ ЕАД и то само в общинския център – село Борино.

„БТК“ ЕАД предлага телевизионна услуга по сателитна технология Direct to the Home TV (DTH TV), в обхват 100% от територията на общината.

Операторите не са заявили други инвестиционни намерения за изграждане на допълнителни обекти на телекомуникационната инфраструктура на територията на община Борино в обхват до 2027г.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

1.5 Анализ на състоянието на селищата мрежа и на жилищния сектор

1.5.1 Селищна мрежа – функционална и типологична характеристика на населените места

По своя генезис селищната мрежа на община Борино не се отличава от начина на възникване и развитие на селищата в някои от източните и западните части на Родопите. Тя е с пръснат характер и включва голям брой селища, повечето от които в миналото имаха статут на махали. С приемането на Закона за административно-териториалното устройство през 2015 г. махалите получиха статут на села. Генезисът на бившите махали в Западните Родопи е свързан с икономически причини – недостиг на обработваеми земи и силно пресечен релеф.

Повечето от населените места в общината попадат в пояса с надморска височина 700 -999 м.

В структурата на селищната мрежа са се формирали и населени места от т.нар. „купни“ селища, които са със средищен характер.

В сега действащия *Класификатор на населените места в Р. България* на територията на община Борино са включени общо 5 населени места, от които и петте са села. За състоянието на селищната мрежа представя дава показателят „гъстота на селищната мрежа“, изразена чрез брой на селищата на 100 км² от територията на общината. За община Борино този показател е 5,85 д/км², при среден за област Смолян – 7,5, а за страната – 7,4 селища на 100 км².

Типологичната характеристика на населените места в общината се определя на основата на различни критерии, а именно:

- Демографски критерий – брой на населението.
- Административен статут – вид на населеното място и административни функции.
- Обслужващи функции и др.

В *таблица 26* са посочени типа и категорията на населените места към 2019 г.

Таблица 22. ТИПОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА В ОБЩИНА БОРИНО

Населени места	Брой население 2019 г.	Вид категория		
		градоустройство	функционална	адм. статут
Общ. Борино	3235	много малка община	4	-
с. Борино	2364	Големи села	4	Община
с. Ягодина	376	Малки села	5	кметсво
с. Буйново	286	Малки села	6	кметсво
с. Кожари	66	много малко село	8	км. наместн.
с. Чала	143	много малко село	8	км. наместн.

По отношение на *демографския критерий – брой на населението*, се прилага, нормативно определената т.нар. „*градоустройствена категория на населените места*“. По този критерий

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

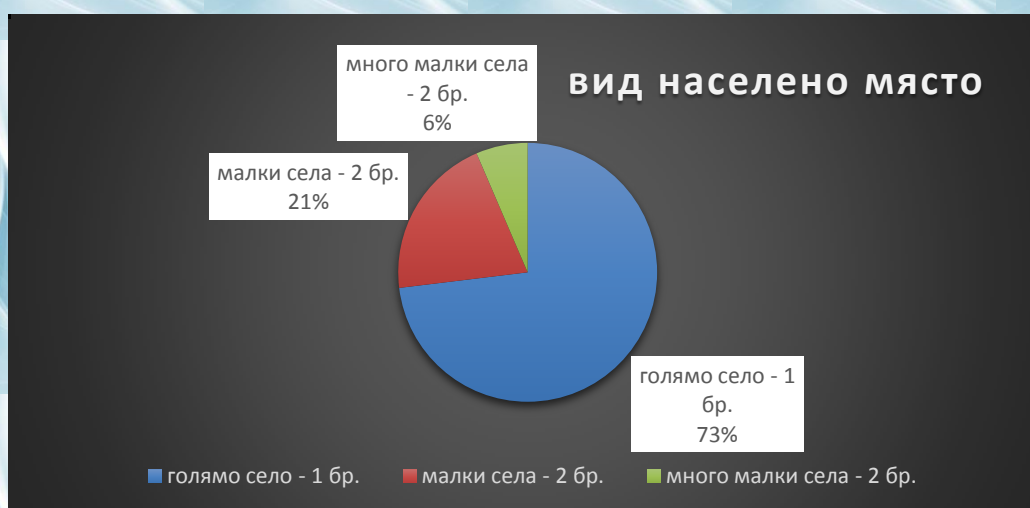
населените места в общината попадат в следните групи:

- Много малки села (до 250 д.) – 2 бр.
- Малки села (от 251 до 1000 д.) – 2 бр.
- Средни села (от 1000 до 2000 д.) – 0 бр.
- Големи села (до 10000 д.) -1 бр.

Графична представа за разпределението на броя на населените места по градоустройствената категория дава *фиг.9*.

По *административен статут* населените места в общината попадат в три групи:

- Център на община – с. Борино.
- Кметства – 2 села.
- Кметски наместничества – 2 села.

Фиг. 8. ГРАДОУСТРОЙСТВЕНА КАТЕГОРИЯ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Критериите за административния статут на населените места са нормативно определени – като критерият е отново демографски: за кметство – минимален брой население 250 д. и за наместничество – до 250 д. .

Функционалната категоризация също е нормативно определена. Населените места от общината попадат в следните категории:

- Категория 4 – 1 населено място (с. Борино).
- Категория 5 – 1 населено място (с. Ягодина).
- Категория 6 - 1 населено място (с. Буйново).
- Категория 8 – 2 населени места (с. Чала, с. Кожари).

КАТЕГОРИЯ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Опорни обслужващи центрове. Една от важните селищни функции на населените места е обслужващата. Тя е свързана с функционирането на определен вид обслужващи обекти – на образованието, здравеопазването, културата, местното самоуправление, вероизповеданията. Критерий за разкриване на съответните обслужващи обекти е наличието на определен брой потребители.

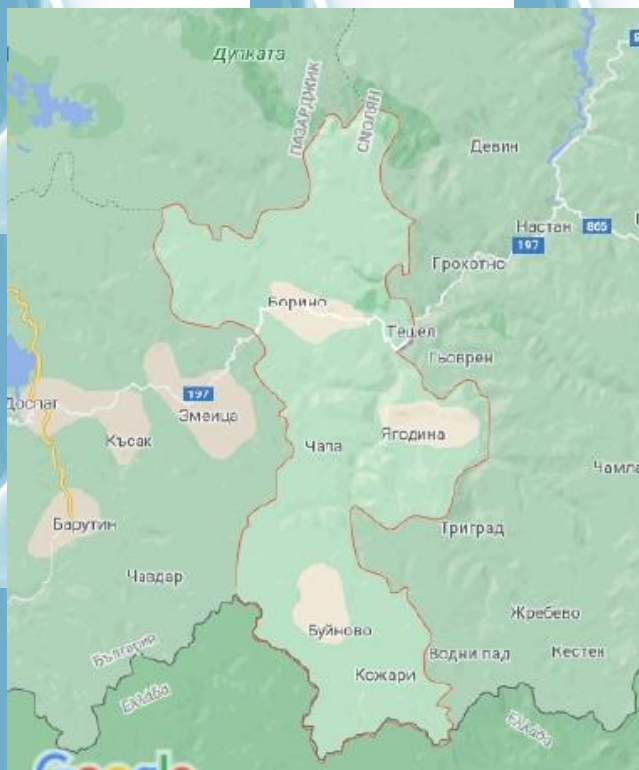
Наличието на комплекс от обслужващи обекти е основание съответното населено място да изпълнява функциите на обслужващ център. Категорията на селищните обслужващи

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

центрове се определят от набора на обслужващи обекти и честотата на възникване на потребностите от услуги.

На базата на анализите и оценките на *бюджетните социални услуги* в община Борино се разкрива следната мрежа от опорни обслужващи центрове:

- *Основен обслужващ център* (с. Борино).
- *Вторични обслужващи центрове* (селата Ягодина и Буйново).

Фиг.9. ОБСЛУЖВАЩИ ЦЕНТРОВЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

Състояние на селищната среда. Представа за облика на населените места дават физическите качества на селищната среда. Една от основните функции на местната власт е свързана с подобряване на елементите на селищната среда, които са с публичен характер – улици и прилежащите им тротоари, площадни пространства, зелени площи, улично осветление и др.

Ежегодно с приемането на общинския бюджет и на Капиталовата програма се осигуряват инвестиции за подобряване облика на населените места. Освен със собствени средства с инвестиционен характер, се подготвят и проекти с външно финансиране, насочени към подобряване качествата на публичните пространства на населените места.

Основните резултати, постигнати в анализирания период насочени към подобряване физическите качества на селищната среда са свързани и с изпълнение на мерки и проекти, включени в два основни планови документа на общината:

- *Общински план за развитие на община Борино - 2014-2020 г.*
- *Капиталови програми на община Борино.*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

С проекти, финансирани по Програмата за развитие на селските райони са извършени ремонти и рехабилитация на улици в по-големите села. С проекти, свързани с ремонти и реконструкция на водопроводната мрежа в някои населени места в общината се асфалтират и уличните платна.

1.5.2 Жилищен сектор

Обитаването, като една от основните селищни функции е свързано и със състоянието на жилищния сектор. Анализите и оценките на този сектор включват оценка на количествените показатели и качествена характеристика на жилищата.

Застрояването е с малка височина (до 10m). Изключение правят няколко колективни жилищни сгради в общинския център. За всички населени места в общината има регулационни планове, като те в по – голямата си част са приложени. Преобладават сгради от типа на масивната конструктивна система. Архитектурата на жилищните и обществените сгради е типична за средата на XX век, когато са изградени повечето от тях: без специфични особености, което е причина за сравнително безличния характер на селищната среда. Липсват обекти от епохата на Възраждането, които да внесат специфичен архитектурен образ на селищата.

Изводи

- Селищният облик на общинския център е резултат от комплексното въздействие на селскостопанските функции.
- Обликът на останалите села е резултат от земеделските им функции селищно устройствените принципи от средата на XX век.
- Селищната мрежа е стабилизирана, тя включва общинския център и още 4 села.
- Водещите административни функции на с. Борино се изразява в организиращото му влияние в сферата на определени обслужващи функции в границите на общината.
- Сградният фонд в селата е масивен, в по-голямата си част морално остарял и в недобро физическо състояние.

Територията на община Борино се намира в Южен централен район на планиране NUTS 2, част от административните граници на област Смолян NUTS Според закона за административно-териториално устройство на Република България Община Борино е „пета“ категория община и в териториалната ѝ структура са включени урбанизирани селищни структури. Селищната мрежа е с дисперсна структура (равномерно разположени населени места на териториалната структура) с относително добри комуникационни връзки с общинския център. Населени места, които са села попадат в категорията – малки и много малки с изключение някои селища. По отношение на функционалната категоризация на населените места от общината, те попадат от 5 до 8 категория. Категоризацията е резултат от отчитане на комплекс от разнообразни критерии и показатели – брой на населението, икономическа характеристика, изграденост на обслужващи обекти и много други.

Жилищният фонд е изграждан съобразно потребностите на населението. Съпоставката на данните за 2011 г. за броя на жилищните сгради и на жилищата в тях показва, че в общината преобладават еднофамилните жилищни сгради. Друга съпоставка между данните за броя на жилищата и общата полезна площ на жилищата, която към 2014г. възлиза на 93 203m² показва, че средната площ на 1 жилище е 63,79m².

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Значителен е броят на необитаемите жилища. По населени места броят на необитаемите жилища варира в твърде широки граници. Това на практика е свободен жилищен фонд, който при определени обстоятелства може да се използва по предназначение – или за постоянно обитаване, свързано с бъдещото развитие на туризма от лица заети в този сектор, или като второ жилище за хора от други части на страната.

Ефективна жилищна площ

Един от акцентите на аналитичните проучвания на жилищния сектор е върху размера на жилищната площ и делът му от наличната полезна площ на жилищата. Като абсолютни величини тези показатели имат информационен характер, но отнесени към броя на населението показват какъв е неговият жилищен стандарт. За да се установи какво е

➤ Количествени параметри на жилищния сектор

Анализът на обитаването има социално-икономически характер, който изследва характеристиката на жилищата и на жилищните сгради, в които те са разположени и постигнатите нива на жилищно задоволяване. Функционалната система “Обитаване” е с изключително важно значение при устройственото планиране на населените места, тъй като изисква значителни пространствени ресурси. От друга страна, количествените параметри на жилищния фонд формират стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ.

Жилищният фонд в населените места от община Борино е създаван в продължение на много десетилетия и той носи белезите на времето, в което е изграждан. За целите на жилищния фонд се оценява със съответните количествени параметри и качествените характеристики на жилищата.

- ***Жилища***

Важен показател за количествена оценка на жилищния сектор е броят на жилищата. Към 2019 г. броят на жилищата в община Борино е 927.

През периода 2014-2019 г. се наблюдава увеличаване на жилищната площ и броя на жилищата. Прави впечатление, че площта на кухните намалява значително. За последните две години има уеднаквяване на показателите. Може да се направи анализ и да се определи жилищният стандарт на населението в общината на база жилищната квадратура на жител. Средната жилищна площ на 1 обитател за община Борино към 2014г. е 16,1m², а за 2015 г. – 25,84m², за 2016г. – 26,31m², за 2017 и 2018г. е 27,03 m². Това е свързано с намаляване на населението увеличаване на жилищната площ. Важен параметър на площта в жилищата е да се отчита и съотношението между общата полезна площ на жилищата и “чистата” жилищна площ. Анализиранияте данни показват, че за изминалия 10 годишен период са налице съществени промени в съотношението между общата площ на жилищата и чистата жилищна площ. Тези съотношения варират в границите на увеличение на “чистата” жилищна площ с около 11-12%, което се обяснява с прилагането на действащите норми при проектиране на жилищните сгради.

ОБЩИНА БОРИНО

Показател

Мерна единица

2018

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Жилищни сгради	брой	927
<i>По материал на външните стени на сградата</i>		
Панели	брой	13
Тухлени	брой	558
Други	брой	356
Жилища	брой	1461
<i>по брой на стаите</i>		
Едностайни	брой	41
Двустайни	брой	278
Тристайни	брой	463
Четиристайни	брой	389
Петстайни	брой	110
С шест и повече стаи	брой	180
Полезна площ	Кв.м	121838
Жилищна	Кв.м	93203
Спомагателна	Кв.м	20212
Площ на кухни	Кв.м	8423
<i>Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради</i>		
Сгради	брой	-
Жилища	брой	-
Полезна площ	Кв.м	-
В т.ч. жилищна	Кв.м	-

Основните показатели по които се правят количествени оценки на жилищния фонд на община Борино са: брой жилища и площ на жилищата (полезна и жилищна). Количествените оценки за жилищата са базирани на данни на НСИ от преброяването. На фона на очертаната неблагоприятна демографска тенденция за намаляване броя на населението изградените нови 4 жилища.

От таблицата става ясно, че най-много са тристайните жилища за 2018г.- 463 на брой следвани от четиристайните жилища - 389. Най-малко на брой са едностайните 41.

Структура на жилищата по брой на стаите.

В общината преобладават жилищата с повече от три стаи. В структурата на жилищата в общината за 2019г. преобладават многостаините (с 3 и повече стаи) жилища. Техният брой е 463 от общо 1461 жилища, или 31,69% от всички налични. Малките едностайни жилища са 2,8%. Основни изводи от характеристиката на състоянието на жилищния фонд: В общината е налице значителен брой на необитаеми жилища, част от които са с лоши качествени характеристики. В структурата на жилищата по показателите площ на 1 жилище и брой на стаите в жилищата с висок дял са средните жилища – с 2-4;

Структурата на жилищата по броя на стаите в тях, представена като относителни дялове за общината и за гр. Борино е представена графично на фиг.12.

Фиг.10. СТРУКТУРА НА ЖИЛИЩАТА ПО БРОЙ НА СТАИТЕ В ОБЩИНА БОРИНО – ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ (%) 2018 Г.

Посочените данни за структурата на жилищата по показателя „брой на стаите“ показват, че масово срещания тип жилище както в селата, така и в общинския център е с 2 и 3 стаи.

По населени места, анализите показват, че многостайните жилища са по-често срещани в по-малолюдните населени места. Обяснението за това е, че тези жилища за изградени когато обитателите на едно домакинство са били повече на брой и това е налагало да се строят жилища с повече стаи.

По *форма на собствеността* жилищният сектор в общината не се различава съществено от тази в страната. Основната част от жилищата са частна собственост. Такива са 1457 жилища (99,73% от целия жилищен фонд в общината). Държавна и общинска собственост са 4 жилища, а частна собственост на юридически лица – 9 жилища.

Жилищният фонд е изграждан съобразно потребностите на населението. Съпоставката на данните за 2018 г. за броят на жилищните сгради и на жилищата в тях показва, че в общината преобладават еднофамилните жилищни сгради. Друга съпоставка между данните за броя на жилищата и общата полезна площ на жилищата, която към 2018г. възлиза на 93 203m² показва, че средната площ на 1 жилище е 63,79m².

Значителен е броят на необитаемите жилища. По населени места броят на необитаемите жилища варира в твърде широки граници. Това на практика е свободен жилищен фонд, който при определени обстоятелства може да се използва по предназначение – или за постоянно обитаване, свързано с бъдещото развитие на туризма от лица заети в този сектор, или като второ жилище за хора от други части на страната.

Ефективна жилищна площ

Един от акцентите на аналитичните проучвания на жилищния сектор е върху размера на жилищната площ и дялът му от наличната полезна площ на жилищата. Като абсолютни величини тези показатели имат информационен характер, но отнесени към броя на населението

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

показват какъв е неговият жилищен стандарт. За да се установи какво е развитието на жилищния фонд в общината се съпоставят някои обобщени данни по основните показатели за периода между двете последни преброявания.

Важна особеност в характеристиката и оценките на жилищния фонд е, че всичките анализи са за целия наличен жилищен фонд. В него са включени както обитаемите, така и наличните, но необитаеми жилища.

1.5.3 Изводи за състоянието на селищната мрежа и жилищния фонд

- Териториалната структура на селищната мрежа е типична за Родопите - включваща много на брой, но малолюдни населени места. Това е резултат от съвкупното влияние на икономическия и на природния фактор върху селищното развитие в тази част на Родопите.
- Независимо от разпокъсания характер на селищната мрежа са създадени условия за функциониране на редица дейности с обслужващ характер чрез дейността на обекти на бюджетните услуги – училища, лекарски практики, административни услуги и др.
- Ежегодно с общинските бюджети се осигуряват средства с инвестиционен характер за етапно подобряване качествата на публичните елементи на селищната среда. За целта се използват и възможностите за привличане на финансов ресурс от външни източници – действащи Оперативни програми, от други публични фондове и др.
- Политиката на местните власти е да стимулират развитието на системата от опорни центрове в селищната мрежа, в които са локализираны обслужващи обекти с масов и ежедневно възникващ характер. Тяхното съществуване и функционирането им като първични обслужващи центрове осигурява доближаването на бюджетните услуги до населението от съседните по-малки населени места.
 - Преобладаващият тип жилищни сгради са от типа „еднофамилни“, като не са малко и многофамилните сгради и то основно в общинския център и по-големите села в общината.
 - Налице е недостиг на общински жилища, което затруднява политиката на общината за настаняване на картотекирани лица (крайно нуждаещи се и социално слаби граждани – без собствено жилище) в общински жилищен фонд.
 - Жилищата са с различен брой стаи – като е висок дялът на тези с 2 -3 и повече стаи. Нисък е и средния брой на обитателите на 1 жилище, което е резултат от демографското състояние.
 - Стандартът на обитаване, изразен с показателя „жилищна площ на обитател“, е в границите на нормативно необходимия.

1.6 Бюджетна политика на община Борино. Общински бюджет

➤ *Бюджетна политика на общината*

Осигуряването на съответен финансов ресурс е едно от основните условия за изпълнението на Програмата за реализация на ПИРО – Борино. Финансовото осигуряване на голяма част от мерките (проектните идеи, готови проекти и други дейности) с публичен характер, заложи в Програмата за реализация се очаква да бъде със средства от Оперативните програми, които ще действат през програмния период 2021-2027 г. Друга, и то немалка част от мерките ще бъдат финансирани със средства от общинския бюджет. По правилата на действащите Оперативни програми, общините участват със собствени средства за *съфинансиране* на мерки с публичен характер, финансирани със средства от Европейския съюз. Това налага да се анализират и оценят общинските бюджети на община Борино за последните 3-4 години.

➤ *Общински бюджети. Анализи и оценки*

Предмет на анализа на бюджетите на общината са:

- Размерът и структурата на собствените и на привлечените приходи.
- Размерът и структурата на разходните части на общинските бюджети.

При обосноваване на размера на бюджетните приходи и на бюджетните разходи за отделните години, се спазват изискванията на Наредбата за условията и реда за съставяне на *бюджетната прогноза* за местните дейности за следващите три години.

- *Анализ на приходната част на средствата за бюджетната 2020 г.*

Планираният размер на общите приходи в бюджета на общината за 2020 г. като *трансфери от Републиканския (Централния) бюджет* са както следва:

- Общ размер на приходите за делегирани от държавата дейности (ДДД) – 1 744 574 лв. и преходен остатък в размер на 66 873 лв.
- За местни дейности – 3 866 359 лв., . в т.ч. преходен остатък 2 455 517 лв.

Прегледът на приходните части в отчетите на общинските бюджети за последните четири години показва, че размерът на трансферите от Централния бюджет бележат спад. Така за бюджетната 2019 г. трансферите диференцирани за издръжката на държавни дейности (1 783 996 лв.) и на местни дейности (4 730 593 лв.) са по-високи от планираните в бюджета за 2020 г. привлечени средства.

По- различна обаче е ситуацията с приходите по линия на трансфера от Централния бюджет за 2018 г.

Приходната част в бюджета от *собствени средства* е по-ниска от тази от привлечените от Централния бюджет средства. В бюджета за 2020 г. са планирани собствени приходи в размер на 542 800,00 лв. По структура те са диференцирани като:

- *Данъчни приходи.*
- *Неданъчни приходи.*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Данъчните приходи се формират от *имууществените данъци* – данък сгради и данък върху превозните средства. Приходите от имуществени данъци, планирани в приходната част на бюджет 2020 са в размер на 155 800 лв. Същите са диференцирани както следва:

- Данък върху недвижими имоти – 34 000 лв.
- Данък върху превозни средства – 100 000 лв.
- Други данъци – 21 800 лв.

Неданъчните приходи са няколко пъти по-високи от данъчните. Неданъчните приходи са от:

- общински такси (планирани в бюджет 2020 г. – 118 500 лв., при отчетени в бюджет 2019 г. – 118 000 лв.).
- продажби на нефинансови активи (общинска собственост) – планирани в бюджет 2020 – 10 000 лв. при отчетени в бюджет 2019 – 341 928 лв.
- приходи от концесии – планирани за 2020 -251 000 и отчетени за 2019 г.- 47 000 лв.
- Други неданъчни приходи – глоби, доходи от собственост, дарения и др., като в бюджет 2020 г. са планирани общо 7 500 лв. и отчетени за 2019 г.-2 991 лв.

В бюджета за 2018 г. неданъчните приходи са по-ниски от тези, заложиени в следващите бюджети, но също са доста по-високи от данъчните приходи. В структурата на *неданъчните приходи* с най-висок размер са приходите от продажба на нефинансови активи и др. таксите за битови отпадъци, приходите и доходите от собственост и др.

Съпоставката между планираните приходи в бюджетите за последните три години и отчета на същите показва, че се постига добра събираемост на същите. Относително по-ниска е събираемостта при данъците от недвижими имоти.

➤ *Анализ на разходната част на бюджет 2020 г.*

От гледна точка на изпълнението на ПИРО, интерес представлява разходната част от бюджета. В нея се включват средствата, необходими за издръжката на дейности, без които общината не може да функционира. Една немалка част от т. нар. текущи разходи са насочени за заплати, възнаграждения и издръжка. За издръжката на делегирани от държавата дейности (държавни дейности) се използват целевите средства по трансфери от Централния бюджет и бюджетите на централните ведомства.

Разходите по дейности, планирани в бюджет 2020 г. са в размер на 5 610 933 лв. Същите са насочени в две основни направления – за издръжка на:

- *държавни дейности (ДДД)* – 1 744 574лв. (вкл. просрочени задължения и преходни остатъци);
- *местни дейности* – 3 866 359 лв. (също с включени преходни остатъци и просрочени задължения).

Анализите на планираните и на отчетените средства в разходни части на бюджетите 2018- 2020 г. показват следното:

- бюджет 2018 г. - планирани 10 757 787 лв. и отчетени 6 792 644 лв.
- бюджет 2019 г. – планирани 7 946 541 лв. и отчетени 5 204 075 лв.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- бюджет 2020 г. – планирани 5 610 933 лв.

В бюджетите и за трите последни години (2018, 2019 и 2020) разходите са основно за заплати, възнаграждения, осигуровки на персонала, за текуща издръжка, за придобиване на нефинансови активи и капиталови трансфери, за осигуровки и др. Тези разходи са за издръжка на бюджетните дейности – образование, социално бюджетни разходи за заплати и възнаграждения на персонал, за придобиване на нефинансови активи, и др.

Разходите по функции, независимо от абсолютния размер на средствата, които варират и са с тенденция на нарастване, се запазват като относителни дялове. Това се потвърждава от следните данни:

- Относителен дял на разходите за образование са в диапазона от 46,0 - 51,9%, като преобладаващата част от тях са по линия на ДДД.
- Относителен дял на разходите за държавни служби – от 10,3 до 12,5% - основно като местна дейност, допълнена по линия на ДДД.
- Относителен дял на разходите за БКС и околна среда – от 17,4 до 23,1, които са изцяло по линия на местните дейности.
- Относителен дял на разходите за социални дейности – от 3,7 до 4,5% - основно от ДДД и частично по линия на местни дейности и др.

Уточнен годишен план и отчет за изпълнение на бюджета на Община Борино за 2018 година по основни показатели.

Приходите от местни данъци, такси и собственост при план 518 321 лева се изпълняват на 515 656 лева или 99.5 %.

Трансферите от централния бюджет при уточнен план 3 933 006 лева са в размер на 3 930 614 лева, от тях 2094 847 лева са допълнителен трансфер за капиталови разходи извън предвидените по първоначалния бюджет за 2018 година.

Трансферите между бюджетни сметки по уточнен план 1 657 893 лева са 1 654 426 лева, който са от МРРБ за капиталови разходи, по програми за заетост и отчисления по ЗУО.

Получените трансфери от ПУДООС са в размер за 2 023 243 лева.

Временни безлихвени заеми платени 135 420 лева главница за ПУДООС и 1 215 лева вътрешни заеми по проекти от ЕС.

Бюджетното салдо към 31.12.2018 година е в размер на 627 404 лева.

При операциите с финансови активи и пасиви са изплатени главници по заеми в размер на 121 780 лева, събраните средства за сметка на сметки от ЕС са 78 142 лева, остатъка по сметки от предходния период е 3 304 700 лева, наличността по сметки в края на отчетния период в лева е 3 888 466 лева. Наличността по левови сметки е предимно за капиталови разходи получени към края на отчетния период, като обектите ще се изграждат през 2019 година.

Разходната част на бюджета за 2018 година при уточнен план 10 757 787 лева се изпълнява на 6 792 644 лева, като разликата основно се дължи на получените трансфери за капиталови разходи, които ще се изпълняват през 2019 година.

Разходите за делегираните от държавата дейности при уточнен план 2 305 758 лева са в

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

размер на 1 980 690 лева.

Разходите за местни дейности при уточнен план 8 452 029 лева се изпълняват на 4 811 954 лева, разликата е в наличности по сметки за капиталови разходи.

Разходите за дофинансиране в размер на 3 787 лева са за маломерни паралелки в СУ „Никола Вапцаров“ Борино.

Просрочените задължения на Община Борино към 31.12.2018 година са в размер на 19 243 лева, от тях за почистване на речни корита 18 739 лева- подадени документи в МКВП и 504 лева текущи разходи за външни услуги.

Капиталови разходи по обекти и източници на финансиране.

Уточнения план за капиталови разходи през 2018 година възлиза на 7 688 096 лева, които по източници на финансиране са както следва: Целева субсидия 193 800 лева, от МРРБ и стихийни 1 430 260 лева, от ПУДООС 2 023 243 лева, собствени средства 15 534 лева, преходен остатък 4 016 458 лева и европейски средства/ИНТЕРРЕГ/ 8 801 лева.

Уسوените средства са в размер на 4 136 502 лева, като разликата до уточнения план е за обекти, които ще бъдат изградени и довършени през 2019 година.

Изпълнение на сметките за средствата от Европейския съюз.

През 2018 година по оперативните програми чрез Кохезионните и структурни фондове през отчетната година са изпълнявани проекти по ОП“РЧР“ – „Независим живот“ усвоени 26 961 лева, „Осигуряване заетост на млади хора“ 8 479 лева, „Работа“ 32 047 лева, „Социално предприятие 53 884 лева и „Активно включване“ 264 822 лева; по ОП“ФЕПНЛ“ – „Осигуряване на топъл обяд“ 115 426 лева и ОП“НОИР“ – „Твоят час“ 15 133 лева – по тези проекти са усвоени общо 516 752 лева при получени трансфери в размер на 594 640 лева.

По програма „Развитие на селските райони“ през м. декември 2018 година е получен аванс 3 399 913 лева за ремонт и рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа – път „Борино-Кастракли“ и път „Борино-Чала“, като ремонта им ще започне през 2019 година.

По програми за Други европейски средства ЕРС „Гърция-България“ проект „ИНТЕРРЕГ“ са усвоени 24 448 лева при получено съфинансиране от МРРБ 24 880 лева.

Състояние на общинския дълг.

През 2018 година Община Борино е изплащала и към 31.12.2018 година има остатъчен размер по следните заеми:

Временен дългосрочен безлихвен заем от ПУДООС /Договор №10415 от 11.06.2015 г./ в размер на 406 248 лева за закупуване на сметосъбирачен автомобил, контейнери и кошове за смет е по Решение №283 от 15.08.2013 год. със Запис на заповед от 27.04.2015 год. подписан от кмета на общината. Заема се изплаща от м. юли 2017 г., падеж 15.06.2020 година с месечни вноски в размер на 11 285 лева, като за закупените активи няма одобрено външно финансиране и вноските за 2018 година в размер на 135 420 лева са за сметка на общинския бюджет, остатъчният размер е 203 118 лева.

Договор № 465/10.09.2013 г. с Фонд „ФЛАГ“ на стойност 1 345 310 лева, изплатени през

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

2018 година главница 95 159 лева и лихви и такси 4 349 лева, остатъчен размер на главницата 64 850 лева с падеж 25.08.2023 година за ОП „ЕТС Гърция-България“ акроним „WAMI“.

Договор № 49/16.12.2012 г. е за ремонт и саниране на Административна сграда Борино на стойност 142 817 лева, платени през 2018 година главница 26 620 лева, лихви 1 390 лева, остатъчен размер няма. Заема е изплатен с общински средства.

Уточнен годишен план и отчет за изпълнение на бюджета на Община Борино за 2019 година по основни показатели.

Приходите от местни данъци, такси и собственост при план 591 059 лева се изпълняват на 570 799 лева или 96.6 %. Неизпълнението е за продажба на дървен материал – поради лоши метеорологични условия са удължени договори за изпълнение за 2020 година

Трансферите от централния бюджет при уточнен план 3 012 348 лева са в размер на 3 004 226 лева, от тях 800 000 лева са допълнителен трансфер за основен и текущ ремонт извън предвидените по първоначалния бюджет за 2019 година.

Трансферите между бюджети по уточнен план 409 750 лева са 396 100 лева – по програми за заетост, избори, отчисления по ЗУО, лични и социални асистенти.

Трансфери между бюджети и СЕС +/- 4 721 лева-неверифицирани разходи.

Получените трансфери от ПУДООС са в размер за 94 694 лева.

Временни безлихвени заеми платени 135 420 лева главница за ПУДООС и 26 393 лева вътрешни заеми по проекти от ЕС.

Бюджетното салдо към 31.12.2019 година е в размер на +/-1307790 лева.

При операциите с финансови активи и пасиви са изплатени главници по заем от ФЛАГ – 13 920 лева, изплатени средства за сметка на сметки от ЕС са 47 666 лева, остатъка по сметки от предходния период е 3 888 466 лева, наличността по сметки в края на отчетния период в лева е 2 522 090 лева. Наличността по левови сметки е предимно за капиталови разходи и текущи ремонти, получени през отчетния период, като обектите ще се довършват и изграждат през 2020 година.

Разходната част на бюджета за 2019 година при уточнен план 7 946 541 лева се изпълнява на 5 204 075 лева, като разликата основно се дължи на получените трансфери за капиталови разходи и текущи ремонти, които ще се изпълняват през 2020 година.

Разходите за делегираните от държавата дейности при уточнен план 2 266 326 лева са в размер на 2 206 664 лева.

Разходите за местни дейности при уточнен план 5 680 215 лева се изпълняват на 2 997 411 лева.

Просрочените задължения на Община Борино към 31.12.2019 година са в размер на 19 243 лева, които са за почистване на речни корита - подадени документи в МКВП.

Капиталови разходи по обекти и източници на финансиране.

Уточнения план за капиталови разходи през 2019 година възлиза на 7 687 576 лева, които по източници на финансиране са както следва: Целева субсидия 233 200 лева, по ПМС 360 000

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

лева, от ПУДООС 94 694 лева, собствени средства 45 400 лева, преходен остатък 3 544 649 лева и европейски средства от РА 3 399 913 лева и ЕТС „Гърция-България“ 9 720 лева.

Уسوените средства са в размер на 5 421 231 лева, като разликата до уточнения план е за обекти, които ще бъдат изградени и довършени през 2019 година.

Изпълнение на сметките за средствата от Европейския съюз.

През 2019 година по оперативните програми чрез Кохезионните и структурни фондове през отчетната година са изпълнявани проекти по ОП“РЧР“ – „Патронажна грижа“ усвоени 1 444 лева, „Осигуряване заетост на хора с увреждания“ 107 831 лева, „Работа“ 59 615 лева, „Социално предприятие 334 709 лева; по ОП“ФЕПНЛ“ – „Осигуряване на топъл обяд“ 115 432 лева и ОП“НОИР“ – „Подкрепа за успех“ 6 226 лева – по тези проекти са усвоени общо 625 257 лева.

По програма „Развитие на селските райони“ през м. декември 2018 година е получен аванс 3 399 913 лева за ремонт и рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа – път „Борино-Кастракли“ и път „Борино-Чала“ през 2019 година са усвоени 3 382 318 лева, като ремонта ще се отчете през 2020 година.

По програми за Други европейски средства ЕРС „Гърция-България“ проект „ИНТЕРРЕГ“ са усвоени 134 415 лева.

Състояние на общинския дълг.

През 2019 година Община Борино е изплащала и към 31.12.2018 година има остатъчен размер по следните заеми:

Временен дългосрочен безлихвен заем от ПУДООС /Договор №10415 от 11.06.2015 г./ в размер на 406 248 лева за закупуване на сметосъбирачен автомобил, контейнери и кошове за смет е по Решение №283 от 15.08.2013 год. със Запис на заповед от 27.04.2015 год. подписан от кмета на общината. Заема се изплаща от м. юли 2017 г., падеж 15.06.2020 година с месечни вноски в размер на 11 285 лева, като за закупените активи няма одобрено външно финансиране и вноските за 2019 година в размер на 135 420 лева са за сметка на общинския бюджет, остатъчният размер е 67 698 лева.

Договор № 465/10.09.2013 г. с Фонд „ФЛАГ“ на стойност 1 345 310 лева, изплатени през 2019 година главница 13 920 лева и лихви и такси 3 472 лева, остатъчен размер на главницата 50 930 лева с падеж 25.08.2023 година за ОП „ЕТС Гърция-България“ акроним „WAMI“.

*
* *

1.6.1 Изводи

От извършените анализи и оценки на общинските бюджети могат да бъдат направени следните изводи:

- При планирането на общинските бюджети (в техните приходни и разходни части) са съобразени изискванията на действащата в страната нормативна уредба, касаеща публичните финанси (ЗДБРБ, Закона за публичните финанси, Решения на Министерския съвет и др.).

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Отчитани са изискванията и възможностите за осигуряване на:
 - по-висока събираемост на собствените приходи;
 - ограничаване на обема на просрочените вземания от данъчните и неданъчните приходи;
 - осигуряване на необходимия бюджетен ресурс за издръжка на дейности от сферата на бюджетните услуги;
 - увеличаване на обема на привлечения ресурс и на инвестициите с публичен характер и др.;
- В бюджетите на община се планира ръст на собствените приходи.
- Като недостатък на бюджетите е наличието на диспропорция между планираните и отчетените собствени данъчни и неданъчни приходи.
- В разходната част на бюджетите се залага стабилност в относителните дялове на средствата за издръжка на функции и дейности в сферата на образованието, социалните дейности, държавни служби и др.

1.7 Административен капацитет

Основни ангажименти по реализацията на ПИРО – Борино 2021-2027 след приемането му от Общинския съвет ще имат местните власти. Съгласно разпоредбите на *Закона за регионалното развитие*, това са органите на местната власт – Кмета на общината и на Общинската администрация.

От тази гледна точка е важно да се направи съответния анализ на административния капацитет на общинската администрация. Този анализ има за цел да направи оценки на:

- административната структура;
- квалификационните характеристики на административния персонал.

Важно е да се оценят преките (основни) и допълващите ангажименти на отделните структурни звена в общинската администрация към провежданите политики, насочени към местното, комплексно и интегрирано развитие на общината, заложено в ПИРО.

➤ *Управленска структура на общинската администрация*

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са приети с Решение №4 на Общинския съвет от 08.01.2016 г. Структурата и функциите на звената в общинската администрация са в съответствие с принципите и изискванията на действащата в страната нормативна уредба (Конституция на Р. България, Европейската харта за местното самоуправление, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за администрацията, Административно процесуален кодекс и др.).

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от *Общинския съвет*. Последният има 11 члена (съветници), представители на различни политически партии. Към Общинския съвет са формирани 6 постоянни комисии и. Те са в състав от по 3 членове, вкл. председател. На практика общинските съветници са членове на повече от 1 комисия.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Действащата административна структура на община Борино е в съответствие с чл.21, ал.1, т.2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и е предложена от Кмета на общината и е приета с решение на Общинския съвет. Сега действащата структура на общинската администрация е в сила от 01.01.2016 г. Основните звена в нея са:

- **Териториални органи на изпълнителната власт**
 - Кмет на общината.
 - Заместник кмет
 - Кметове на кметства
 - Кметски наместници
- **Общинска администрация**
 - Секретар.
 - *Обща администрация.*
 - Отдел „Деловодство, връзки с граждани и институции и административно обслужване на обществото“
 - Отдел „Финанси и бюджет.
 - Отдел „Управление и поддържане на собствеността“;
 - Отдел „Териториално селищно устройство и общинска собственост“
 - Отдел „Образование, култура, екология и туризъм, европроекти“.

Структурата на Общинската администрация е представена графично на фиг. 13.

СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ – БОРИНО СЧИТАНО ОТ 01.01.2016 Г.

Обща численост на персонала в организационната структура и административните звена в Общинска администрация Борино – 36 щатни бройки

Фиг.11. СТРУКТУРАТА НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Функциите, компетенциите и числеността на отделните структурни звена са определени с действащата нормативна уредба и основно със *Закона за местното самоуправление и местната администрация* и общи и частни закони, които уреждат определени страни от дейността на Общинския съвет и на Общинската администрация. Числеността на персонала в двете структурни звена на Общинска администрация е съобразен с вменените им функции.

Анализът на действащата структура на общинската администрация в ПИРО – Борино 2021-2027 г. има конкретна цел, а именно да установи кои структурни звена и длъжностни лица имат определено отношение към изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината.

Вторият акцент в анализа е да се установи дали е налице административен капацитет, който да поеме отговорните функции по прилагането на ПИРО и по-точно по Програмата за неговата реализация. Този акцент има пряко отношение към квалификационните умения и качествата на служителите от Общинската администрация.

Звената от всички отдели - в рамките на предоставените им правомощия, осигуряват изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове и решенията на Общинския съвет, като подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му, осигуряват технически

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

дейността му и извършват дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

От основните звена, които имат пряко отношение към реализацията както на ПИРО – Борино 2012-2020 г., така и на отделни общински секторни стратегически, планови и програмни документи, са следните:

- Отдел „Финанси и бюджет“;
- Отдел „Управление и поддържане на собствеността“;
- Отдел „Териториално селищно устройство и общинска собственост“;
- Отдел „Образование, култура, екология и туризъм, европроекти“.

Някои от посочените структурни звена ще имат завишени ангажименти и отговорности по прилагане на ПИРО- Борино 2021-2027. Такива „Отдел „Финанси и бюджет ” и отделът който се занимава с разработване и реализиране на проекти.

Кметът на общината, освен вменените му правомощия по Закона на администрацията като едноличен орган на изпълнителната власт в общината има и ангажименти, и правомощия и по Закона за регионално развитие. По отношение на Плана за интегрирано развитие на общината, кметът на общината:

- организира изработването на плана за интегрирано развитие на общината и го внася за обсъждане и приемане от общинския съвет;
- представя (в тримесечен срок след приемане от Общинския съвет) ПИРО – Борино 2021-2027 в Областния съвет за регионално развитие;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината;
- представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от общинския съвет;
- осигурява публичност и прозрачност на плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му.

През анализирания период *Общинският съвет* е утвърдил, разработените от общинската администрация стратегически, планови и програмни документи, които имат пряко отношение към комплексното икономическо, социално, инфраструктурно развитие на общината, а именно:

- *Общински план за развитие на община Борино за плановия период 2020-2024 г.*
- *Общ устройствен план на община Борино.*
- *Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Борино 2013 – 2023 г.*
- *План за действие за устойчиво енергийно развитие на Община Борино 2015 – 2020 г.*
- *Годишна програма за управление и разпореждане с имотите- общинска собственост в община Борино за 2020 г.*
- *Общински план за младежта в община Борино за 2020 г.*
- *Общинска програма за закрила на детето 2017 г.*

➤ **Квалификационна характеристика на персонала**

Подборът на кадрите, ангажирани в общинска администрация, е осъществяван съобразно изискванията на действащата нормативна уредба. Такива са изискванията за съответстващо на длъжността образователно равнище и практически опит.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Независимо от тези основни изисквания, политиката на община Борино е свързана с повишаване на квалификационните умения на служителите в общинска администрация. Това се постига с провеждани периодични обучителни курсове и програми.

В анализирания период са провеждани различни квалификационни курсове, конференции и др., организирани основно от Института по публична администрация (ИПА), НСОРБ – Актив ЕООД и други консултантски фирми, финансирани по ОП „Добро управление“ („Административен капацитет“). Целите на обучителните мероприятия е да се повиши компетентността и мотивацията за самоусъвършенстване на водещи специалисти в администрацията. Провежданите курсове и конференции са краткосрочни – 2-3 дни.

През 2014 г. община Борино е била бенефициент по проект, финансиран по ОПРЧР „Повишаване качествата на служителите в община Борино“.

При реализацията на проекта, общинските служители са преминали през следните квалификационни курсове :

- *Управление на промяната и организационно развитие*
- *Прилагане на Закона за защита на квалифицираната информация*
- *Видеоконфериране в административната дейност*
- *Електронни таблици с MS EXCEL (базов)*
- *Електронни таблици с MS EXCEL (надграждащ)*
- *Презентационни умения: MS POWER POINT (надграждащ)*
- *Бързотис по БДС*
- *Подобряване на административната среда.*

За успешното реализиране на правомощията и отговорностите на местните власти е необходима и съответстваща на нормативните изисквания административна среда. В това отношение като слабост може да се отбележи слабото предлагане (почти липса) на административни услуги в електронен вариант.

Това налага в следващия програмен период да се акцентира върху политиката за внедряване на електронното управление. То е свързано с утвърждаване на съвременни информационни технологии, което неминуемо води до повишаване на ефективността и качествата на административната среда. Най - добри възможности в това отношение са свързани с предоставяне на услуги в електронен вариант в следните направления:

- местни данъци и такси;
- гражданска регистрация и актосъставяне;
- административно-технически услуги в сферата на устройство на територията и др.

Утвърдени са правилата и реда за прилагане на системата, в това число и системата от процедури за финансово управление и контрол.

Одобрени и внедрени са Вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки, съобразени с изискванията на действащия Закон за обществените поръчки.

➤ *Привличане на средства по Оперативните програми*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Част от специалистите в Дирекция „Специализирана администрация“ през анализирания 6 годишен период са участвали в подготовката на проекти, с които общината кандидатства за финансиране по действащите в миналия програмен период Оперативни програми.

Според информацията на система ИСУН, през посочения период, община Борино е спечелила няколко проекта, финансирани основно по ПРСР, средства по трансфер от Централния бюджет и собствени средства. За програмния период 2014-2020 г. са приключили, или са в процес на реализация, както и очаквано приключване, следните проекти:

1. „Ремонт на четвъртокласен път IV - 19764 Борино – Чала от км. 1 + 050 до км. 7 + 450“ и „Ремонт на четвъртокласен път IV - 19772 Тешел - с.Ягодина“;

2. „Устойчиво управление на горите и опазване на околната среда чрез създаване на система за откриване на горските пожари в ранен стадий и мониторинг на околната среда на територията на община Борино“;

3. „Достъп до местни природни, исторически забележителности и атракции в община Борино чрез тематични колоездачни, опознавателни и пешеходни маршрути“

4. „Закупуване на контейнери за събиране на битови отпадъци и сметосъбиращ автомобил с оглед подобряване на системата за управление на отпадъците и околната среда в населените места на община Борино“;

5. „Укрепване на път IV - 19772 Тешел-Буйново при км.6+900 чрез изграждане на подпорна стена“; 6. „Избор на изпълнители за упражняване на консултантски услуги за проекти на община Борино за кандидатстване по Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 .“:

- Обособена позиция №1 – Избор на изпълнител за упражняване на консултантски услуги за проекти със следните подобекти: Подобект 1 – „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 2030 от път III - 197 - Борино до село Чала, км 0+000 до км 8+760, Община Борино“; Подобект 2 – „Реконструкция на общински път SML 3033 от път III - 197 Борино - м. Кастракли“.

- Обособена позиция №2 – Избор на изпълнител за упражняване на консултантски услуги за проекти със следните подобекти: Подобект 1 „Реконструкция на улична мрежа с.Борино - улица "Панорама" от О.Т.302 до О.Т. 325, улица "Надежда" от О.Т.325, 326 до О.Т. 327, улица "Доспатска" от О.Т.177 до О.Т.189, улица "Юбилейна" от О.Т.189 до О.Т.345, улица "Гео Милев" от О.Т.87 до О.Т.89, улица "Цар Самуил" от О.Т. 87,81 до О.Т.80, улица "Арда" от О.Т.81,82,83 до О.Т.355 и улица "Пролет" от О.Т.78,79 до О.Т.81, Община Борино“; Подобект 2 „Реконструкция на главна улица с.Кожари от ПТ 18,17,16,15 до ПТ 12 по кадастралния план на с.Кожари, Община Борино“; Подобект 3 „Реконструкция на общински път SML1032 от път SML 1031 - Тешел - Буйново до село Ягодина км 0+000 - км 2+240, Община Борино“, Подобект 4: Реконструкция на съществуващо уличното осветление в с. Борино “

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Обособена позиция №3 - Избор на изпълнител за упражняване на консултантски услуги за проекти със следните подобекти: Подобект1 Подмяна на етернитови тръби АС $\varnothing 110$ на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Кожари, община Борино, област Смолян“; Подобект 2 „Подмяна на етернитови тръби АС $\varnothing 110$ на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Буйново, община Борино с РЕ-НД $\varnothing 110$ “; Подобект 3 „Реконструкция на външен етернитов водопровод от планинско водохващане на р.Аджиларска до ПСПВ за с.Ягодина, община Борино, област Смолян“; Подобект 4 „Водоем $V=200m^3$ в с. Ягодина, община Борино“.

-Обособена позиция №4 – Избор на изпълнител за упражняване на консултантски услуги за проект „Осъвременяване на материалната база на читалище „Обнова-1939“ с. Борино, община Борино

7.Избор на изпълнители за изработване на инвестиционни проекти и последващо осъществяване на авторски надзор за обекти на територията на Община Борино 10 обособени:

- Обособена позиция № 1 – Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 2030 от път III - 197 - Борино до село Чала, км 0+000 до км 8+760, Община Борино;

- Обособена позиция №2 – Реконструкция на общински път SML 3033 от път III 197 - Борино - м. Кастракли;

- Обособена позиция №3 – Реконструкция на общински път SML1032 от път SML 1031 - Тешел - Буйново до село Ягодина км 0+000 - км 2+240, Община Борино;

-Обособена позиция №4 – „Реконструкция на улична мрежа с.Борино - улица "Панорама" от О.Т.302 до О.Т. 325, улица "Надежда" от О.Т.325, 326 до О.Т. 327, улица "Доспатска" от О.Т.177 до О.Т.189, улица "Юбилейна" от О.Т.189 до О.Т.345, улица "Гео Милев" от О.Т.87 до О.Т.89, улица "Цар Самуил" от О.Т. 87,81 до О.Т.80, улица "Арда" от О.Т.81,82,83 до О.Т.355 и улица "Пролет" от О.Т.78,79 до О.Т.81, Община Борино“;

-Обособена позиция №5 – Реконструкция на главна улица с.Кожари от ПТ 18,17,16,15 до ПТ 12 по кадастралния план на с.Кожари, Община Борино;

-Обособена позиция №6 – Подмяна на етернитови тръби АС $\varnothing 110$ на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Кожари, община Борино, област Смолян;

-Обособена позиция №7 – Подмяна на етернитови тръби АС $\varnothing 110$ на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Буйново, община Борино с РЕ-НД $\varnothing 110$;

-Обособена позиция №8 – Реконструкция на външен етернитов водопровод от планинско водохващане на р.Аджиларска до ПСПВ за с.Ягодина, община Борино, област Смолян;

-Обособена позиция №9 – Реконструкция на съществуващо уличното осветление в с. Борино;Обособена позиция №10 – Водоем $V=200m^3$ в с. Ягодина, община Борино.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

-Обособена позиция №10 – Водоем $V=200m^3$ в с. Ягодина, община Борино.; 8. „Изграждане на подпорна стена на път IV-19772 Тешел-Буйново-Кожари при км. 4+920“ – община Борино,,;

9. "Ремонт на улици и пътища на територията на община Борино";

10. „ Изграждане на площадно-парково пространство в село Борино“;

11. „Реконструкция на довеждащ водопровод до водоема на с.Борино“;

12. „Благоустрояване на централна част с.Ягодина и с.Буйново и изграждане на детска и спортна площадка с.Борино, общ.Борино“;

13.“Изграждане на "Интегрирана ВиК система и ПСОВ с.Борино, обл.Смолян I-ви етап";

14.,„Ремонт на общински пътища и улици и подмяна на участъци от съществуващата водопроводна и канализационна мрежа на територията на община Борино“;

15.,„Благоустрояване на централна част с. Ягодина и с. Буйново и изграждане на спортна и детска площадка с. Борино, общ. Борино“ПО ОБОСОБЕНИ ПОЗИЦИИ:ОП 1 - „Благоустрояване на централна част с. Ягодина“ОП2 - „Благоустрояване на централна част с. Буйново“ОП 3 -„Изграждане на детска площадка с. Борино“ ОП 4 - „Изграждане на спортна площадка с. Борино“;

16.“Изграждане на „Интегрирана ВиК система и ПСОВ С. Борино, обл. Смолян I-ви етап“;

17.“Ремонт на общински пътища и улици и подмяна на участъци от съществуващата водопроводна и канализационна мрежа на територията на община Борино“ по две обособени позиции: ОП 1 – „Ремонт на общински пътища и улици на територията на община Борино“ и ОП 2 – „Подмяна на участъци от съществуващата водопроводна и канализационна мрежа на територията на община Борино“;

18.,„Изготвяне на технически проекти и упражняване на авторски надзор при изпълнението им за нуждите на община Борино“ по три обособени позиции:

ОП 1 – „Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа на територията на община Борино включваща следните подобекти: улици в с. Борино, улици в с. Буйново, улици в с. Ягодина“;

ОП 2 – „Реконструкция на път Борино – м. Кастракли – III етап“

ОП 3 – „Реконструкция и рехабилитация на път „Тешел – Буйново - Кожари“;

19.,„Ремонт и рехабилитация на уличната мрежа на територията на община Борино“;

20.“Инженеринг – проектиране, авторски надзор и изграждане на ПСОВ с. Борино, обл. Смолян“;

21.,„ Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на с. Борино“;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

22. „Доставка на готова храна – топъл обяд“ в СУ „Н. Вапцаров“ с. Борино и в ДГ „Дъга“ с. Ягодина по проект „Предоставяне на социална услуга „Топъл обяд“ на територията на Община Борино“;
23. „Избор на изпълнител на консултантски услуги по чл. 166 от ЗУТ“ за следните обекти: „Инженеринг – проектиране, авторски надзор и изграждане на ПСОВ с. Борино, обл. Смолян“ и „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на с. Борино“;
24. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 2030 от път III-197 – с. Борино до с. Чала, км 0+000 до км 8+760, Община Борино“ ОП 2 „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли, от км 2+305 до 4+649.23, Община Борино“;
25. Избор на изпълнител за осъществяване на строителен надзор на СМР по проект : „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 2030 от път III-197 – с. Борино до с. Чала, км 0+000 до км 8+760, Община Борино“ ОП 2 „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли, от км 2+305 до 4+649.23, Община Борино“;
26. „Доставка на готова храна - топъл обяд“ по проект „Предоставяне на социална услуга „Топъл обяд“ на територията на община Борино“;
27. „Извършване на строително-монтажни работи по проект „Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа на територията на Община Борино включваща четири обособени позиции : Обособена позиция № 1: „Реконструкция и рехабилитация на улици в с. Борино - ул. „Надежда“ от О.Т.325,326 до О.Т. 327, ул. „Доспатска“ от О.Т.177 до О.Т.189, ул. „Юбилейна“ от О.Т.189 до О.Т.345, ул. „Гео Милев“ от О.Т.87 до О.Т.89, ул. „Цар Самуил“ от О.Т.87,81 до О.Т.80, ул. „Арда“ от О.Т.81,82,83 до О.Т.355 и ул. „Пролет“ от О.Т.78,79 до О.Т.81“ Обособена позиция № 2: „Реконструкция и рехабилитация на улици в с. Буйново - улица от О.Т. 199 до 53 и улица О.Т.242- о.т.234“ Обособена позиция № 3: „Реконструкция и рехабилитация на улици в с. Ягодина - улица от О.Т.116 до О.Т.104“ Обособена позиция № 4: „Реконструкция и рехабилитация на улици в с. Кожари - от П.Т 18,17,16,15 до П.Т 12.“;
28. „Изграждане и оборудване на спортна инфраструктура в с.Ягодина,общ.Борино“;
29. „Извършване на строително-монтажни работи по проект „Реконструкция и рехабилитация на общински път „Тешел – Буйново – Кожари“ от о.т. 280 до о.т. 311 и улица в с. Ягодина от о.т. 102 до о.т. 191“ включваща следните две обособени позиции:
Обособена позиция № 1: „Реконструкция и рехабилитация на улица в с.Ягодина от о.т. 102 до о.т. 191“; Обособена позиция № 2: „Реконструкция и рехабилитация на общински път „Тешел-Буйново-Кожари“ от о.т. 280 до о.т. 311“;
30. „Ремонт на обекти общинска собственост“ по обособени позиции: *Обособена Позиция 1* „Ремонт вътрешен водопровод с.Борино – Гл.клон I, от т.34 до т.38, Клон 37 – от т.41 до т.273, Клон 33 и Клон 31 от т.246 до т.245; *Обособена Позиция 2* „Ремонт на подпорна стена в с.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Чала, община Борино“; *Обособена Позиция 3*, „Ремонт на кметство в село Чала и в село Кожари, община Борино“; *Обособена Позиция 4* „Изграждане на обществена тоалетна в с. Ягодина“, община Борино“;

31. „Интегрирана ВиК система и ПСОВ с. Борино, община Борино, област Смолян“ II етап „Изграждане на канализационни мрежи и съоръжения Клонове – клон 1, клон 9, клон 18, клон“;

32. „Изграждане и реконструкция на паркови пространства в Община Борино“ по обособени позиции: *Обособена Позиция 1* „Изграждане на парково пространство от о.т. 139 до о.т. 160 по плана на с.Борино, община Борино“; *Обособена Позиция 2* „Изграждане на парково пространство в ПИ 80159.100.47, кв. 3, с. Чала, община Борино“; *Обособена Позиция 3* „Реконструкция на парково пространство в УПИ IX, кв.31, с. Буйново, община Борино“ .;

33. „Инженеринг – проектиране, упражняване на авторски надзор и укрепване на бреговете на общинско дере в кв.45, чрез изграждане на подпорни стени и водостоци - с. Борино, обл. Смолян“;

34.„Инженеринг – проектиране, упражняване на авторски надзор и изграждане на подпорни стени в община Борино“, включващ следните подобекти разделени на обособени позиции:

Обособена позиция №1: „Проектиране и възстановяване на подпорна стена за укрепване на улица над УПИ XXVIII – XXX“ с. Борино“;

Обособена позиция № 2: „Проектиране и изграждане на подпорна стена за укрепване на път IV-19772 Тешел-Буйново при км. 6 + 720“

35. „Извършване на строително-монтажни работи по проект „Реконструкция и рехабилитация на общински път „Тешел – Буйново – Кожари“ от о.т. 280 до о.т. 311 и улица в с. Ягодина от о.т. 102 до о.т. 191“ включваща следните две обособени позиции:

Обособена позиция № 1: „Реконструкция и рехабилитация на улица в с.Ягодина от о.т. 102 до о.т. 191“;

Обособена позиция № 2: „Реконструкция и рехабилитация на общински път „Тешел-Буйново-Кожари“ от о.т. 280 до о.т. 311“;

36.„ Реконструкция на напорен водопровод от ПС „Караджа дере“ до ОШ1 от външния водопровод за с.Борино“, община Борино, област Смолян.“;

37. „Реконструкция на външен етернитов водопровод от планинско водохващане на р. Аджиларска до ПСПВ на с. Ягодина, Община Борино, Област Смолян“;

38.„ Реконструкция на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Буйново, община Борино, област Смолян“;

39. „Реконструкция на довеждащ водопровод от извора до водоема на с. Кожари, Община Борино, Област Смолян“

1.7.1 Основни изводи

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Анализите и оценките на структурата и Общинска администрация и на квалификационните умения на специалистите дават основание за формулиране на следните основни изводи:

- В структурата на общинска администрация са обособени управленско-изпълнителни звена, които ще имат отношение към подготовката и последващата реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021-2027 г.
- В обхвата на стратегическите и планови документи е подчертана ролята на общинските стратегии за развитие на основни сектори и дейности, като акцентът е поставен върху годишните планове и програми.
- Положителен е процесът за оптимизиране на структурата на общинската администрация, чиято цел е изграждане на ефективно функционираща администрация.
- В практиката на администрацията се прилагат принципите за доброто управление - изразяващи се в откритост, прозрачност, ефективност и ефикасност.
- Траен е процесът за повишаване на личните професионални, организационни и управленски умения на служителите в общинската администрация - чрез изграждане и развитие на система за непрекъснато обучение, квалификация и развитие на човешките ресурси.
- Постигната е ефективна координация между отделните административни звена и подобряване на организацията за работа на общинската администрация с цел по-добро обслужване на гражданите.
- В периода на изработване на ПИРО – Борино 2021-2027, със заповед на Кмета на общината е сформирана целева група от специалисти, които да отговарят за:
 - необходимото информационно осигуряване;
 - координацията между експертите от отделните звена на Общинската администрация;
 - реализация на Комуникационната стратегия;
 - подпомагане на Кмета на общината в дейността му по реализацията на Интегрирания план.

1.8 Културно-историческо наследство

1.8.1 Материални културни ценности и културни забележителности

Предполага се, че селището е възникнало по време на османското владичество на мястото на юрушка стоянка - периода 1750г.-1800г. Първите писмени данни за селото са от 1842г. В землището му са открити:палеолитно находище, следи от първобитния човек от мустерската епоха и тракийски некропол от 10-11 век, съответно в местностите Чакмакль,Чакмакльдере и в сегашната местност "Валтата". Една от люлките на европейската цивилизация е планината Родопи. Първобитните хора са живели тук 65 000- 60 000 пр. Хр. Първите следи от човешко присъствие в нея /Родопи/ са открити в селото, близо до хижа "Орфей"- кремъчни оръдия на труда.

През есента и зимата енеолитните хора са живеели в пещерите от района. За това свидетелствуват откритите огнища, датиращи от 4 000 - 3000 г. пр. Хр. в Ягодинската пещера и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

идолната пластика свързана с култа към жената-майка и култа към Слънцето в Харамийската дупка.

От преди II хилядолетие в околностите на с. Борино живее тракийското племе беси. От тях са открити тракийски могили на вр. Турлата и много светилища.

Светилището на Дионис в Родопите и музикалната култура на траките са свързани с името на митичния родопски певец Орфей, покорил със звуците на лирата си ветровете и дивите зверове. Съществува хипотеза, че на връх Виденица се е намирало прочутото в древността светилище на бог Дионис - посещавано от Гай Октавий и Александър Македонски.

От римско владичество са останали много следи - пътища и моста "Кемера". През Борино е преминавал прекия път от Филипополис /гр. Пловдив/ до Гоце Делчев и Македония.

На Балканския п-в през VI в. се заселват славяните, през VII в. прабългарите и заедно с траките създават Българската държава през 681 г. От прабългарите се взема името на държавата, от славяните се взема езика- славянски и от траките културното наследство. Всички те изповядват различни религии. За обединяване на народа през 865 г. се въвежда християнството и се утвърждава България като християнска държава. В Родопите християнството се е изповядвало три века преди покръстването, знае се, че Библията е преведена на езика на бесите.

През 1396 г. Родопите попадат изцяло под владението на Османската империя. За това време свидетелствува Средновековния некропол в местността "Джумая дюзю" от X-XIV в., в който първите погребения са християнски, а по-късните мюсюлмански. Според Българо-турската спогодба от 1886 г. Борино остава в турска територия. Върнато е на България по Букурещкия мирен договор през 1913 година. До 1934 г. Борино е носило името Карабулак. Сред населението на селото е наложена легендата за Кара була – в превод от турски език означава черна була /жената в черно или черната вдовица/. Тя дошла в землището на Борино заедно с четиримата си синове от близкото с. Гьоврен. Тук братята създали свои семейства и се разселили, създавайки четири махали в селото. За съжаление за времето преди 1934 година няма запазени сигурни писмени извори за наименованието и развитието на селото. Голяма част от информацията е устна и запазена предимно във фолклора и етнографията.

В с. Борино е живяло само турско население до 1930 г. когато се заселват българи християни от смолянските села Соколовци, Гела, Солища и Стойките. Тук намират по-благоприятни условия за живот и за развитие на овцевъдство. Те купуват имотите на местните турски семейства, които емигрират в Турция. Също така са по-близо до имотите си по Беломорието. След 1945 г. селото продължава да се развива като особен приоритет се дава на инфраструктурата и социално-здравните обекти - училище, читалище. Прокарват пътища. През 1960 г. селото е електрифицирано.

Според предоставената информация от Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН), НАИМ-БАН и областния регистър на военните паметници в обл. Смолян, недвижимите културни ценности на територията на община Борино са общо 3 броя.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Културното наследство в даден регион е неповторимата комбинация от традиции, ценности и вявания, фолклор, занаяти и технологии, кухня, произведения на изящни и приложни изкуства, сгради. Обектите на културното наследство са археологически, исторически, архитектурни, етнографски обекти и комплекси, художествени културни ценности, паметници на урбанизма и индустриалното наследство, културния пейзаж, на парково изкуство, нематериални съкровища като занаятчийски технологии, обичаи, вявания, песенен, танцов, музикален, приказен фолклор.

В района на община Борино е налице значително и характерно за тази част от страната културно и историческа наследство. Земята на територията на общината имат древна история.

Интересни възможности биха могли да бъдат разработвани в няколко насоки, подходящи за оформяне в конкретен туристически продукт:

На територията на община Борино са запазени следните културно-исторически традиции, занаяти, обичаи:

- Традиционен бит и поминък - напр. демонстрации и обучение в старинно тъкане (напр. шиене и плетене на родопски терлици на ръка и на машина, изработване на битови възглавници, одеяла и текстилни пана, плетенето на терлици, възстановяване и други традиционни занаяти, като чепкане, боядисване и влачене на вълна, тъкане на месали, торби и мандили/престилки/на дървен стан и др.), като се използват възможностите/сградния фонд и човешкия ресурс, които предлага фабриката за старинно тъкане в Борино;

- Фестивали, посветени на музиката, изкуството и традициите (традиционни и съвременни) - разработване на серия от събития, които да привлекат разнообразна публика и да използват съществуващи събития или новосъздадени, които отговарят на посочените в методология критерии. Създаването на празници на интересни или емблематични животински или растителни видове, кулинарни продукти или други типични теми (под формата на „Празник на млечни продукти“) също ще насити културния календар на община Борино и ще спомогне за разнообразяването на предлагането, на публиката и ще генерира приходи за населението под различна форма. В миналото в общината се е провеждало традиционно карнавално шествие в Деня на хумора.

- Религиозни празници – честване на Гергьовден. Друга подобна възможност предлага празнуването на традиционните празници, както и Курбан Байрам и Рамазан Байрам.

- Спортни събития - напр. развиване и разширяване на ежегодно провежданите спортни състезания за традиционния празник на с. Борино.

- Екопътеки - природата на община Борино е подходяща за пешеходни маршрути за всякакви сезони и възраст на изградените екопътеки на територията на общината. За да бъде осигурено равномерното разпределение на екомаршрутите се изисква разработването на нови екопътеки.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Други атракции - добра идея би било да се използва потенциала на водните площи, които са на разположение – напр. в близост до Борино. Оформянето на терени като място за посещение – платформи за риболов, пейки и беседки, места за пикник - не само на местното население може да привлече и туристи и да обогати предлагането на района. Други подходящи идеи са свързани с пещерния туризъм както и облагородяването на нови необлагородени пещери в общината, социализиране на подходите към и около нея.
- Интересни обекти могат да бъдат създадени и в различни населени места, които да използват особеностите на релефа - изграждане на маршрути за скално катерене, подходящи за различни възрасти и с различна трудност, виа ферата и др. подобни спортно-ориентирани дейности също биха имали успех сред по-младите посетители на общината.

Въпреки разнообразието от природни и културни ресурси, които са оформени в конкретни туристически продукти, все още на територията на община Борино има неизползвани туристически ресурси, които представляват съществен потенциал за развитието на общината като туристическа дестинация.

Впечатление прави, че акцентът при разработване на туристическите ресурси на територията на общината е поставен върху природните ресурси (разнообразни пешеходни преходи), докато културните все още отстъпват и са по-слабо застъпени. Успешни са опитите за съчетаване на двата типа ресурси в единен туристически ресурс, напр. някои екопътеки, по трасето на които могат да се посетят исторически места, крепости, светилища. Това обаче не е достатъчно и не обхваща останалите налични културни ресурси, като например традиционни празници и обичаи, култови (религиозни) места, традиционни занаяти и поминък.

1.8.2 Недживими културни ценности

Община Борино е район с богато културно-историческо наследство и е разположена в най Югозападна част на Родопския масив в област Смолян, Южен централен район за планиране. Община Борино се намира в Рило-Родопската физикогеографска област, Велишко-Виденишкия дял на Родопите, Триградския карстов масив. Релефът ѝ се характеризира като планински, силно разчленен и заоблен, с високи билни заравнености, дълбоки речни долини, ждрела и обширни тектонски котловини. Характерни за района са карстовите форми, които са съсредоточени в Триградския карстов район. Родопският карст е особено разнообразен в поречията на Триградска и Буйновска реки. Климатът е умереноконтинентален до преходноконтинентален, като е значително разнообразен и силно повлиян от релефа и близостта на Средиземно море (надморската височина и ортографските прегради, изложението на склоновете, проникването на топли въздушни.

Село Борино е общински административен, културен и икономически център .

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Изградена е материална база в сферата на културата в общината, местоположение на културните обекти по квартали, зает персонал в цялата културна инфраструктура – читалища, библиотеки, центрове по изкуства.

Културната инфраструктура на общината се състои главно от 3 народни читалища с библиотеки към тях. Това са „НЧ „Обнова-1939”, "Светлина -1954" и "Нов живот-1956". В тях се помещават и трите най – големи за община Борино библиотеки с приблизителен библиотечен фонд в размер на приблизително 28 000 библиотечни единици .

Персонала в тях е определен в зависимост от отпуснатите субсидирани щатни бройки от Министерството на културата на Република България.

В общината може да се види многообразната материална култура на три етноса-занаятчийски изделия, неповторими по цетова гама и орнамент тъкани, костюми и фолклор, съхранили древни черти. Според Херодот: “Родопа е майка на овце” и това реално отразява основния поминък на населението – овцевъдството, определяйки характерната материална култура. Изработваните на стан от вълна цветни тъкани и костюми са неповторими и зависят от усета на красота и пресъздаване на природата.

В Борино битуват два вида народни носии и тъкани, които са зависели от верската принадлежност - турска и българска.

Турската женска носия се състои от бяла риза бродирана в двата долни края, вълнено тъмно червено горнище наречено сая, многоцветна тъкана престилка, шарени чорапи до коленете и кърпа. Престилката /фата/ и чорапите по орнамент и колорит се отличават. Те са с характерната си цетова гама от черно, жълто и синьо, орнаментика им е предимно геометрична – триъгълници.

Българското население е носител на материалната култура и диалекта на селото, от което се е преселило. От овча и козя вълна те изработват тъкани в естествените тонове на вълната, които се наричат халища /от “халам”- галя, прегръщам/, козяци и диплари.

Запазената и до днес носия от с. Широка лъка е “волненик”-обточен с гайтани и сърма, а от с.Соколовци е “сукман”-полата е украсена с памучна дантела. Материала и за двата костюма е тъмносиня или черна аба. Торбите са с основен червен цвят на едри квадратчета, съдържащи бяло, зелено, жълто, тъмночервено и черно.

Местният фолклор представлява голяма част от историята на с. Борино запазена предимно в песни и танци. За съхраняването и развитието на фолклора на боринци допринасят двата фолклорни състава – Група за автентичен фолклор и Детски танцов фолклорен ансамбъл “Боринче”.

Детско-юношески фолклорен танцов ансамбъл “Боринче”

Детски юношески фолклорен танцов ансамбъл “Боринче” / ДЮФТА/ е създаден през 2000г. Създател, художествен ръководител и хореограф е Севдалина Онбашиева. За кратката си

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

творческа кариера, ансамбълът успява да се утвърди като един от добрите детски ансамбли в страната. В своя творчески път, ансамбълът е участник в много международни фолклорни фестивали и концерти както в страната, така и в чужбина. Основната цел на ансамбъла е да съхранят, популяризират и поддържат живи местните родопски и български традиции, обичаи и фолклор. В репертоара се застъпили танци от всички етнографски области в страната, но преобладават се родопски танци, местни хора и обичаи характерни за родопския край.

ДЮФТА "Боринче" е танцова формация обединяваща деца от 9 до 19г. разпределени в различни възрастови групи. От януари 2011г. към НЧ "Обнова" – 1939 стартира новосформиралата се танцова формация "Ритъм" към школата по танци. Тя наброява 15 души с очакване, че желаещите да се присъединят към групата, ще се увеличи. През изминалите години интересът, желанието и броя на танцьорите се увеличава и през 2011г. наброява 90 души.

Ансамбълът е носител на много награди:

- 2002г. – Участие в международен фестивал в Унгария – 4 място от 26 страни.
- 2003г. – Участие в концерт гр.Ставро – Гърция.
- 2005г. – Участие в концерт Кушадасъ – Турция.
- 2006г. – Участие в надиграване с местни групи гр. Охрид – Македония.
- 2007г. - Участие в концерт в гр. Римини – Италия.
- 2008г. - Участие в международен фестивал гр. Истанбул – Турция.
- 2010г. - Участие в международен фестивал гр.Бурса – Турция.

Участие и награди в страните:

- Участие в гр. София – "Между Коледа и Нова Година" – НДК, "Надиграване Кръшна ръченица" – НДК – 1 място, купа и награда..
- Участие в концерт гр. Панагюрище.
- Участие в международен етно-фестивал – Хасковски минерални бани.
- Участие в международен фестивал гр. Приморско с много награди, дипломи, грамоти, откритие на фестивал, препоръки за участие в Еврофолк, звание "Маестро" за ръководител С. Онбашиева

- Участие в гр. Ардино, Ерма река, Ваклиново, Доспат, Девин, Буйново, Ягодина, Чала и др.
- Участие в местни мероприятия.

Това, което кара тези деца и възрастни да работят с желание и да вървят напред, е голямата им любов към нашите народни танци, хора и към техния ръководител, хореограф Севдалина Онбашиева.

Фолклорен ансамбъл „Борино” при НЧ „Обнова-1939”

От дълги години в село Борино съществува фолклорен ансамбъл при НЧ „Обнова-1939”. Участниците в ансамбъла са самодейци от селото, които обичат да пеят и съхраняват традициите и обичаите на родния край. Групата наброява около 25 души от различни възрасти. От 2000 г. художествен ръководител на ансамбъл „Борино” е Енгюл Бачкова, която е възпитаничка на Средното Музикално училище в с. Широка лъка и на Академията за музикално и танцово и изобразително изкуство със специалността „Музикална педагогика” и учител по музика в СОУ „Никола.Й. Вапцаров” село Борино През последните години в резултат на много усилия и творчески търсения ансамбъл „Борино” се утвърди и развива дейност с изяви на местно, регионално, национално и международно ниво.

Основни цели в дейността на ансамбъла са:

1. Да съхранява, популяризира и поддържа живи българските традиции, местните родопски обичаи и фолклор.
2. Да съхранява различията в културните традиции на етносите -културно богатство на населението на село Борино.
3. Да представя богатството и красотата на фолклора на региона на различни по значимост форуми от регионално, национално и международно значение.
4. Да работи за утвърждаване имиджа на с. Борино, като интересна туристическа дестинация със запазени традиции, обичаи и провеждането на ежегодни фолклорни празници.

В репертоара на ансамбъла са включени български родопски песни и фолклорни образци от други краища на страната. Пресъздадените песни и танци носят своята богата символика и разкриват красотата на българския фолклор. Ансамбъл „Борино” издирва и пресъздава песни и обичаи на турското население в селото. През 2005 година участниците в ансамбъла записаха самостоятелен диск с десет турски песни. Продукцията беше популяризирана в телевизионни и радио предавания.

През 2006 и 2007 година ансамбълът заснема видео клипове върху записаните борински песни, с което допринася за запазване фолклора на село Борино за идните поколения. Ансамбъл „Борино” е участвал на множество форуми, за което е получавал отличия, грамоти и награди:

- 2003 г.-Участие на фолклорен фестивал в гр.Измир, Турция
- 2005 г.-Участие на Национален музикално-фолклорен конкурс „ Орфеево изворче” в гр. Стара Загора; Участие на първи национален фестивал на етносите в гр.Варна
- 2006 г.-Участие на Национален музикално-фолклорен конкурс „ Орфеево изворче” в гр. Стара Загора; участие на единадесети регионален фолклорен фестивал в гр. Костандово.
- 2007г.-Участие на Национален музикално-фолклорен конкурс „ Орфеево изворче” в гр. Стара Загора;
участие на дванадесети регионален фолклорен фестивал в гр. Костандово;
участие на шести национален фолклорен фестивал за двугласно пеене в гр. Неделино
- 2008г.-Участие в международен фестивал в гр. Истанбул, Турция; участие на детски фолклорен фестивал „Орфей пее с морето” в гр. Приморско
- 2009г.-Участие в празничен концерт „Гергьовден- Хъдърлез” в гр. София;
участие на празничен юбилеен концерт по случай 70 год. От създаването на НЧ „ Обнова-1939” с .Борино
- 2010 г.-Участие на международен фолклорен фестивал в гр.Бурса, Турция;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

участие на Областен младежки фолклорен фестивал „Родопейци” в гр. Смолян; участие на традиционните есенни културни тържества в гр. Ардино.

- Участия в юбилейните концерти на НЧ „Родопска просвета” в гр. Девин и НЧ „Светлина” с. Грохотно;

Участия на ежегодните традиционни тържества на община Борино, Доспат, Грохотно, Гьоврен, Буйново, Ягодина и Чала.

- Участие на двадесет годишния юбилей на „Дружество на инвалидите” в село Борино.

Народните читалища успяват по свой начин да развиват, съхраняват и представят местната и национална култура и прогрес през годините. Въпреки, че за съжаление по – голямата част от действащите в тях имат голяма нужда от финансова помощ за основни и козметични ремонти, както и нужда от ново оборудване.

1.9 Екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борино

1.9.1 Защитени зони и територии, природни забележителности и биоразнообразие

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Община Борино се отличава с изключително чиста околна среда – незамърсени води, въздух и почви, сравнително добре развита и поддържана зелена система. Основна цел ще бъде да се запази това състояние на параметрите на околната среда и да се работи за тяхното подобряване. Екологичният анализ показва, че състоянието на околната среда е предпоставка за развитието на Община Борино.

В сферата на околната среда и природните ресурси се наблюдават няколко положителни промени, които като цяло определят промяната в положителна посока. Висок е дялът на защитените територии, които попадат в рамките на територия на общината – 100% от територията на Община Борино попада в екологичната мрежа НАТУРА 2000, горите в територията са сертифицирани по международна система за качество, която гарантира устойчивото стопанисване на горските ресурси и голяма част от територията е класифицирана като „земи с висока природна стойност”.

Атмосферен въздух

На територията на Община Борино няма изграден пункт за непрекъснат мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) към Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) или местна система за наблюдение и контрол на КАВ. На територията на общината не са извършвани (предоставени) периодични (индикаторни) измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой, съгласно чл.4, ал.1 на ЗЧАВ, с мобилна автоматична станция (МАС) или ръчни пробовземания в постоянен пункт за мониторинг.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Поради липсата на каквито и да е измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой на Община Доспат, не може еднозначно да се каже, какво е състоянието на АВ в района. На територията на Община Борино няма големи промишлени източници/емитери на вредни вещества в АВ, както и интензивен автомобилен транспорт. Основният източник на емисии на вредни вещества се явява отоплението на битови, административни и стопански сгради през зимния период на годината, като в общинските сгради това са предимно нафта и дърва. В частните домове се използват предимно дърва.

Емисиите които се генерират са ФПЧ10 (свързаните с тях полициклични ароматни въглеводороди), серни оксиди, въглероден оксид, азотни оксиди и бензен. Други източници на емисии на територията на общината се явяват, транспорта, дървопреработващите предприятия/цехове, селскостопанската дейност и др.

Други вероятни източници на емисии на територията на общината, които биха довели до генериране на вредни вещества в АВ са горските пожари, необоснованото изгаряне на отпадъци (без оползотворяването на генерираната енергия) от растителен произход от дървопреработващата и селскостопанската дейност, както и нерегламентираното изхвърляне и запалване на ТБО.

Съгласно годишните отчети на РИОСВ - Смолян и РЛ Смолян няма данни за замърсяване на атмосферния въздух на територията на общината над ПДК за страната по съответните показатели за чистота на АВ. На територията на общината и съседните общини няма големи промишлени замърсители. От друга страна, наличието на обширни горски масиви в региона допринасят за пречистването и доброто качество на въздуха. Ето защо можем да заключим, че качеството на въздуха на територията на Община Борино отговаря на нормативните изисквания за опазване на човешкото здраве.

Радиоактивна натовареност

Радиационният „гама” фон е в границите на нормите, който за България е 0,02- 0,03 mR/h. За периода 2000-2004 година няма регистрирани стойности по-високи от посочените.

Води

По-големите водни обекти на територията на Община Борино са река Буйновска и р. Боринска, както и малък язовир в местността „Кастракли”. Качествата на повърхностните и подземни води в територията се определят като добри. Повърхностните водоизточници са с качества, пригодни за водоползване. По физико - химични показатели водата от водоизточници, съгласно анализите на „В и К,, - ЕООД - Смолян и РИОСВ - Смолян отговаря на нормите за питейна вода. По микробиологични показатели, обаче суровата вода от почти всички водоизточници не отговаря на БДС 2823/1983 и се налага да бъде извършвано обеззаразяване чрез хлориране, за да се достигнат нормите за питейна вода. Не са установени замърсявания на питейни водоизточници от отпадъчни води, изпускани от населени места и предприятия.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Хидробиологичен мониторинг

РИОСВ – Смолян извършва хидробиологичен мониторинг на повърхностни води, включен в Националната система за хидробиологичен мониторинг. При анализа на пробите се използва Биотичен индекс (БИ) за оценка качеството на повърхностните течащи води с пет степенна скала. Този метод дава интегрална оценка на замърсяването за дълъг период от време чрез анализ на съобществата от дънни макроорганизми (макрозообентос). Най-високата стойност БИ-5 е за най-чисти води, неповлияни от човешката дейност, докато БИ-1 е за изключително тежко замърсени води. Основната причина за замърсяване на водите на територията на община Борино е липсата на изградени съоръжения за пречистване на отпадъчните води от населените места в общината. Отпадните води се заустват без пречистване - директно в реките. Проблемът може да се реши с изграждането на ПСОВ в с. Борино и модулни пречиствателни станции в останалите селища.

Друга причина, която влияе косвено и в по-малка степен върху замърсяването е безконтролното изхвърляне на отпадъци и съществуването на нерегламентирани сметища в речните легла. Непречистените води от цеховете за рибопроизводство също оказват негативно влияние върху качеството на водите в общината и основно в яз. Доспат (има съставени актове от РИОСВ).

Почви

Почвите в региона са изключително разнообразни по характер на стопанисване и ползване. Съгласно картата за райониране на почвите в България, Община Борино попадат в агроекологическия район на кафявите горски почви. Като почвен вид преобладават кафявите горски и канелените горски почви. По механичен състав тези почви са пясъкливо-глинести и глинесто-пясъкливи, рохкави. Характерното за почвите в региона е, че те са със сравнително слаб, повърхностно разположен хумусен слой, а наклона на терена е значителен. Почвите се характеризират със слабо до средно плодородие. Хумусният им хоризонт има малка мощност (10-20 см), а профильт 40 - 60 см. Съдържанието на органичното вещество е ниско и определя почвите в двете общини като слабо хумусни. Наличието на хумус е в граници от 1.14 - 4.15 %. Почвената реакция е от слабо до средно кисела. Проблем за общината е моно културното отглеждане на картофи върху едни и същи площи без сеитбообращение, както и ползването на семена без установен произход в резултат, на което на отделни площи е разпространен паразитът нематода.

Заразените площи постепенно се увеличават, проблемът се задълбочава ежегодно. Основният начин за борба с паразита е да се преустанови отглеждането на картофи на заразените площи в продължение на няколко години. Голямата разпокъсаност на обработваемите площи е пречка за ефективното, високо технологично и интензивно земеделие.

По данни на РИОСВ през последните години към съществуващите нарушени площи в общината няма допълнително нарушени, както няма и рекултивирани. На територията на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

общината има изоставени земеделски земи върху стръмни склонове, които са застрашени от ерозия и следва да бъдат залесени като предпазна мярка. Налице е естествен процес на превръщане на част от изоставените земеделски земи в гори чрез самозалесяване.

Като цяло почвите в района на общината са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Земеделските земи са с висока природна стойност, което предоставя възможност за допълнителни плащания по агроекологичната схема, ако се спазват съответните условия, но повечето земеделските производители не са запознати с тези възможности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е отсъствието на промишлена дейност, както и липсата на интензивна селскостопанска дейност.

Поради липсата на детайлни данни обаче е необходимо да се извърши цялостно проучване и картиране на почвите в общината за евентуални замърсявания с нитрати, тежки метали и др. При сегашната структура и мащаб на основните икономически дейности не се очаква негативно въздействие върху състоянието на почвите в бъдеще. Въпреки това, при планиране на икономическото развитие на общината - развитие на туризъм, селско и горско стопанство трябва да се има предвид възможността за проявление на подобни процеси.

Отпадъци

На територията на Община Борино се генерират битови, строителни, производствени и опасни отпадъци. Най-голямо е количеството на битови отпадъци, които се формират от домакинствата, предприятията, търговията и др. Основни проблеми на общината през последните години са: неспазване на технологичните изисквания при депониране на ТБО, ликвидиране на нерегламентираните сметища, организацията по събирането и транспортирането на ТБО, липса на разделно събиране в по-малките населени места и последващо рециклиране.

Единствения начин за обезвреждане на отпадъците на територията на община Борино е депонирането им на общинското депо за ТБО в местността “Руднична кариера“ с. Барутин на 6 км южно от гр. Доспат, община Доспат. Населените места в общината са обхванати на 100% от организирано сметосъбиране. Почистването на уличната мрежа в града се извършва със специализирана техника. Наличните съдове за ТБО са кофи тип „Мева“ 0,11 м³ (1268 бр.), контейнери тип „Бобър“ (50 бр.) и 15 комплекта контейнери за разделно събиране на ТБО. Границите на районите и честотата на сметосъбиране и сметоизвозване са определени със Заповед на Кмета на Община Борино.

Част от опасните отпадъци, които се генерират на територията на община Борино се предават на лицензирани фирми за оползотворяване, а тези, които не могат да се оползотворят на този етап, се съхраняват на територията на предприятията. Тези отпадъци се съхраняват временно при определени безопасни условия до решаване на въпроса с тяхното третиране на национално ниво. Точни данни за тяхното състояние се предоставя ежегодно на РИОСВ –

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Смолян посредством информационни карти, съгласно Наредба № 9 от 28.09.2004г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците.

Неорганизираните сметища в последните години са едни от много сериозните и трудно разрешими проблеми в общината. Причините за това са грубото неспазване на законите и ниско екологично съзнание на обществеността. Забелязва се, че дори и след проведени кампании по ликвидиране на тези замърсявания, след време те отново се появяват на различни места. Независимо дали замърсяването е предизвикано от изоставени или неконтролирани отпадъци, то представлява риск, защото може да се разпространява чрез водите и въздуха. Нерегламентираните сметища и старите замърсявания представляват една саморазвиваща се система с живот докъм 50 години. Особено вредни въздействия оказват биогазовете (метан и въглероден диоксид, по-малко сероводород и др.) и отпадъчните води, получени от самите отпадъци и от просмукващите се води. Тези явления могат да доведат до:

- самозапалване на изоставените сметища;
- замърсяване подземните и повърхносни води;
- концентриране на гризачи и птици, които се хранят от отпадъци и разнасят зарази;
- разпиляване на старата смет

Проблеми:

- изхвърляне отпадъци на произволни места край пътища, дерета, върху земеделски и горски земи, край промишлени и строителни площадки, населени места и места за отдих и туризъм;
- много от депата и сметищата се намират на неподходящи места, в близост до нас. места, водоайни зони и защитени обекти;
- не са предприети мерки за ограничаване на замърсяванията/липса на изолация по дъното и стените/;
- закриване на депа и сметища без да се извърши почистване и отстраняване на отпадъците;
- смесване на битови и опасни отпадъци при събирането и депонирането им.

Тенденциите за нивата на образуване на БО, СО, ПО и ОО могат да бъдат обобщени както следва:

- Количествата на образуваните битови отпадъци ще нарастват, в резултат на очаквания икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението на домакинствата. Независимо от това, може да бъде предположено стабилизиране на количествата БО, отчитано от общинската администрация, в резултат на засилване на контрола от нейна страна и подобряване качеството на постъпващата информация.

- При определянето на тенденциите за образуването на производствени неопасни отпадъци следва да се отчетат колебанията в дейността на различните промишлени сектори и големите генератори на отпадъци. Бъдещото развитие на отраслите, които са основни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

причинители на отпадъци, като енергетика (ТЕЦ), машиностроителната, текстилната и хранително-вкусовата промишленост, ще бъде определящо за общото количество на образуваните отпадъци.

- В средносрочен и дългосрочен аспект може да бъде прогнозирано намаляване на количествата на образуваните опасни отпадъци, в резултат на изпълнението на мерките, предвидени в съответните фирмени програми, свързани с предотвратяване на образуването и намаляване съдържанието на опасни вещества в отпадъците.

За намаляване на рисковете от замърсяване и обезпечаване развитието на природно-културния туризъм в региона е разработена и се изпълнява Програма за управление на отпадъците.

Община Борино има изготвен идеен проект за въвеждане на компостиране. Целта на проекта е най-рационално оползотворяване на бързо разградимите биологични отпадъци от поддържането на зелената система на общината и образуваните при гражданите градински отпадъци, които към настоящия момент се депонират на депото за ТБО в с. Барутин.

Защитени зони, защитени територии и биоразнообразие

Община Борино съхранява уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с конзервационна значимост в национален и международен мащаб. Поради изключително богатото биологично разнообразие цялата община попада в мрежата Натура 2000.

Западните Родопи са богати на ендемични, реликтни и защитени растения:

Балкански ендемити: балканска петлюга (*Pinguicula balcanica*), бяла мура (*Pinus peuce*), жешля/планински явор (*Acer heldreichii*), жълт равнец (*Achillea clupeolata*), петковия (*Petkovia orphanidea*), пирински чай (*Sideritis scardica*), родопска горска майка (*Lathraea rhodopea*), сивляк (*Haberlea rhodopensis*), цар-борисова ела (*Abies borisi-regis*) и др.

Български ендемити: родопско крайснежно звънче (*Soldanella rhodopaea*), родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*) и др.

Реликти: жълта каменоломка (*Saxifraga aizoides*), лаврово бясно дърво (*Daphne laureola*), македонска каменоломка (*Saxifraga ferdinandii-coburgi*), пълзяща гудierea (*Goodyera repens*), сивляк (родопски сивляк) (*Haberlea rhodopensis*) и др.

Защитени растения: венерин косъм (*Adiantum capillus-veneris*), венерино пантофче (*Cypripedium calceolus*), двурога пчелица (*Ophrys cornuta*), родопска горска майка (*Lathraea rhodopea*), родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*), сивляк (*Haberlea rhodopensis*), черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*) и др.

Растения от Червената книга: алпийски повет (*Clematis alpina*), венерин косъм (*Adiantum capillus-veneris*), венерино пантофче (*Cypripedium calceolus*), жешля/планински явор (*Acer heldreichii*), петковия (*Petkovia orphanidea*), пирински чай (*Sideritis scardica*), планински божур (*Trollius europaeus*), родопска горска майка (*Lathraea rhodopea*), родопски крем (*Lilium rhodopaeum*), родопско крайснежно звънче (*Soldanella rhodopaea*), родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*), сивляк (*Haberlea rhodopensis*), черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*) и др.

Видове от Приложение 2 от Закона за Биологичното разнообразие (ЗБР): гръцки кимион (*Carum graecum*), Родопски скален копър (*Seseli rhodopaeum*), Костова тлъстига (*Sedum*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

kostovii), Родопска самогриска (Scabiosa rhodopensis), Родопски силивряк (Haberlea rhodopensis) и др.

Видове от Приложение 3 от Закона за Биологичното разнообразие (ЗБР): нарцисова съсънка (Anemone narcissiflora), борисов мразовец (Colchicum borisii), оливиеров минзухар (Crocus olivieri), родопски силивряк (Haberlea rhodopensis), костова тлъстига (Sedum kostovi) и др. По отношение на естествената растителност са запазени гори от воден габър, черен бор, обикновен бук, ела и смърч. Много често могат да се срещнат смесени гори от няколко дървесни вида. Храстовите съобщества имат предимно вторичен характер възникнали при изсичане на горите. Типични храстови представители са влакнестата полевица, румелийската жълтуга както и дръдвовидна хвойна. В границите на община Борино са описани около 2000 висши растения, някои от които са от първостепенно биологично и научно значение. От тях защитените от закона са 69 вида, а 11 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични растения. В Червената книга на България са вписани като застрашени и редки 100 вида. Сред родопските растения има 95 ендемични - 56 балкански и 39 български. Има растения, които се срещнат само в Родопите и никъде другаде.

Растения: Най-интересните установени видове са:

- Черноморска ведрица (Fritillaria pontica Wahlenb.)
- Джел (Ilex aquifolium L.)
- Балкански зановец (Chamaecytisus absinthioides (Janka)Kuzm.)
- Балканска паламида (Cirsium appendiculatum Griseb.)
- Полюлейна паламида (Cirsium candelabrum Griseb.)
- Зеленоцветен напръстник (Digitalis viridiflora Lindl.)
- Родопска горска майка (Lathraea rhodopea Dingler)
- Пърнар (Quercus coccifera)
- Бодлив залист (Ruscus aculeatus)
- Родопския силивряк (Haberelea rhodopensis)

Лечебни растения: На територията на община Борино има голямото разнообразие от лечебни растения, плодове и гъби – шапиче, балканска пищялка, горска пищялка, мечо грозде, копитник, червен кантарион, обикновен повет, дрян, обикновен глог, горска ягода, жълт кантарион, жълта иглика, обикновена хвойна, обикновен риган, малина, черна и червена боровинка, манатарка и други.

Основните билки са цвят лечебна иглика, корени и лист коприва, цвят черен бъз, лист бреза, лист малина, лист подбел, цвят бял равнец, цвят липа, плод шипка, плод офика. Лечебни растения, гъби и плодове се събират от туристите, от местното население за собствени нужди и за продаване на фирми, изкупуващи и преработващи подобни суровини в региона. Интензивността на събиране на лечебни растения е сравнително ниска.

Птици: По отношение видовия състав на орнитофауната на територията на общината са установени следните видове птици:

- Обикновено конопарче (Carduelis cannabina)
- Воден кос (Cinclus cinclus)
- Гарван (Corvus corax)

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Сива врана (*Corvus corone cornix*)
- Голям пъстър кълвач (*Dendrocopos major*)
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*)
- Сойка (*Garrulus glandarius*)
- Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*)
- Обикновена кръсточовка (*Loxia curvirostra*)
- Планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*)
- Черен синигер (*Parus ater*)
- Син синигер (*Parus caeruleus*)
- Голям синигер (*Parus major*)
- Матовоглав синигер (*Parus montanus*)
- Домашна червеноопашка (*Phoenicurus ochruros*)
- Кос (*Turdus merula*)
- Обикновен мишелов (*Buteo buteo*)
- Щиглец (*Carduelis carduelis*)
- Зеленика (*Carduelis chloris*)
- Горска дърволазка (*Certhia familiaris*)
- Гривяк (*Columba palumbus*)
- Червеногръдка (*Erithacus rubecula*)
- Чинка (*Fringilla coelebs*)
- Южен славей (*Luscinia megarhynchos*)
- Сокерица (*Nucifraga caryocatactes*)
- Полско врабче (*Passer montanus*)
- Елов певец (*Phylloscopus collybita*)
- Зелен кълвач (*Picus viridis*)
- Червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*)
- Червеноглаво кралче (*Regulus ignicapillus*)
- Жълтоглаво кралче (*Regulus regulus*)
- Диво канарче (*Serinus serinus*)
- Горска зидарка (*Sitta europaea*)

- Орехче (*Troglodytes troglodytes*)
- Белогуш дрозд (*Turdus torquatus*)
- Лещарка (*Bonasa bonasia*)
- Горски бекас (*Scolopax rusticola*)

Бозайници: Срещат десетки бозайници, някои от които са ловни обекти, а други имат значение за развитието на туризма. Интерес представляват и някои защитени видове. Най-често срещаните и значими бозайници са:

- Кафява мечка (*Ursus arctos*)
- Вълк (*Canis lupus*)
- Благороден елен (*Cervus elaphus*)
- Сърна (*Capreolus capreolus*)
- Дива свиня (*Sus scrofa*)
- Видра (*Lutra lutra*)

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Златка (*Martes martes*)
- Белка (*Martes foina*)

Земноводни и влечуги: В Община Борино се срещат жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), планинска жаба (*Rana temporaria* L.), жаба дървесница (*Hylla arborea*) и др.

Родопите са дом на уникални породи домашни животни като ендемичните родопско късорого говедо, среднородопска овца и каракачанска овчарка, които са адаптирани към условията в региона, но са застрашени от изчезване. Тук живеят видовете жаба дървесница и големият гребенест тритон, които са световно защитени видове. От земноводните и влечугите се опазват двата вида сухоземни костенурки – шипобедрена и шипоопашата, както и дребната жаба, жълтокоремната бумка, която се среща в чисти реки, ручеи и дори в коритата на някои планински чешми. Установените безгръбначни, предмет на опазване в зоната са: ручейния рак, алпийската розалия, буковия сечко, обикновения сечко и бръмбара – рогащ. В „община Борино е установено разнообразие от ценни природни местообитания, сред които много добре запазени букови, дъбови-габарови гори, гори бял бор, както и богати на биоразнообразие тревни съобщества, планински сенокосни ливади. Растителни видове, които са включени в НАТУРА 2000 са - *Vuxbaumia viridis*, *Drepanocladus vernicosus*, Блатно петльово перо, Карпатска тоция (*T. carpatica*).

1.9.2 Ландшафт

Територията на общината притежава разнообразни типове ландшафти. Запазени са възможности за естествено развитие на ландшафти, които характеризират повечето типове ландшафти и изразяват тяхната устойчивост.

Горите на територията на общината заемат 80% . Наличието на такъв голям процент гори е приоритет за развитието на общината и формиране на самостоятелно горско стопанство. В горските територии влизат: иглолистни (39.21%); широколистни (24.81%); издънкови гори (8.05%); гори за реконструкция (4.80%) и други. Собствеността на горския фонд е държавна (95%) и частна (5%).

Горският фонд има значение за икономическата база на общината главно като суровинен източник на дървесен материал, за развитие на дивечовото стопанство, за отглеждане на диворастващи плодове, билки и др. Тази особеност е един от сериозните аргументи за прилагане на специфични действия и мерки за развитието, устройството и защитата на планинските територии.

1.10.SWOT АНАЛИЗ

Формулираните изводи и констатациите от анализите на състоянието и очертаните тенденции в развитието на основните функционални системи, които формират социално-икономическия и инфраструктурен комплекс на общината служат за SWOT анализа на ПИРО.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод, се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическите и планови документи на провежданата регионална политика. С него се дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието.

Същевременно териториалният SWOT анализ следва да се разглежда като ситуационен анализ. Чрез него се идентифицират както *силните страни* – тези с изключително значение за общината, така и *слабите страни* – тези със значителни проблеми. В SWOT-анализ се съдържат още *възможностите* – нереализираните потенциали и *заплахите* – възможните конфликти и сериозни проблеми.

SWOT-анализът в ПИРО – Борино 2021-2027 се представя под формата на утвърдена в практиката матрица (под формата на таблица), както е представен по-долу:

Таблица 23. SWOT-АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на качествени компоненти на природната среда, оценявани като ресурс за развитие на биоземеделие и биоживотновъдство, на специфични форми на туризъм и рекреация и др.; • Разнообразна и качествена характеристика на компонентите на природната среда; • Добро административно географско положение; • Уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с конзервационна значимост в национален и международен мащаб; • Отлични климатични условия; • Добро екологично състояние на околната среда без промишлени замърсители. • Наличие на потенциал за развитие на възобновяеми енергийни източници; • Развито екологично картофопроизводство, определящ облика на растениевъдството в общината; • Нарастващи инвестиции в туристическия сектор; • Силна ангажираност на общинската администрация към развитието в общината; • Развити публични (бюджетни) услуги, съобразени с потребностите на населението; • Прилагане на подходяща организация за обхващане на лицата в ученическа възраст 	<ul style="list-style-type: none"> • Периферно положение на общината по отношение на водещи административни, икономически, обслужващи центрове, на висококласни транспортно-комуникационни и логистични трасета и центрове; • Отдалеченост от трасета на висококласни пътища от РПМ; • Миграция на икономически активното население към по-големи населени места в областта, страната и чужбина; • Преобладава делът на лицата с основно и пониско образование, което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината; • Засилваща се неблагоприятна тенденция в демографското развитие на общината - процеси на обезлюдяване и на застаряване на населението; • Неефективно използване на потенциала и наличните ресурси (природни, човешки, инвестиционни и др.) за развитие на иновативни производства в сектори „Земеделие“ и „Услуги“; • Силно разпокъсани обработваеми земи, пречателни за въвеждане на ефективни форми на използването им; • Преобладаваща част от земеделски земи

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<p>чрез организиране на ученически пътувания до средишните училища;</p> <ul style="list-style-type: none">• Успешно прилагане на делегираните бюджети в образователната система;• Подкрепа за развитие на опорните обслужващи центрове в структурата на селищната мрежа;• Провеждане на местна политика за намаляване на различията по оста „център-периферия“;• Стимулиране на инвестиционни дейности за подобряване публичната среда в повече на брой населени места• Провеждане на бюджетна политика за ръст в местните приходи и рационално изразходване на публичните финансови ресурси;• Провеждане на трайна политика за междуобщински сътрудничество със съседните общини за решаване на въпроси от общ интерес;• Натрупан опит на общинската администрация в разработване на стратегически, планови и програмни документи, на проекти, финансирани по Оперативните програми и др. външни финансови източници;• Предлагат се социални услуги, финансирани чрез различни проекти на общинска администрация Борино, които са предназначени да задоволяват основни потребности с ежедневен и частично с епизодичен характер;	<p>с нисък бонитет;</p> <ul style="list-style-type: none">• Подчертана монокултурност на растениевъдството, основаваща се главно на картофопроизводството;• Ограничени възможности за диверсификация на растениевъдството с цел преодоляване на монокултурността;• Нарастващ дял на необработваемите земеделски земи, вкл. и на самозалесени изоставени ниви;• Лошо състояние на инженерната инфраструктура в по-малките и отдалечени населени места в общината;• Ограничени общински финансови ресурси с инвестиционно предназначение;• Недооценени възможности на речните и водни басейни за целите на отдиха и рекреацията;• Липса на стратегически и програмни документи за използване на наличните туристически ресурси и за стимулиране на развитието на туристическия сектор;• Слабо развитие на туристическата инфраструктура – малък брой и ниска категория на местата за настаняване и на заведенията за хранене и развлечения;• Слабо популяризиране на общината като разпознаваема туристическа дестинация;• Нисък дял на населението, осигурено с канализационна мрежа;• Сезонни проблеми с водоснабдяването на населението в част от населените места на общината;

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">• Туристически ресурси в общината за развитие на различни видове туризъм;• Оползотворяване потенциала на	<ul style="list-style-type: none">• Потенциални въздействия и негативни последици от периодично възникващи кризи (икономически, политически,

културно-историческото наследство както за целите на туризма, така и за съхраняване на традициите и обичаите;

- Използване на реални стимули за подготовката и последващата реализация на проекти, насочени към подобряване на селищната среда
- Институционална подкрепа на инициативи за усвояване на средства от европейски фондове за:
 - подобряване качествата на публичните услуги;
 - по-ефективно използване на човешките ресурси,
 - подобряване качествата на базисната инфраструктурата; инвестиции в туризма и селското стопанство;
 - благоустрояване на населените места;
 - повишаване на предприемачеството и иновациите;
- Провеждане на местни политики, насочени към превенция на изолация на рискови групи от населението
- Развитие на пазара на труда чрез активни политики
- Намаляване на административната тежест и на регулаторните режими за бизнеса;
- Стимулиране на политиките и на формите за развитие на междуобщинското и на трансграничното сътрудничество;
- Промотиране и подкрепа на потенциален инвестиционен интерес на местни и чужди инвеститори за целите на икономическото развитие на общината.
- Нарастване търсенето на алтернативни форми на туризъм в национален и световен мащаб;
- Ползване на наличните рекреационни ресурси-потенциал за разнообразни туристически продукти – селски, екологичен, екстремн и др.

пандемични и др.) и неблагоприятното им отражение върху социално-икономическия комплекс на общината;

- Подценяване на заплахите от климатичните промени и негативното им въздействие върху важни системи на социално-икономическия и инфраструктурен комплекс
- Продължаващ процес на обезлюдяване на територията на общината и миграции на млади хора извън общината;
- Проблемна възрастова структура на населението и ограничени възможности за демографското възпроизводство на населението в общината;
- Невъзможност за използване на природния потенциал на района поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс;
- „Свиване“ на възможностите за усвояване на ресурсите и потенциалите на общината поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс;
- Продължаващо прилагане на разрешителни режими, ограничаващи възможностите за развитие на малкия и среден бизнес;
- Намаление на активността на местния бизнес.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Укрепване на междуобщинските връзки за трансфер на добри практики;

II. ЧАСТ Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.

2.1.Общи и методически изисквания

Стратегическият раздел на ПИРО е рамкиран от изискванията за разработване на документа, съдържащи се в утвърдените „МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА (ПИРО) ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.“. В съдържателно отношение, Стратегическата част на ПИРО – Борино 2021-2027 включва следните елементи:

- Визия на общината.
- Приоритети на развитие на общината, диференцирани по основни направления.
- Специфични цели на развитието.
- Мерки за реализация на ПИРО.

Практиката показва, че структурата на *стратегическата част* на документите за регионалното планиране и регионалното развитие се залага система от предварително набелязани приоритети и цели, които да бъдат достигнати в програмния период.

Важно принципно изискване е че при посочените елементи на стратегията всеки следващ конкретизира предходния. Приоритетите в развитието отчитат визията, целите дефинират приоритетите, а мерките представят подробно формулираните дейности (проектни идеи, проекти, програми и др.).

Визията, по своята същност формира дългосрочната рамка за комплексното интегрирано и устойчиво развитие на общината. Чрез нея се изразява представата за желаното развитие на общината.

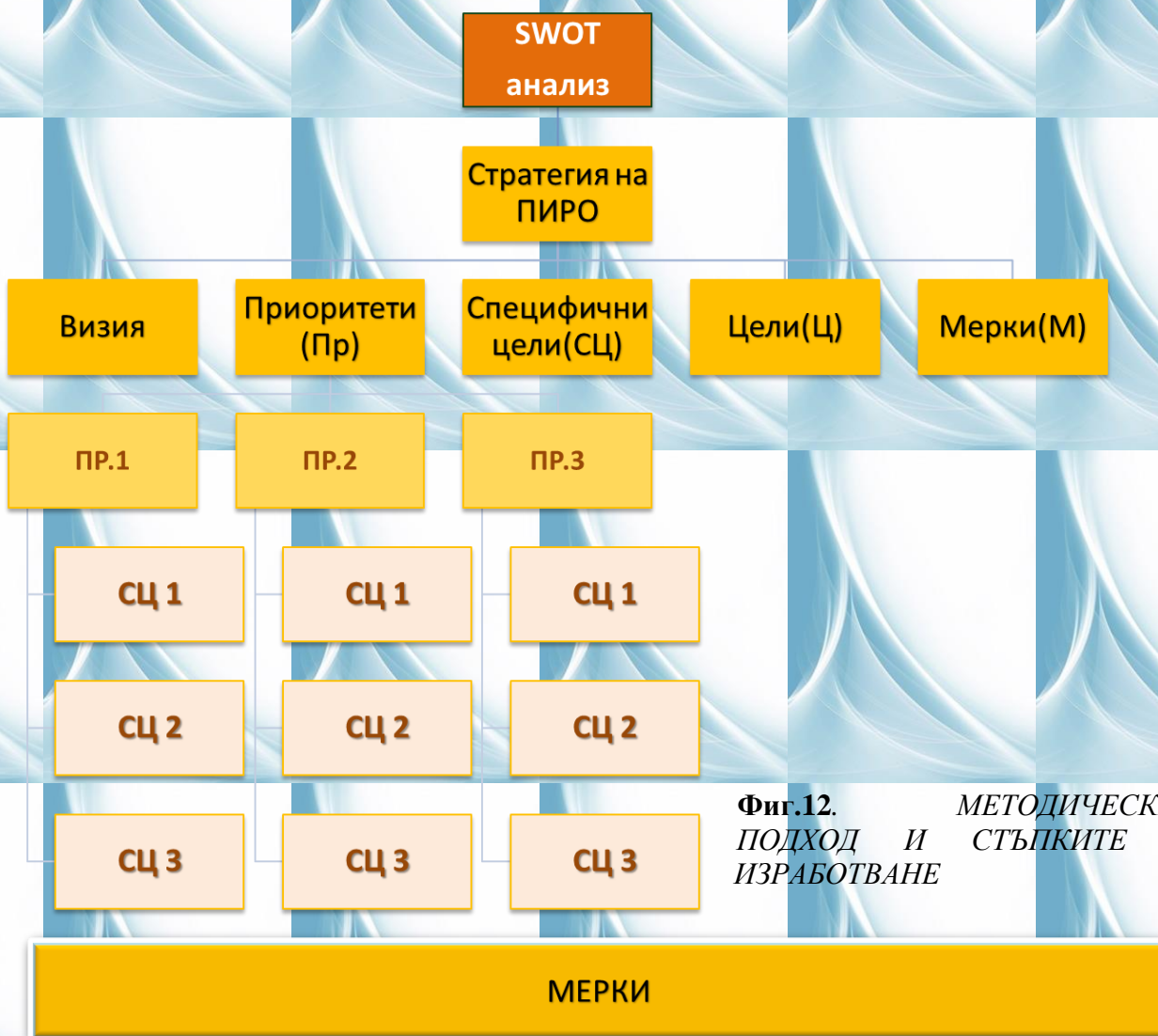
Приоритетите определят основните направления в развитието, рамкирани от формулираната визия. Те не са много – 3 или 4 броя. Всеки приоритет се конкретизира с по няколко специфични цели. От своя страна всяка специфична цел е изразена с по няколко мерки.

Този подход в структурата и в съдържанието на ПИРО – Борино 2021-2027, е съобразен с подхода, заложен в Стратегическите документи от по-високите йерархични нива - *Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013 – 2025* и *Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южния Централен регион 2021-2027 г.*

При формулировките на Визията, Приоритетите и Специфичните цели, съдържащи се в Стратегическата част на ПИРО – Борино 2021 -2027 изцяло са отчитани и изискванията на Методическите указания на МРРБ за изработване и прилагане на ПИРО.

Методическият подход и последователността на стъпките по изработване на Стратегическата част на ПИРО е представен на блок-схема- *фиг.14*.

Прилагането на този подход се изисква при разработване на всички Интегрирани планове на общините. Същия се използва и при разработване на Стратегическата част на ПИРО – Борино 2021-2027.

Фиг.12. МЕТОДИЧЕСКИЯТ ПОДХОД И СЪПЪКЪТЕ ПО ИЗРАБОТВАНЕ НА

СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО

2.2. Визия за развитие на общината през програмния период 2021 -2027 г.

По своята същност, Визията следва да се разглежда като предизвикателна формулировка, кратко формулирано послание за нещо желано, което си представяме и което искаме да се случи.

В *съдържателно отношение*, Визията за общината е трайната представа за качествените ѝ характеристики, за нейния облик, който искаме тя да притежава през следващите години.

Принципно изискване е Визията да не се променя често. Тя е с по-дългосрочен характер от 7 годишните периоди, за които се изработват общинските планови документи. Това не ограничава възможността при променени условия в социално-икономическите условия, при

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

промени, породени от инфраструктурното развитие и в състоянието на околната среда, Визията да не може да се бъде надградена и преформулирана, т.е. тя може да бъде модифицирана.

Във формулировката на Визията следва да бъдат включени няколко ключови думи/изрази, които да подчертават съдържанието на Визията. Тя трябва да отчита ресурсите и потенциалите на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие.

В новите условия, в очертаните в националните и регионални стратегически документи, на перспективите в регионалното развитие и на пространственото планиране Визията на общината следва да съдържа следните ключови думи/изрази:

- *Жизненост на общината.*
- *Икономически и социален просперитет.*
- *Запазено биоразнообразие.*
- *Интегрираност в развитието.*
- *Местни ресурси.*
- *Малък и среден бизнес.*
- *Качествен туристически продукт.*
- *Добро място за живеене (Качествена жизнена среда).*

В действащите 2 общински плана на община Борино (за програмните периоди 2007-2013 г. и 2014 -2020 г.) формулираната Визия за общината отговаря на изискването за „трайна представа“ поради което тя търпи незначителни корекции.

В ОПР на община Борино 2014-2020, формулировката за Визия е следната:

ВИЗИЯ: „Община Борино – балансирано развита територия, постигнала устойчив икономически растеж на базата на налични ресурси, съхранена околна среда, инвестиции в човешкото развитие и трансграничното сътрудничество”

В тази формулировка на Визията в действащия ОПР на община Борино 2014-2020 се съдържат част от посочените ключови думи. Някои от елементите на визията, заложената в ОПР (2014-2020) не са напълно реализирани, което налага те да се съдържат и в адаптираната към новите условия формулировка на визията за програмния период 2021-2027 г.

В модифицираната версия на Визията в ПИРО – Борино 2021-2027, която се базира на формулировката на сега действащия ОПР се съдържат следните принципни взаимоотношения:

- Общината – ползвателите на териториалните ресурси като потенциал за развитие.
- Общината – желанията на хората, които я населяват.
- Общината - желанията на бизнеса за подобряване на потенциала за развитие.
- Общината – съхранената природна среда в благо на хората.

В ПИРО – Борино 2021-2027 се предлага следната ВИЗИЯ:

Община Борино – жизнена и хармонично развита самоуправляваща се териториална общност, с възможности за устойчиво, комплексно социално-икономическо и инфраструктурно развитие на основата на собствените ресурси и потенциали, с подобрена селищна среда и съхранена природа, предоставяща на своите жители равни възможности за образование, отдих и туризъм, предприемачество и лична

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

реализация

Така формулирана, Визията за община Борино, кореспондира и конкретизира (съобразно конкретните условия на община Борино) Визията в *Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южния Централен регион 2021-2027 г.*

2.3. Приоритети и стратегически цели на ПИРО

ПИРО отчита стратегическите насоки за развитие, съдържащи се в стратегическите и планови документи от по-високите йерархични нива. По такъв начин той е свързан с цялостната система на стратегическото и планово програмиране в страната. От това произтича и едно от методическите изисквания при разработване на стратегията на ПИРО (в неговата целева част), а именно формулираните цели и приоритети на ПИРО да отчитат целите и приоритетите, заложи в стратегически и планови документи от по-високо йерархично ниво. В конкретния случай, това се отнася за *„Интегрираната регионална стратегия за пространствено развитие на Южния Централен район за планиране“*.

Същевременно изискването за формулиране на приоритетите и целите на ПИРО е да не се пренасят механично приоритетите и целите на Интегрираната регионална стратегия в целевата част на ПИРО – Борино 2021-2027. Корелацията изисква да се отчитат специфичните особености и оценките за разполагаемите ресурси и потенциали на община Борино.

Реалистичността на приоритетите и целите, както и на конкретизиращите ги мерки, изисква от една страна да се отчита базовото състояние и от друга - възможностите за осъществяване на планираните положителни промени.

Общинската политика за развитие на община Борино в програмния период 2021-2027 г. следва да е в унисон с регионалната и със секторните политики за развитие на страната и на Южния Централен регион, отразени в *„Националната програма за развитие на България – 2030“* и в *„Интегрираната регионална стратегия за пространствено развитие на Южния Централен регион – 2021-2027 г.“*. Това изисква, както вече бе отбелязано, да се отчитат заложените в тези документи приоритети, които да бъдат трансформирани и в ПИРО – Борино 2021-2027.

Методическият подход за връзката на приоритетите и целите на двата документа на регионалното развитие е илюстриран със следващата блок-схема (фиг.15).

Фиг. 13. МЕТОДИЧЕСКИЯ ПОДХОД ЗА ВРЪЗКАТА НА ПРИОРИТЕТИТЕ И ЦЕЛИТЕ НА ДВАТА ДОКУМЕНТА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

➤ **Приоритети на ПИРО**

В *Интегрираната регионална стратегия за пространствено развитие на Южния Централен регион – 2021-2027 г.* са формулирани три приоритета:

- **ПРИОРИТЕТ 1:** Засилване на конкурентните позиции на Южен централен район чрез инвестиции във факторите на растежа.
- **ПРИОРИТЕТ 2:** Подобряване на социалната и екологичната среда.
- **ПРИОРИТЕТ 3:** По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.

Прегледът на така формулираните приоритети в *Интегрираната регионална стратегия на Южен Централен регион* показва, че те са с по-общ характер. Не е възможно формулировките в документ от по-високо йерархично ниво да отчитат специфичните особености на отделните общини, включени в териториалния обхват на региона. Това изисква те да бъдат конкретно прилагани в ПИРО, като се отчитат спецификите и потенциалите за развитие на отделните общини.

Две са основните изисквания при обосноваване и при формулиране на приоритетите, а именно:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Съобразяване с общите насоки за развитие на община Борино, съдържащи се във формулираната Визия.
- Отчитане на изводите и констатираните проблеми в досегашното развитие на отделните дейности и функционални системи (представени в *SWOT анализа*).

В ПИРО – Борино 2021-2027 се предлагат 4 приоритета. Всеки от тях е свързан с по няколко специфични цели, а те от своя страна – с по няколко по-конкретно формулирани мерки. В плана са включени следните четири приоритета, формулирани както следва:

- **Приоритет 1:** *Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиха.*
- **Приоритет 2:** *Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението.*
- **Приоритет 3.** *Прилагане на съвременните екологични и урбанистични изисквания и отчитане на климатичните промени при опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда.*
- **Приоритет 4.** *Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции.*

Основанията и аргументацията за формулиране на *Приоритет 1*, насочен към постигане на балансиран и устойчив растеж не само в традиционни, а и в нови дейности. Изискванията за обективност и реалистичност налагат да бъдат отчетени потенциалите на общината и специфичните условия за реализацията на така формулирания приоритет. От аналитичните проучвания и от *SWOT анализа* се констатира, че местната икономика е повлияна от развитите в общината функции в индустриалния сектор и в обслужващата сфера изразявани в:

- Млекопреработващата промишленост, които са водещи икономически дейности.
- Обслужващи дейности, развивани на пазарни принципи и на бюджетни услуги.
- Наличие на високо квалифицирани кадри в сферата на традиционните индустриални дейности и на бюджетните услуги и дефицит на такива в някои традиционни икономически дейности.
- Очертаващ се бум в развитие на туризма и свързаните с него дейности.
- Слаба предприемаческа дейност към иновативни производства извън туризма и строителството и др.

За програмния период 2021-2027 г. следва да бъдат запазени предимствата в икономическото развитие на общината. Същевременно следва да се обърне внимание на възможностите за стимулиране на предприемаческата дейност в туризма, и други иновативни производства. Изискванията за обективност и реалистичност налагат да бъдат отчетени потенциалите на общината и на разполагаемите ресурси (природни, кадрови, финансово-инвестиционни и др.) и специфичните условия в общината за реализацията на така формулирания приоритет.

Вторият приоритет е не само с местни, а и с регионални и национални измерения. Той присъства в *стратегическите и планови документи на всички йерархични нива*. Така формулиран приоритетът има насоченост към хората, които са човешкия капитал на общината. Този приоритет е заложен и в действащия до 2020 г. Общински план за развитие на община Борино 2014-2020 г. Акцентът в разглеждания приоритет е в подкрепа на политиката на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

местните власти в подобряване състоянието на публичните услуги в т.ч. и на тези с бюджетен характер.

Третият приоритет е свързан с необходимостта от съхраняване на природния ресурс на общината и неговото разумно използване. Този приоритет ще придобива още по-голяма значимост в условията на протичащите климатични промени. Освен с чисто екологични измерения, този приоритет има отношение не само към опазването на природната среда, а и към подобряване на селищната среда, към развитието на туризма, екологично земеделие, на горското и ловното стопанство и др.

Четвъртият приоритет е насочен към дефиниране на стратегически цели за подобряване на разнообразните връзки (не само в транспортното направление), което ще води до изпълване с качествени характеристики териториалната общност, регламентирана като община. По-добрата свързаност ще има като резултат намаляване на териториалните различия (диспропорции) между селската част на общината (с всичките ѝ специфични особености) и общинския център. Реализацията на четвъртия приоритет в известна степен има отношение към целите и мерките свързани с втория и третия приоритет.

➤ *Специфични цели на ПИРО*

Формулираните приоритети, добиват конкретизация чрез формулираните специфични цели. Последните отчитат специфичните условия в общината, поради което и тяхната формулировка има по-конкретен характер. По всеки приоритет са обособени по няколко – от 2 до 4 специфични цели.

Приоритет 1 на ПИРО – Борино 2021-2027 *„Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиха“* се обвързва с реализацията на следните специфични цели.

- Специфична цел 1.1. *„Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“.*
- Специфична цел 1.2. *„Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“.*
- Специфична цел 1.3. *„Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на наличните природни ресурси“.*
- Специфична цел 1.4. *„Устойчиво развитие на туризма“.*

По *приоритет 2* на ПИРО *„Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“* се предлагат следните специфични цели:

- Специфична цел 2.1. *„Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и обучение“.*
- Специфична цел 2.2. *„Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда“.*
- Специфична цел 2.3. *„Предоставяне качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта“.*

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3 на ПИРО „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“, включва следните специфични цели:

- Специфична цел 3.1. „Пестеливо използване на природните ресурси“.
- Специфична цел 3.2. „Подобряване качествата на селищната среда“.
- Специфична цел 3.3. „Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата“.

Приоритет 4. „Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции“ е конкретизиран със следните стратегически (специфични) цели:

- Специфична цел 4.1. „Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност“.
- Специфична цел 4.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“.
- Специфична цел 4.3. Добро управление, насочено към намаляване на териториалните диспропорции.
- Специфична цел 4.4. „Разширяване на междуобщинското сътрудничество“.

➤ **Корелация на приоритетите на ПИРО с Приоритетите от документи от по-високи йерархични нива**

Едно от методическите изисквания при разработване на стратегията на ПИРО (в неговата целева част) е формулираните цели и приоритети да отчитат целите и приоритетите, заложи в стратегически и планови документи от по-високо йерархично ниво.

При формулиране на целите и приоритетите на ПИРО – Борино 2021-2027 е отчитано изискването за определена корелация с тези, заложи в „Интегрираната регионална стратегия за пространствено развитие на Южен Централен район“, в чийто териториален обхват попада и община Борино. Това изискване за формулиране на приоритетите и целите на ПИРО е да не се пренасят механично приоритетите и целите на посочената „Интегрирана регионална стратегия“ в целевата част на ПИРО – Борино 2021-2027. Корелацията изисква да се отчитат специфичните особености и оценките за разполагаемите ресурси и потенциали на община Борино.

Методическият подход за връзката на приоритетите и целите на двата документа на регионалното развитие е илюстриран с блок-схемата на *фиг. 15*.

Нагледна представа за корелацията на стратегическите цели и приоритети на ПИРО – Борино 2021-2027 г. с приоритетите и целите на Интегрираната регионална стратегия за пространствено развитие на Южен Централен регион за планиране дава следната *таблица 28*.

Таблица 24. НАЛИЧИЕ НА СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПИРО - БОРИНО И ИНТЕГРИРАНАТА РЕГИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА ЮЖНИЯ ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Цели и приоритети на ПИРО – Борино 2021-2027	Интегрирана регионалната стратегия за пространствено развитие на Южен Централен район за планиране 2021-2027 г.
Приоритет 1: <i>„Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиha“</i>	ПРИОРИТЕТ 1: Засилване на конкурентните позиции на Южен централен район чрез инвестиции във факторите на растежа;
Приоритет 2: <i>„Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“</i>	ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда
Приоритет 3. <i>„Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“</i>	ПРИОРИТЕТ 2: Подобряване на социалната и екологичната среда
Приоритет 4. <i>Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции</i>	ПРИОРИТЕТ 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата

➤ Мерки на ПИРО

От инструментите на Стратегията на ПИРО – Борино 2021-2027 с най-висока конкретност са мерките, чрез които се реализират специфичните цели. Съобразно възприетия методически подход, всяка специфична цел включва няколко мерки.

Инструментите на Стратегията на ПИРО – Борино 2021-2027 са представени в следната матрица:

Приоритет (П)	Специфична цел (СЦ)	Мярка (М)
	<ul style="list-style-type: none">СЦ 1.1. <i>„Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“</i>	<ul style="list-style-type: none">М.1.1.1. <i>Стимулиране на местното предприемачество</i>М.1.1.2. <i>Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие</i>
	<ul style="list-style-type: none">СЦ 1.2 <i>„Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на</i>	<ul style="list-style-type: none">М 1.2.1 <i>Създаване, промоциране и подкрепа на местни иновационни стратегии;</i>М 1.2.2. <i>Популяризиране на</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<p>П.1.,Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиha“</p>	<p><i>инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“</i></p>	<p><i>общината като място за развитие на бизнес</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>СЦ 1.3. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на налични природни ресурси“</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство;</i> ○ <i>М.1.3.2. Подобряване на МТБ в областта на млекопреработващата промишленост;</i> ○ <i>М.1.3.3. Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>СЦ 1.4. Устойчиво развитие на туризма</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>М.1.4.1 Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите</i> ○ <i>М.1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма;</i> ○ <i>М.1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура</i>
<ul style="list-style-type: none"> • П. 2.,Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“ 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>СЦ 2.1 „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и обучение“</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>М 2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование</i> • <i>М 2.1.2. Провеждане на политики за пълен обхват в предучилищното и училищното образование на децата</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>СЦ 2.2. „Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда“</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>М.2.2.1. Обучение през целия живот;</i> • <i>М. 2.2.2: Повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>СЦ 2.3. „Предоставяне</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>М. 2.3.1. . Подобряване достъпа до специализирана извънболнична помощ за населението от селата в общината;</i> • <i>М 2.3.3. Осигуряване на условия за социално подпомагане на</i>

	<p>качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта“.</p>	<p>уязвими групи и лица в неравностойно положение</p> <ul style="list-style-type: none"> • М 2..3.4 Подкрепа за културни институции • М 2.3.4. . Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство • М 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура
<p>П. 3. „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 3.1. „Пестеливо използване на природните ресурси“ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М 3.1.1. Съхраняване на наличните земеделски земи; ○ М. 3.1.1.2. Опазване на качествените горски ресурси; ○ М.3.1.1.3. Опазване и ефективно използване на водния ресурс
	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 3.2. „Подобряване качествата на селищната среда“ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални устройствени планове; ○ М 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места
	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 3.3 „Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата “ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата; ○ М 3.3.2. Подобряване на енергийната инфраструктура; ○ М 3.3.3. Внедряване на съвременни системи за отпадъците; ○ М 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия
<ul style="list-style-type: none"> • П. 4. Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляван на 	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 4.1. „Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност“ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа; ○ М4.1.2. Развитие на електронни услуги
	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 4.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“; 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М 4.2.1. Създаване на условия за развитие на зоните за целево въздействие;
	<ul style="list-style-type: none"> • СЦ 4.3. Добро управление, 	<ul style="list-style-type: none"> ○ М.4.3.1. Осигуряване на публични

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

териториалните диспропорции	<i>насочено за намаляване на териториалните диспропорции</i>	<i>инвестиции за развитие на селата</i>
	• <i>СЦ 4.4 „Разширяване на междуобщинското сътрудничество“</i>	○ <i>М.4.4.1. Сътрудничество със съседните общини в сферата на туризма;</i> ○ <i>М.4.4.2. Сътрудничество за решаване на проблеми от общ интерес</i>

Целият набор от мерки по отделните специфични цели е включен в Програмата за реализация на ПИРО.

В съдържателно отношение, всяка една от мерките по отделните специфични цели съдържа набор от дейности – проектни идеи, проекти и др. В зависимост от характера на дейностите същите са диференцирани на такива, които са с подчертан инвестиционен характер и на дейности, които нямат инвестиционна насоченост. Последните са познати като т.нар. „меки“ мерки. Такива са дейности с подчертан програмен и планов характер – административни документи, общински планове и програми, дейности от организационен характер и др. Те, макар и да нямат инвестиционен характер, имат пряко отношение към редица дейности с инвестиционно предназначение.

Дейностите по формулираните мерки, съдържащи се в приоритетите и специфичните цели са включени в *Индикативен списък* на предвидените за реализация проектни идеи и проекти. Същият е отразен като отделно приложение на ПИРО – Борино 2021-2027 (Виж *Приложение 1А*). Индикативния списък включва:

- Информация за приоритета, специфичната цел и мярката към съответната цел.
- Индикативния финансов ресурс.
- Източника на финансиране на дейността (проектната идея/проект, програма, стратегия и друг вид административен документ, свързани с реализацията на ИПГВР).
- Срока за реализация на дейността.
- Отговорната институция за реализация на мярката.

Индикативния списък е представен в табличен вид, чийто формат е утвърден с Методическите указания за изработване на ПИРО. Същият е включен в *Програмата за реализация на ПИРО* (представен като Приложение 1А).

III. ЧАСТ Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.

Комуникационната стратегия като управленска категория включва всички инструменти и процеси, които помагат да се достави правилното послание към точните хора по максимално ефективен начин. Съставни части на всяка комуникационна стратегия са: целева аудитория;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

цел на комуникационната стратегия; принципи на стратегията; комуникационно послание; форми и канали на комуникация. Целева аудитория на Комуникационната стратегия е населението на община Борино. Комуникационната стратегия трябва да повиши информираността на целевата аудитория за визията, целите, приоритетите и мерките на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Борино и на структурите на гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия, при разработването, приемането и изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г. Едновременно с това е насочена и към подкрепа за изграждане на облик на община Борино като активна страна в провеждането на политики за усъвършенстване на териториалното и пространствено развитие и формирането на позитивни нагласи към дългосрочното стратегическо планиране.

Комуникационната стратегия се разработва в помощ на развитието и поддържането на ефективни взаимоотношения с гражданите и техните сдружения; неправителствените организации; външните инвеститори; бизнеса, който развива своята дейност на територията на общината; на осигуряването на информация, необходима за идентифициране на възникващи проблеми, повишаване нивото на разбиране, генериране на подкрепа за инициативите на местната власт за успешната реализация на ПИРО.

Комуникационното послание е, че ПИРО се разработва в интерес на всички групи от населението, за да се превърне община Борино в развиващ се район с добри икономически, социални и екологични условия в населените места, в привлекателно място за живот, работа и почивка, с оптимална среда за развитие на бизнеса и за пълноценна реализация на човешкия фактор, и че само с широката обществена подкрепа и участие тази цел може да бъде постигната. Основните принципи на комуникационната стратегия са: публичност и създаване на условия за провеждане на дебат; предоставяне на балансирана и обективна информация на целевата аудитория; осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения; защита на обществения интерес; изграждане на съпричастност в населението и структурите на гражданското общество към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление; прозрачност и информираност; ефективност на дейностите по стратегията.

Форми на комуникация при осъществяване на комуникационната стратегия са публични дискусии, презентации, фокус-групи, печатни материали, а основни комуникационни канали са интернет -страницата на общината и регионалните медии. Съгласно Закона за регионалното развитие, основни принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, са принципите на партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката за изпълнение на плановите документи. В съответствие със закона, основен принцип при разработването на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. е принципа на партньорство, а чрез осигурената информация и публичност се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. се разработва, обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Главната цел на действията за прилагане на принципа на партньорството е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на изработването и изпълнението на ПИРО за очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

активно участие в процеса на неговата реализация. Реалното участие на икономическите и социални партньори на Общината във всички етапи на разработване, изпълнение, наблюдение, оценка и актуализация на Плана за интегрирано развитие на Община Борино за периода 2021 – 2027 г. се препоръчва като задължително условие за успешната му реализация, защото:

1. Партньорите могат да имат важни знания в определена икономическа и социална сфера на развитие, която може да бъде слабо позната на общинските служители, които не са се сблъскали често с конкретните проблеми;
2. Партньорите контролират капитала и човешките ресурси;
3. Партньорите са заинтересовани от развитието на своята община, защото икономическият растеж в общината означава и увеличение на техните доходи;
4. Участието на партньорите при подготовката, съгласуването, обсъждането и контрола на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на ПИРО;
5. Чрез участието на партньорите, ПИРО се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението на общината.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се постигне по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на средства.

Участието на обществеността в процесите по разработване, наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО може да създаде благоприятни очаквания за бързото икономическо и социално развитие на община Борино. Положителните икономически очаквания могат да увеличат преките инвестиции и да увеличат въздействието на обществената политика.

Планът за интегрирано развитие на Община Борино за периода 2021 – 2027 г. се разработи чрез прилагане на принципа на партньорство. Това включи информиране на всички заинтересовани страни. Дава се възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения, както чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, така и чрез работа във фокус-групи и организиране на публични дискусии със социалните и икономически партньори и гражданското общество. Обменът на мнения и информация се състоя и чрез провеждане на анкети, вземане на интервюта, допитвания и отзиви, с кметовете и кметските наместници в населените места в общината, с общинските съветници, с представители на общинската администрация, на бизнеса, на образователните и социални институции, на неформални структури на гражданското общество, с граждани. Спазването на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност се осъществяват чрез следните конкретни действия:

1. Представяне в подходяща форма на информация за предвижданията на Плана за интегрирано развитие за периода до 2027 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта човешките ресурси, на инфраструктурата и околната среда;
2. Фокусиране вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред Кмета, Общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на ПИРО;
4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината, за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

добавена стойност за общината;

5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за реализация на ПИРО. Основната цел на прилагането на принципите на информираност и публичност във връзка с ПИРО е да се повиши обществената осведоменост, както и прозрачността относно прилагането на мерките за местно развитие. Осигуряването на нужната информация и публичност е основна предпоставка за успешното разработване и изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г.

В началния етап на разработване на Плана обществеността беше приканена да споделя предложения за разработването на ПИРО в писмен вид, както и да присъства на организирани открити обсъждания на Плана от работната група по неговото изработване.

За целта на сайта на Общината бяха публикувани съответни съобщения, информиращи обществеността за стартирането на процеса на планиране, анкетна карта за предварително проучване на актуалните икономически, социални, инфраструктурни проблеми и проблемите на човешките ресурси в общината и за нагласите на жителите на общината за визията, основните цели и приоритети на ПИРО, а също така бяха използвани и другите местни медии.

Резултатите от проведената анкета, допитванията, предварителните обсъждания са документирани и са на разположение на ръководството на общината и на работната група за последващи анализи, корекции и допълнения към ПИРО, като отворен стратегически планов документ за следващите 7 години. Такъв подход трябва да се следва и при актуализирането и усъвършенстването на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г.

Възможностите на модерните телекомуникационни средства могат успешно да се използват в процеса на приобщаване на партньорите и широката общественост към приоритетите и целите на ПИРО. Откритите обсъждания на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. във всеки етап от неговото изпълнение могат да бъдат обявявани в пресата, самият ПИРО и неговите изменения да бъдат публикувани в Интернет-страницата на общината и други местни публични институции. Основна отговорност за осигуряване на информация и публичност на процеса на разработване, съгласуване, актуализиране и изпълнение на ПИРО, имат Кмета на общината и Общинският съвет, в съответствие с техните компетенции. Но във всички етапи ще участват, и ще се разпределят отговорности между всички групи партньори: териториални и местни административни структури на изпълнителната власт, икономически и социални партньори, НПО, граждански сдружения, широка общественост, като в зависимост от етапа, нивото на съучастие ще бъде в различна степен.

Ще се прилагат и трите форми на взаимодействие между посочените групи: информиране, консултиране и съгласуваност, ангажираност и активно участие. В процеса на изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на ПИРО. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересовани страни.

Ще се публикуват на Интернет-страницата на общината. Важен фактор са действията на партньорите в процеса на реализация на Плана за избягване на потенциалните екологични рискове. В етапите на наблюдение и оценка на ПИРО е желателно активно участие на местните и регионалните екологични власти за своевременно координиране и комуникиране при

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

разрешаване на потенциални „конфликти“ между икономическото развитие на общината и околната среда.

IV. ЧАСТ Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини.

1. ВЪВЕДЕНИЕ:

ПИРО като стратегически документ интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните потенциали за развитие на общината и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В тази връзка определянето на приоритетни зони за развитие и прилагането на интегриран подход и сътрудничество с други общини и държавата при реализиране на потенциалите за развитие на общината ще доведе до повишаване благосъстоянието на общността и икономическото развитие на региона.

За реализирането на тази цел община Борино ще насочи своите усилия за обособяването на зони за въздействие, чрез изграждането на „Бизнес парк Борино“, който ще спомогне за популяризирането и доразвиването на преработващата промишленост и туризма в общината като я превърне в икономически активна община. За това съществуват редица благоприятни предпоставки.

2. Определяне на приоритетните зони за въздействие в ПИРО – Борино -2021-2027

Едно от изискванията, залегнало в *Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.* на МРРБ е в ПИРО да бъдат териториално обособени зони, наречени „*Приоритетни зони за въздействие*“. Това са части от територията на общината, развитието на които е свързано с прилагане на интегриран подход. Същият се изразява в целево насочване на инвестиции, за да се постигне развитието им и превръщането им в двигател за устойчивото развитие на общината.

В аналитичната част на Интегрирания план се констатира, че на територията на община Борино съществуват части от територията, които са с неизползван потенциал за развитие, които при целенасочена местна политика могат да получат добри възможности за развитие. Идеята за появата на приоритетните зони за въздействие е, на базата на изводите от аналитичните проучвания за състоянието на отделните сектори и на възможностите за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

използване на ресурсите и потенциалите на общината, да се открият части от територията ѝ, към които да се насочат и съсредоточат финансови ресурси за постигане на стратегическите цели и задачи на ПИРО.

Тези части от територията на общината, които са с възможности за развитие са идентифицирани и в Общия устройствен план на община Борино. Наличието на ОУП на общината е един от факторите, допринасящ за обективността при определяне на характера, функциите и на териториалния обхват на приоритетните зони за въздействие.

Влияние за разкриване на зони за въздействие, оказват и редица идеи, съдържащи се в действащи стратегически документи на общината. Идеите за функционалната характеристика и за териториалния обхват на приоритетните зони за подпомагане се съдържат и проведеното анкетно проучване.

В *Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.* на МРРБ, е заложено изискването в определените приоритетни зони за въздействие да бъдат насочена значителна част от мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

В обобщен вид, всяка зона за прилагане на интегриран подход (идентифицирана още и като зона за въздействие) се разглежда като обособена територия в границите на общината, която е с определена функционална характеристика допълнена с характеристики за състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове.

Подход при определянето на зони за въздействие в ПИРО – Борино 2021-2027 г. се основава на отчитането на редица фактори. Основните от тях засягат части от територията на общината, които разполагат с:

- неусвоени потенциали за развитие;
- концентрация на определени функции (например в сферата на водещи икономически сектори, специфичното природоползване, функции, свързани с човешкия жизнен цикъл и др.);
- устройствени предпоставки за тяхното формиране и функциониране, определени като специфични устройствени зони в приетия ОУП на община Борино и др.

Предложенията за зони за въздействие в ПИРО – Борино 2021-2027, отчитат изискванията на „Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ за следните два вида:

- зона за въздействие от тип общински център;
- други зони за въздействие (със специфични характеристики);
- Междуобщинска зона за въздействие.

➤ *Зона за въздействие от тип общински център (зона 1)*

Липсата на Интегриран план за възстановяване и развитие (ИПГВР) на общинския център - с. Борино е основание да се предложи една зона за въздействие от тип общински център. Поради това, че с. Борино, попада в категорията на голямо село и е с подчертано компактен характер, предложението е цялата територия на селото да бъде определена като зона за въздействие от тип общински център.

Към зона за въздействие от тип общински център са обособени и три подзони, които са с функции в сферата на:

- Допълващо икономическо развитие.

➤ *Зони за въздействие със специфични характеристики (зона 2)*

Вторият тип зони за въздействие е свързана с развитието на различни форми на туризъм и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

стимулиране на икономическия сектор в общината.

Предложенията са в обхвата на зона 2 да бъдат обособени следните две подзони, определени на функционален признак:

- **Производствена зона (подзона 1).**
- **Зона за развитие на туризъм и културно наследство (подзона 2).**

➤ **Междубщинска зона за въздействие (зона 3)**

Третата зона е свързана със стимулирано развитие на функцията за икономическо развитие и на междубщинска зона (съвместно с община Девин и община Доспат) в сферата на туризма. Тя е с междубщински характер. Идеята за нейното предлагане е да се използват по-ефективно туристическите функции на общините Девин и Доспат

3. Териториален обхват на зоните за въздействие

Определените 3 зони за въздействие, включват различни части от територията на община Борино. Те са с различен териториален обхват.

Зона за въздействие от тип общински център, както бе посочено, включва територията на целия общински център с. Борино. Във функционално отношение, тя е с подчертан комплексен характер и има отношение към развитието на общинския център. Функциите на с. Борино в сферата на икономиката, социалните бюджетни и други услуги, на местното самоуправление, обитаването и др. го отличават като водещ селищен център в общината. В това отношение с. Борино се явява и като основен притегателен център на инвестиционния капитал в границите на общината. Това е и основният фактор за това немалка част от проектните идеи по редица мерки да са териториално ориентирани към с.Борино, т.е. към общинския център за въздействие.

Териториалния обхват на разглежданата зона е отразен на фиг.16.

Втората зона както казахме е разделена на две подзони:

1. **В производствена зона (подзона 1)** е насочена към производствените предприятия, като тук по-голяма популярност намират предприятията от дърводобивната промишленост и мандрите. Въпреки че общината е много малка, в нея функционират доста мандри, които снабдяват цялата страна с продукти от млечен производ.

4. **Зона за развитие на туризъм и културно наследство (подзона 2)** е фокусирана върхе популяризирането и развитието на туризма и културно наследство в общината. Териториално тя е ситуирана в североизточната част на общината. Идеята за обособяване на тази зона за въздействие е функциите ѝ свързани основно с отдиха да бъдат разширени и с някои специфични форми на туризъм (познавателен и еко туризъм). Тази зона, рекламирана по подходящ начин ще допринесе за популяризиране на общината като туристическа дестинация.

Третата зона отново е свързана с развитието на различни форми на туризъм. Тя е с междубщински характер. Идеята за нейното предлагане е да се използват по-ефективно туристическите функции на общините.

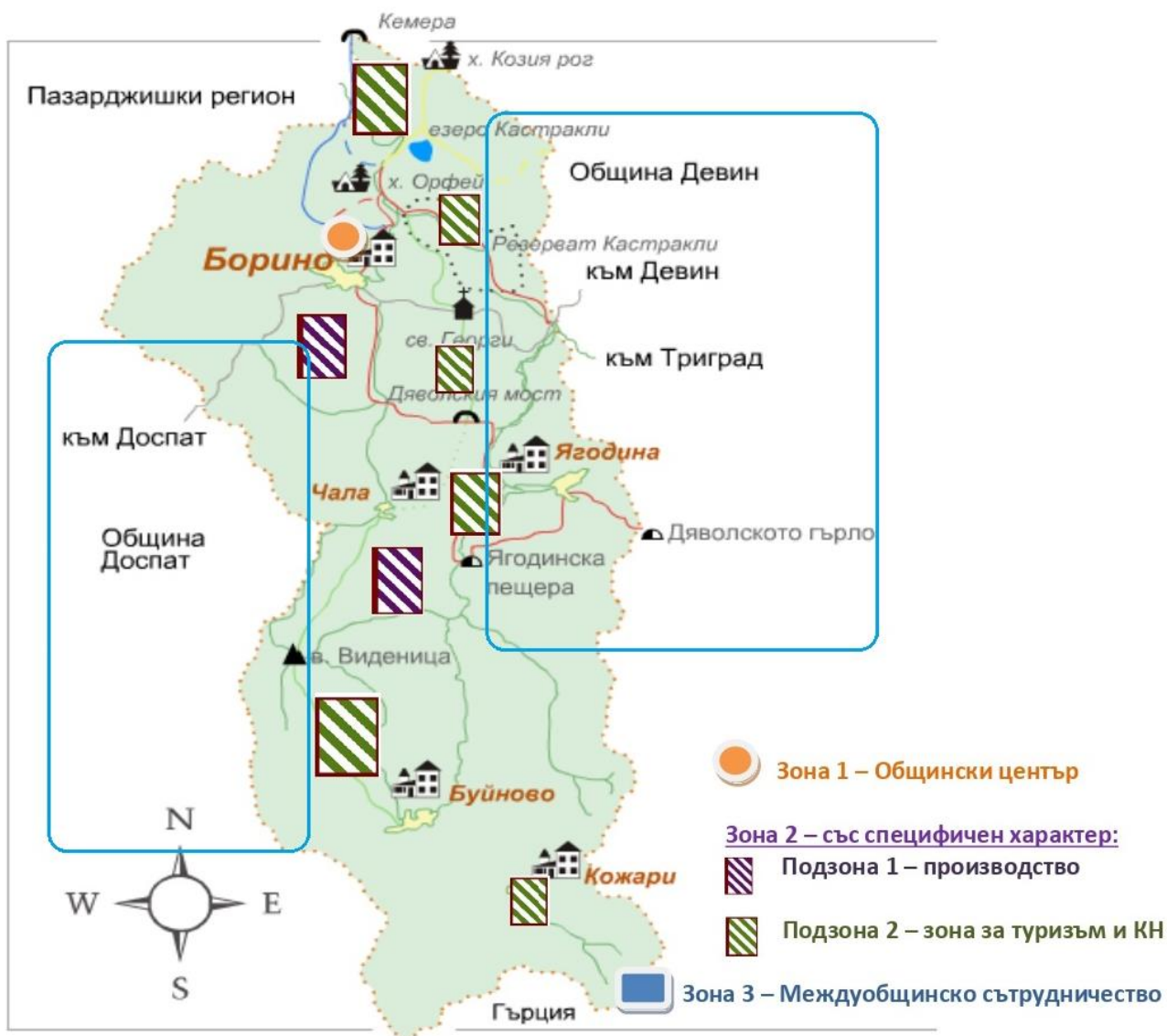
ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Дейностите, предведени за реализиране в третата зона за междуобщинско сътрудничество с общините Девин и Доспат до голяма степен са функция от договореностите между двете общини. С приоритет е дейността 4.4.1.1. „Разработване на междуобщинска програма с общините за обща туристическа зона“. В тази програма следва да бъдат включени редица конкретни дейности, за да се изпълни със съдържание посочената зона.

Предлаганите интервенции за насищане на отделните зони за въздействие включват редица проектни идеи, чиято реализация ще допринесе за по-пълното усвояване на наличните ресурси на територията на общината и постигане на ефекта за интегрирано, комплексно използване на природния потенциал и развитие на социално-икономическия и инфраструктурния комплекс на община Борино. Конкретните проектни идеи с индикативния финансов ресурс за всяка от предлаганите 3 зони за въздействие са отразени в Приложение 1 към Програмата за реализация на ПИРО – Борино 2021-2027.

фиг.16.

ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ В ОБЩИНА БОРИНО

4.БЛАГОПРИЯТНИ ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА БИЗНЕС ПАРК БОРИНО

Бизнес паркът може да бъде построен за фирми, занимаващи се с развойно - внедрителска дейност, високи технологии, офиси, дистрибуция, или комбинация от различни дейности.

В него може да се включи и изграждането на туристическа агенция или център, като по този начин този бизнес парк ще представя и координира цялата стопанска дейност на общината.

В тях може да са разположени отделни офиси или магазинчета, както и изложбена зала за фирмени продукти от общината, представители на леката промишленост и туристическия бранш.

Поради спецификата на региона и това, че община Борино е от така наречените

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

„общини от селски тип“, дейността на такъв парк би се осъществявала в сферата на селското стопанство, селскостопанската продукция и туризма.

За повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика трябва да се насочат усилия и към подкрепа на селското и горското стопанство въз основа на тяхната диверсификация, прилагането на конкурентни форми и структури в областта на преработката и маркетинга на продуктите, модернизация на продукцията и технологиите, създаване на алтернативна заетост.

Основната цел на общината е развитието на модерно и екологично земеделие, преработваща хранителна и горска промишленост чрез устойчиво развитие на аграрния сектор и устойчиво управление и стопанисване на горите.

Важен участник в реализацията на тази проектна идея е създадения МИГ Високи Западни Родопи-Борино-Доспат-Сърница.

5. ПЛАНИРАНЕ И ИЗГРАЖДАНЕ НА „БИЗНЕС ПАРК БОРИНО“

Процесът на разработване на всеки бизнес парк обхваща следните дейности:

- Предварително проучване.
- Пазарен, финансов и политически анализ.
- Инженерен анализ и подробни теренни проучвания.
- Финансиране.
- Водене на преговори, сключване на договори, осигуряване на необходимите разрешителни.
- Строителство на парка.
- Маркетинг.
- Управление.

5.1. Предварително проучване

В рамките на предварителното проучване се прави анализ на икономическите и демографските показатели, като основа за определяне на прогнозната доходност на бизнес парка. На този етап предварителните проучвания показват, че в района на бъдещия парк развиват дейност следните предприятия:

- В добивната промишленост - „Сая Груп“ ЕООД, „Адо Лес“ ООД, „Вева Груп“ ЕООД, ДП „Борино“
- В преработващата промишленост - „Борино Лес“ ЕООД, мандра „БИОМИЛК БОРИНО“, мандра Борино „УЛАН-ДЖАМАЛ УЛАНОВ“, "Кери-Борино"
- В транспорта - ЕТ „Сергей Джебирев-Медиана-3“
- В строителството - „Виденица-2004“ ЕООД, „Сая Груп“ ЕООД, „Комерс Борино“ ООД

В региона има добре развито земеделие, като основно се отглеждат, картофи, бобови култури и царевица. В региона на община Борино има няколко мандри, които произвеждат различни видове млечни продукти – сирена, кашкавал, извара и др.

На база на събраната информация за структурата на икономиката, демографията и работна сила, пазара на недвижими имоти, може да се каже, че „Бизнес парк Борино“ се

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

намира на “пътя на растежа”, което ще спомогне за реализиране на целите, залегнали в Плана за интегрирано развитие на общината.

5.2. Местоположение на парка

Изборът на място, подходящо за разполагане на бизнес парка, следва правилото “времето е пари”. За местоположението на парка е избрана западната част на село Борино, защото се е оформила промишлено-складова зона, която осигурява:

- по-ниски транспортни разходи - близост до основни пътни трасета, осигуряващи по-лесен и бърз достъп до суровини, доставчици, клиенти;
- по-голям пазар на работната сила;
- по-голям пазар на стоки и услуги.

Изборът на място за парка позволява да се използва целият парцел (без свлачища и др. проблемни зони, на които не може да се строи). Следва да се отбележи и факта, че собствеността на терена е изцяло общинска, предвидена в ОУПО за стопански дейности, което ще спести разходи по отчуждаване и промяна на предназначението. Това е още една причина да се счита, че проектът за индустриален парк на този етап се очертава като печеливш.

5.3. Пазарен, финансов и политически анализ

При реализацията на проекта за изграждане на „Бизнес парк Борино” в „западна промишлена зона“ на с. Борино следва да се извършат пълни и задълбочени проучвания и анализи, имащи за цел да се определи способността на парка да привлича и задържа наематели. Решение за изпълнение на проекта може да се вземе, само ако той е с доказана целесъобразност от пазарна, финансова и политическа гледна точка. Най-важното е да не се предприемат стъпки и особено да не се започват строителни работи преди вземането на окончателно решение в резултат на направените анализи и проучвания. Отделя се специално внимание на това дали има диспропорции в наемането и/или закупуването на свободни промишлени, офис и търговски площи на територията на общината и региона. Резултатът от проучването в този аспект е да се определи какъв е размерът на пазара на офиси, търговски и промишлени площи.

5.4. Финансова обосновка на проекта

Финансовият анализ и обосновка дават отговори на два основни въпроса: Ще бъде ли печеливш проектът и дали може да бъде обезпечен с банкови кредити? Проектът е финансово обвързан, ако нетните приходи от продажбите и наемите възстановяват средствата, вложени от инвеститора, като се калкулират свързаните с това рискове. За всички очаквани приходи и разходи по проекта се изготвят финансови прогнози, като се наблюдават и прогнозираят потоците от пари. Като цяло, приходите от продажби и наеми за парцелите и сградите в парка трябва да надвишават капиталните вложения и оперативните разходи, направени в процеса на изграждане на парка.

5.5. Маркетинг на „Бизнес парк Борино“

Бизнес паркът трябва да се маркетира и популяризира. Казано съвсем просто - трябва да се продава. За тази цел трябва да се състави маркетингов план и да се проведат редица успешни маркетингови дейности. При съставянето на маркетинговия план се определят целите,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

подходите и специфичните маркетингови инструменти за постигане на тези цели. Определя се кога ще започне маркетинговият процес и кой отговаря за маркетингането на проекта.

6. ДЕФИНИРАНЕ НА ДОГОВОРНОСТИТЕ МЕЖДУ ПАРТНЬОРИТЕ В ПРОЕКТА ОТНОСНО МЕХАНИЗМИТЕ ЗА КООРДИНАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ФИНАНСИРАНЕ

Реализацията на проект от такъв мащаб ще бъде твърде трудна за община Борино, ако не си сътрудничи със съседните общини, държавата и бизнеса. Макар местоположението на парка да е изключително подходящо и имащо необходимия потенциал, следва да се отбележи, че за да бъде печеливш проекта, община Борино трябва да приложи успешен интегриран подход със стратегически партньори като: - община Девин и община Доспат, както и бизнеса в трите общини, тъй като той е от общ икономически интерес.

За изграждането на „Бизнес парк Борино” основно ще се разчита на подкрепата, и партньорство с Българската агенция за инвестиции, като сертифицираните от БАИ инвеститори получават от държавата редица стимули като:

- Съкратени срокове за административно обслужване;
- Възможност за закупуване на недвижим имот при преференциални условия без търг или конкурс;
- Индивидуално административно обслужване, необходимо за осъществяване на инвестиционния проект;
- Частично възстановяване на направените от инвеститора задължителни осигурителни вноски за новоназначените служители;
- Финансово подпомагане за обучение на новоназначения персонал за придобиване на професионална квалификация;
- Осигуряване на пълна институционална подкрепа за приоритетните инвестиционни проекти, включително публично-частно партньорство.

7. ВЪЗМОЖНОСТИ ПРЕД ИНВЕСТИТОРИТЕ И ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В „БИЗНЕС ПАРК БОРИНО”

- Инвестиции на зелено в зоната с цел производство, търговия или логистика;
- Наем на офис и други помещения;
- Чрез представяне и продажба на произведената местна продукция и рекламиране на туристическите услуги от общината и дори съседните общини, инвеститорите и дори обикновения потребител ще имат възможност да всичко което търсят и от което се нуждаят на едно място;

8. РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗЪМ, ВАЛОРИЗИРАЩ КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО И ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ОБЩИНАТА

Община Борино не е развита в достатъчна степен като туристическа дестинация в България, която да отговаря на наличните природните дадености, особено чрез предлагането на интегрирани туристически продукти.

Общината разполага с необходимите природни дадености, които са подходящи за развитие на традиционен, културен и алтернативен туризъм. Има изградена туристическа

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

леглова база, която към момента се нуждае от увеличаване на капацитета ѝ.

В бъдещ план може да се помисли и за изграждането или обособяването на Туристическа агенция ще, която спомогне за доразвитието на туризма, както и създаването на други алтернативни форми на туризъм в общината. Също така агенцията ще помогне включването на община Борино в различни туристически пакети, както в национални, така и в международни туристически пакети.

Настоящият приоритет поставя на дневен ред реализиране на различни мерки и дейности, целящи валоризиране на природния и културно-исторически потенциала на региона. Това кореспондира с Приоритет 1 от настоящия ПИРО, Специфична цел 1.4. „Устойчиво развитие на туризма“.

М.1.4.1 Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите

Тази мярка е насочена към създаване и развитие на собствен туристически бранд Индикативни дейности:

- Създаване на съвременна информационна система за представяне на културно-историческите и природни ценности в Община Борино
- Разработване на нови интегрирани туристически продукти
- Разработване на „бренд“ (туристическа марка) на туристическата дестинация Борино, включващ различните туристически продукти и услуги
- Създаване на туристически клъстер за налагане и поддържане на туристическия бранд. рганизиране и провеждане на местни и международни фестивали и пленери и други културни събития
- Повишаване на управленския капацитет за осъществяване на международен маркетинг на дестинацията
- Разработване на промоционални материали
- Участие в туристически изложения и други мероприятия за промотиране на туристическия бранд

М.1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма;

- Осигуряване на достъп до природни забележителности (Буйновско ждрело, м. св. Илия и м. Нивищата)
- Благоустрояване на пещери на територията на Община Борино
- Изграждане и благоустрояване на еко-пътеки
- Реставрация и консервация на културно-исторически обекти
- Изграждане на нови атракции и осигуряване на възможност за развитие на нови алтернативни форми на туризъм.

М.1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура

Община Борино се нуждае от доизграждане на туристическа инфраструктура и атракции.

Индикативни дейности, които могат да се набележат в тази посока са:

- Изграждане на зелени зони (паркове и зелени площи)

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Индикативни дейности:
- Подобряване на зелената мрежа в с. Борино
- Изграждане на зелени площи/градинки в населените места в община Борино
- Подобряване на достъпността в населените места
- Изграждане на паркинг в централната част на с. Борино
- Изграждане на велоалеи в с. Борино
- Реконструкция и изграждане на алеи за пешеходци в населените места

Планът за интегрирано развитие на общината е пресечната точка на регионалното и устройственото планиране. Планът трябва да се разглежда като „микс“ от териториално устройство – предвиждания и планове за социално-икономическо развитие в тяхната комбинация и органична цялост. Става дума за мерки за подобряване на жилищната среда и на селищното планиране, които да бъдат съчетание от едната и от другата група решения. Това означава, че мерките за социалната, икономическата и екологичната сфера трябва да бъдат определени и гарантирани със съответната устройствена основа.

Мотиви за избор на зоната. Зоната представлява селска територия с преобладаващи обществено - обслужващи функции, с комплексни проблеми на застрояването, обитаването, транспортното и обществено обслужване, и незадоволително състояние на техническата инфраструктура. Зоната е със сграден фонд от различни типове жилищни сгради с потребност от обновяване.

V. ЧАСТ Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.

Както е известно, интегрираният подход е един от новите моменти в регионалното и пространствено планиране през плановия период 2021 – 2027 г. Интегрираният подход в стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие изисква да се търси и да се отчита не само локалният ефект от отделните мерки в Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г., но и да се държи сметка за възможния и съзнателно търсен мултипликационен ефект от тези мерки.

Мултипликационният ефект е:

1. Интегрален;
2. Синергетичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
3. Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване и на метричните резултати от функционирането на социо-икономическата система;
4. Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект.

Реализиран в една сфера, винаги води след себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани с конкретната сфера подсистеми. Макар да са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината, процесите на реализиране на мерките

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

в тези системи функционално се преплитат помежду си, зависят едни от други, предопределят се едни други. Така подобряване качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване развитието на икономиката; развитието на икономиката, от своя страна, ще позволи подобряване на инфраструктурата, повишаване качеството на човешките ресурси и мотивация на хората да останат и да работят в общината, повишавайки нейната привлекателност като предпочитано място за живот, труд и отдих.

С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда. Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура. Всичко това налага, както при формулирането, така и при изпълнението на мерките и дейностите в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г., представени в Програмата за реализация на ПИРО, съзнателно да се търсят, да се разкриват и да се развиват интеграционните връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. е представена в ПРИЛОЖЕНИЕ № 1. Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато Програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектите/проектните идеи, за постигане целите на развитието.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в ПИРО, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализацията му, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на ПИРО.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. съдържа Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (ПРИЛОЖЕНИЕ №1А).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Индикативният списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като проектите по своята същност могат да представляват мерки, съвкупност от мерки или част от мерки за реализация на отделните приоритети.

В този смисъл, включените в Приложение №1А проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение №1. Условието за включване на конкретни проекти или проектни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

идеи в Приложение №1а е, че общината съвместно с партньорите са преценили, че:

а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и б) съответният проект има известна степен на проектна готовност.

В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност със списък съгласно приложение №1А, но той може да бъде добавен по-късно, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО.

Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия. Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. съдържа и Индикативна финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ № 2). Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на ПИРО. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проекти/проектни идеи. В този смисъл

Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране

VI. ЧАСТ Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Измененията в климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони, дават отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Стратегическите документи в областта на околната среда на национално ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на климата и адаптация към климатичните промени, които следва да бъдат съобразени с характерните особености и проблеми на всеки

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

регион, област и община.

През 2019 г. Правителството на РБългария одобри Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие, като на национално ниво разработването на стратегията е залегнало в Закона за ограничаване изменението на климата. Документът очертава стратегическата рамка и приоритетите по отношение на адаптацията към изменението на климата до 2030 г. Целта е да се намали уязвимостта на страната спрямо последиците от изменението на климата и да се подобри капацитета за адаптация на екологичните, социалните и икономическите системи към въздействията на изменението на климата.

Националната стратегия за адаптация към изменението на климата обхваща девет сектора - „Селско стопанство“, „Гори“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Води“, „Енергетика“, „Транспорт“, „Градска среда“, „Човешко здраве“ и „Туризъм“. Част от документа е и разработеният План за действие, в който са определени целите и приоритетите за подобряване на капацитета за адаптация. В плана детайлно са разписани дейности за всеки от секторите, в това число необходим финансов ресурс, очаквани резултати, отговорни институции за тяхното прилагане.

За първи път в България е изготвен и макроикономически анализ, в който са оценени социалноикономическите последици от въздействията от изменение на климата. Изчисленията показват, че ако не се предприемат действия, изменението на климата ще окаже негативно влияние във финансово отношение, като е възможно да ликвидира икономическия растеж на страната до 2050 г.

Адаптирането на подходите в планирането към измененията на климата в община Борино ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия - хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия. В община Борино е направена екологична оценка на Общия устройствен план, която определя доколко и по какъв начин процесите на регионалното и пространствено развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот на територията на общината, какви са основните проблеми, свързани с изменението на климата и възможните мерки за тяхното решаване, какви дейности и съответно - ресурси ще бъдат необходими за това през съответния период на планиране.

Доколкото Общият устройствен план е документ с дългосрочна визия за развитие за 15-20 години напред, а Планът за интегрирано развитие на общината е с хоризонт 7 години, може да се приеме, че анализите, оценките, прогнозите и мерките в Доклада за екологична оценка на ОУПО относно ограничаване изменението на климата, адаптиране към климатичните промени и намаляване на риска от бедствия, са актуални и по отношение на Плана за интегрирано развитие на община Борино за плановия период 2021 – 2027 г.

Макар да не се предвижда разработване на предварителен доклад за екологична оценка на ПИРО, следва да се отбележи, че в съответствие с действащата нормативна уредба, при изпълнението на всяка от мерките в Плана за интегрирано развитие на общината, свързана с реализация на инвестиционни проекти, за които е задължителна ОВОС, такава ще бъде извършвана преди икономическата оценка, финансиране и стартиране на съответните обекти.

В Доклада за екологична оценка на ОУПО анализът на текущото състояние на околната среда е направен по основни компоненти: въздух; води; почви; ландшафт; биологично разнообразие – растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии; отпадъци; вредни физични фактори. В този доклад са предвидени редица адекватни мерки за ограничаване изменението на климата, както и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

Предвидените мерки са съобразени основно с:

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

1. Директивите на ЕС в областта на околната среда;
2. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие;
3. Плана за управление на риска от наводнения, както и със забраните, ограниченията и регламентите на чл. 143, 146, 149, ал. 2 и ал. 3 от Закона за водите;
4. Целите и приоритетите на програмите на Националния доверителен екофонд и Третия национален план за действие по изменение на климата, предвиждащи намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори;
5. Плана за управление на речните басейни в Южен централен район.;
6. Закон за защита при бедствия.
7. Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030.
8. Областния план за защита при бедствия на Област Смолян.;
9. Общинския план за защита при бедствия, аварии и катастрофи на община Борино
10. Общинската програма за опазване на околната среда на община Борино;
11. Общинската Програма за управление на дейностите по отпадъците на община Борино
12. Общинската Програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива 2020-2030 г.;
13. Плана за енергийна ефективност на община Борино за периода 2020-2030 г.

Предвидените мерки в Плана за интегрирано развитие на общината са напълно съобразени с набелязаните в Доклада за екологична оценка на ОУПО мерки за ограничаване изменението на климата, както и с мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия. Освен че всички мерки в ПИРО, косвено са съобразени и хармонизирани с набелязаните в Доклада за екологична оценка на ОУПО мерки за ограничаване изменението на климата, както и с мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия, в ПИРО са набелязани и конкретни мерки в тази насока, с което се слага допълнителен акцент върху важността на проблема за ограничаване изменението на климата, за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

Тези мерки са:

1. Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологичното земеделие;
2. Разширяване на площите, предназначени за развитие на биологично земеделие;
3. Изграждане на канализация и пречиствателна станция за отпадни води в с. Борино;
4. Модернизация на отоплителните системи в кметствата;
5. Периодична подмяна на уличното осветление с енергоспестяващи осветителни тела;
6. Приемане на програма за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии;
7. Разработване на дългосрочна енергийна програма на община Борино за период 2021–2027 г.;
8. Изпълнение на проекти за саниране на обществени сгради;
9. Изграждане на съвременни отоплителни системи;
10. Рекултивация на съществуващото общинско депо за битови отпадъци;
11. Изграждане на възобновяеми източници на електрическа енергия в района на община Борино;
12. Прилагане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради в община Борино;
13. Ежегодно разработване и организиране на изпълнението на Годишен план за защита на горските територии на общината от пожари;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

14. Подкрепа на фермерите в общината за организиране на обученията относно европейските изисквания и стандарти в животновъдството и условията за реализация на животновъдната продукция на пазарите на Общността;

15. Организиране, съвместно с Областна дирекция по безопасност на храните – Смолян на информационна кампания за въвеждане и сертифициране по НАССР на кравефермите на общината, и др.

VII. ЧАСТ Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Ефективната реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино през 7-те години на неговото действие изисква способност за адаптация към променящите се характеристики на общината и на околната нормативно-правна, икономическа и социална среда. За да бъде ПИРО основа за разработване на стратегическите документи и през последващия планов период, е необходимо той да е актуален и в края на 2027 г. Това определя нуждата от разработване на система за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г.

Целта на системата е да се определи степента на изпълнение на планираните цели, да се проследи съответствието на ПИРО с променящите се условия и да се аргументира нуждата от неговата актуализация.

Системата за наблюдение и оценка на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение;
- Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация;
- Актуализация.

Основните задачи на системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. , са:

1. Осигуряване на необходимата информация за извършване на наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО, в т.ч. – определяне на източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на необходимата информация;
2. Приложение на системата от индикатори на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. ;
3. Определяне на съответните звена, които трябва да осъществяват необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО;
4. Регламентиране на функциите на тези звена и последователността на извършваните дейности във времето;
5. Осигуряване на пълноценна координация и взаимодействие на участващите структури в този процес;
6. Успешно публично представяне на резултатите от наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО.

Източниците на информация за наблюдение и оценка на регионалното развитие се определят в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Наблюдението,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

оценката и актуализацията на Плана за интегрирано за развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, Агенция по заетостта към МТСП, АПИ, Дирекция Бюро по труда - с. Девин, информационния портал за европейските фондове в България, данни от отделни фирми и лични стопанства в общината, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация.

При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенята на населението, живеещо в общината. Основни участници в процесите на наблюдение, оценка и актуализация на Плана са Общинският съвет на Община Борино, Кмета на общината, специализираните дирекции в местната администрация, различните институции, осигуряващи необходимата информация и заинтересованите страни – представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители на общината. Кметовете и кметските наместници в селата също са част от системата за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Те наблюдават осъществяването на общите дела на общинското развитие в рамките на селищата и осигуряват информация за състоянието и тенденциите в развитието на техните землища.

Обвързването на изброените звена в единна система за взаимодействие позволява всеобхватно наблюдение на ПИРО и точна оценка на неговия прогрес и на ограничаващите го фактори.

Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението и оценката на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Борино. В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие, Кметът на общината:

1. организира изработването на Плана за интегрирано развитие на общината и го внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
2. ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината;
3. представя Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от Общинския съвет;
4. осигурява публичност и прозрачност на Плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му.

Съществена функция на Кмета е планиране на вътрешна организационна структура, където детайлно са разпределени задълженията на специализираните дирекции в общината, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие Общинският съвет:

1. обсъжда и приема Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината;
2. контролира осигуряването на съответствие на Общия устройствен план с Плана за интегрирано развитие на общината;
3. одобрява Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината.

За реализацията на Плана за интегрирано за развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. се извършва междинна оценка в средата на периода на неговото действие. Междинната оценка е ключов инструмент за оценка на изпълнението на ПИРО и представлява логическо

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

продължение на предходните годишни доклади.

Изводите на междинната оценка водят до евентуална актуализация на ПИРО. Междинната оценка включва:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на ПИРО.

През периода на действие на ПИРО могат да се извършват допълнителни тематични оценки и оценки за специфични случаи, по преценка на общинските органи за управление. За изпълнението на ПИРО се извършва последваща оценка на въздействието, не покъсно от една година след изтичането на периода на неговото действие.

Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Планът за интегрирано за развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. е отворена система и може да се актуализира. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително “твърд” в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват. Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано за развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., а също така отразяват и спецификата на района.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в Матрица на индикаторите (ПРИЛОЖЕНИЕ № 3).

Избраните индикатори са:

- ✓ Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- ✓ Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- ✓ Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- ✓ Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- ✓ Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяват сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г., както и Списъка на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на ПИРО са използвани два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период.

Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. Индикаторите за продукт не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект – включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

VIII. ЧАСТ Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР

Съгласно Чл. 32, ал.1 на Закона за регионалното развитие, едновременно с разработването на ПИРО се извършва екологична оценка или се преценява необходимостта от извършване на екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда. Такава оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. не се налага, по съображения, представени в част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

Планът за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. е рамков документ и не съдържа инвестиционни предложения, попадащи в обхвата по приложение No 1 към чл.92, т.1 и приложение No 2 към чл.93, ал.1 т. 1 и 2 от ЗООС и/или други инвестиционни предложения с предполагаемо значително въздействие върху околната среда. Съгласно Чл. 32,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ал. 2, на Закона за регионалното развитие, по преценка на кметовете на общини, като компетентни органи за разработването на ПИРО, може да се извършва предварителна оценка за социално-икономическото им въздействие.

Предварителната оценка за социално-икономическо въздействие е изготвена успоредно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие на община Борино за периода 2021 – 2027 г. Тя съдържа:

1. Оценка на структурата и съдържанието на плановия документ;
2. Оценка на вътрешната и външна съгласуваност на ПИРО, в 4 поднаправления: а) Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа; б) Съответствие между идентифицираните проблеми в аналитичната част и предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО; в) Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво;
3. Оценка на въздействието на ПИРО върху процесите на социално-икономическо развитие на община Борино
4. Оценка на финансовите въздействия на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г.
5. Оценка за реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа а) Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите; б) Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.

I. Общ преглед на структурата и съдържанието на плановия документ

Планът за интегрирано развитие на община Борино е разработен като средносрочен документ за периода 2021-2027 г., с помощта на който се определят визията, стратегическите цели и приоритетите за развитието на общината, както и мерките/дейностите и ресурсите за неговата реализация. Основната цел е ПИРО да бъде практическо средство и методическо ръководство за управление на общината с участието на всички заинтересовани страни в рамките на местното развитие - общинска администрация, неправителствени организации и частен бизнес. В структурно отношение Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Аналитичната част обхваща обща характеристика на общината, задълбочен анализ на икономическото състояние на общината, на развитието на социалната сфера и на човешките ресурси, на инфраструктурното развитие, на екологичното състояние, на административния капацитет на общинската администрация, на културно-историческото наследство, на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор, на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, на влиянието на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината. В тази част е разработен секторен SWOT-анализ и са изяснени взаимовръзките на резултатите от аналитичната част с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

Стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. включва разделите: Цели и приоритети за развитие на община Борино за периода 2021 - 2027 г.; Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО, при спазване на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност; Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини - приоритетни зони за въздействие; Индикативен списък на важни за общината проектни идеи с проектобюджети и оптимален график на изпълнение; Обща оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО; Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие; Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия; Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.

Основни компоненти на стратегическата част на ПИРО са визията, стратегическите цели, основните приоритети, и конкретните мерки и дейности за постигане на целите и приоритетите на ПИРО. Целите и приоритетите на ПИРО са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като са обвързани с постигането на конкретни резултати за територията на община Борино. Те отразяват местните потенциали за развитие и са съсредоточени върху решаването на конкретните проблеми на общината. Приоритетите, дефинирани в ПИРО, логически произтичат от аналитичната част на документа, като са фокусирани върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и по-конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел. Между визията, стратегическите цели, приоритетите на ПИРО и конкретните мерки и дейности има добре изразена връзка, така че изпълнението на мерките и дейностите естествено ще доведат до реализация на стратегическия документ през периода 2021-2027 г.

В Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г са включени 4 основни приоритета.

На посочените основни приоритети съответстват следните специфични цели на ПИРО, насочени към потенциала за развитие на община Борино:

Приоритет 1. „Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиha“

- СЦ 1.1. „Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“;
- СЦ 1.2 „Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“;
- СЦ 1.3. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на налични природни ресурси“
- СЦ 1.4. Устойчиво развитие на туризма

Приоритет 2. „Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“;

- СЦ 2.1 „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

обучение“;

- СЦ 2.2. „Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда“;
- СЦ 2.3. „Предоставяне качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта“.

Приоритет 3. „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“

- СЦ 3.1. „Пестеливо използване на природните ресурси“;
- СЦ 3.2. „Подобряване качествата на селищната среда“
- СЦ 3.3 „Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата “

Приоритет 4. Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции

- СЦ 4.1. „Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност“;
- СЦ 4.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“;
- СЦ 4.3. Добро управление, насочено за намаляване на териториалните диспропорции;
- СЦ 4.4 „Разширяване на междуобщинското сътрудничество“

Формулираните мерки и дейности към отделните приоритети са логически обвързани с идентифицираните в аналитичната част на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. проблеми и нужди на целевата територия. По този начин с реализацията на ПИРО ще се постигне желаното положително въздействие в социалноикономическото развитие на общината и ще се подобри текущото ѝ състояние.

В общото структуриране на стратегическата част на разработения План за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. не се наблюдават повторения или застъпване на части от целите, приоритетите и мерките. В плановия документ е включена Програма за реализация на ПИРО (Приложение № 1), включваща индикативен бюджет и източници на финансиране, както следва: Републикански бюджет, Общински бюджет, средства от Европейските фондове, Национални програми, частни инвестиции и други привлечени средства.

Предвидените действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО отговарят на изискванията, заложи в Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., Прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност между Общинската администрация, бизнеса, неправителствените организации и други заинтересовани лица е реализирано при разработването на плановия документ, чрез проведени анкети, допитвания, интервюта, работа във фокус групи и обществени обсъждания. Изводът, който се налага е, че Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. е добре структуриран, съдържателен и отговаря на всички нормативни изисквания за разработването на този вид планови и стратегически документи.

II. Вътрешна и външна съгласуваност

1. Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите е достатъчно подробен и задълбочен и е разработен по основни сектори на социо-икономическата система на общината – стопански сектор, човешки ресурси, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда. Такава детайлизация на SWOT-анализа позволява реалистично формулиране на визията и приоритетите на ПИРО, както и по-голяма конкретизация на отделните мерки и дейности в него. Наличието на едни и същи силни страни в SWOT – анализа на различните стопански сектори е индикатор за това, че общината през новия планов период трябва да се стреми да се възползва максимално от тези силни страни, за постигане на т.нар. мултипликационен ефект, който е в основата на интегрирания подход в регионалното и пространствено планиране. Това означава още, че общината приоритетно трябва да насочва ограничените си ресурси именно в посока засилване на силните страни, както и към преодоляване на слабите страни, разкрити чрез секторните SWOT – анализи, особено ако е открита повторваемост на тези слаби страни в тях. SWOT- анализът е изпълнен в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите - на външни фактори.

В ПИРО успешно са изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е пълен и задълбочен. Изведените водещи силни страни в SWOT- анализа на стопанския сектор са свързани с развитието на земеделието, туризма и промишлеността. Това ще са и лостовете, които трябва максимално да се използват в плановия период 2021-2027 г.

Водещите проблеми на общината, посочени в квадранта „Слаби страни“ на *SWOT - анализа*, за отстраняването на които трябва да се работи много методично, са :

- Периферно положение на общината по отношение на водещи административни, икономически, обслужващи центрове, на висококласни транспортно-комуникационни и логистични трасета и центрове;
- Отдалеченост от трасета на висококласни пътища от РПМ;
- Миграция на икономически активното население към по-големи населени места в областта, страната и чужбина;
- Преобладава делът на лицата с основно и пониско образование, което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината;
- Засилваща се неблагоприятна тенденция в демографското развитие на общината - процеси на обезлюдяване и на застаряване на населението;
- Неефективно използване на потенциала и наличните ресурси (природни, човешки, инвестиционни и др.) за развитие на иновативни производства в сектори „Земеделие“ и „Услуги“;
- Силно разпокъсани обработваеми земи, пречателни за въвеждане на ефективни форми на използването им;
- Преобладаваща част от земеделски земи с нисък бонитет;
- Подчертана монокултурност на растениевъдството, основаваща се главно на картофопроизводството;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Ограничени възможности за диверсификация на растениевъдството с цел преодоляване на монокултурността;
 - Нарастващ дял на необработваемите земеделски земи, вкл. и на самозалесени изоставени ниви;
 - Лошо състояние на инженерната инфраструктура в по-малките и отдалечени населени места в общината;
 - Ограничени общински финансови ресурси с инвестиционно предназначение;
 - Недооценени възможности на речните и водни басейни за целите на отдиha и рекреацията;
 - Липса на стратегически и програмни документи за използване на наличните туристически ресурси и за стимулиране на развитието на туристическия сектор;
 - Слабо развитие на туристическата инфраструктура – малък брой и ниска категория на местата за настаняване и на заведенията за хранене и развлечения;
 - Слабо популяризиране на общината като разпознаваема туристическа дестинация;
 - Нисък дял на населението, осигурено с канализационна мрежа;
- Сезонни проблеми с водоснабдяването на населението в част от населените места на общината;

Изведени са и следните потенциални заплахи за бъдещето на общината, както следва:

- Потенциални въздействия и негативни последици от периодично възникващи кризи (икономически, политически, пандемични и др.) и неблагоприятното им отражение върху социално-икономическия комплекс на общината;
- Подценяване на заплахите от климатичните промени и негативното им въздействие върху важни системи на социално-икономическия и инфраструктурен комплекс
- Продължаващ процес на обезлюдяване на територията на общината и миграции на млади хора извън общината;
- Проблемна възрастова структура на населението и ограничени възможности за демографското възпроизводство на населението в общината;
- Невъзможност за използване на природния потенциал на района поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс;
- „Свиване“ на възможностите за усвояване на ресурсите и потенциалите на общината поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс;
- Продължаващо прилагане на разрешителни режими, ограничаващи възможностите за развитие на малкия и среден бизнес;
- Намаление на активността на местния бизнес.

Изведените водещи силни страни в SWOT- анализа са:

- Наличие на качествени компоненти на природната среда, оценявани като ресурс за развитие на биоземеделие и биоживотновъдство, на специфични форми на туризъм и рекреация и др.;
- Разнообразна и качествена характеристика на компонентите на природната среда;
- Добро административно географско положение;
- Уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с конзервационна значимост в национален и международен мащаб;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Отлични климатични условия;
- Добро екологично състояние на околната среда без промишлени замърсители.
- Наличие на потенциал за развитие на възобновяеми енергийни източници;
- Развито екологично картофопроизводство, определящ облика на растениевъдството в общината;
- Нарастващи инвестиции в туристическия сектор;
- Силна ангажираност на общинската администрация към развитието в общината;
- Развити публични (бюджетни) услуги, съобразени с потребностите на населението;
- Прилагане на подходяща организация за обхващане на лицата в ученическа възраст чрез организиране на ученически пътувания до средишните училища;
- Успешно прилагане на делегираните бюджети в образователната система;
- Подкрепа за развитие на опорните обслужващи центрове в структурата на селищната мрежа;
- Провеждане на местна политика за намаляване на различията по оста „център-периферия“;
- Стимулиране на инвестиционни дейности за подобряване публичната среда в повече на брой населени места
- Провеждане на бюджетна политика за ръст в местните приходи и рационално изразходване на публичните финансови ресурси;
- Провеждане на трайна политика за междуобщински сътрудничество със съседните общини за решаване на въпроси от общ интерес;
- Натрупан опит на общинската администрация в разработване на стратегически, планови и програмни документи, на проекти, финансирани по Оперативните програми и др. външни финансови източници;
- Предлагат се социални услуги, финансирани чрез различни проекти на общинска администрация Борино, които са предназначени да задоволяват основни потребности с ежедневен и частично с епизодичен характер;

Основните възможности за развитие на община Борино, обобщени в SWOT анализа са:

- Туристически ресурси в общината за развитие на различни видове туризъм;
- Оползотворяване потенциала на културно-историческото наследство както за целите на туризма, така и за съхраняване на традициите и обичаите;
- Използване на реални стимули за подготовката и последващата реализация на проекти, насочени към подобряване на селищната среда
- Институционална подкрепа на инициативи за усвояване на средства от европейски фондове за:
 - подобряване качествата на публичните услуги;
 - по-ефективно използване на човешките ресурси,
 - подобряване качествата на базисната инфраструктурата; инвестиции в туризма и селското стопанство;
 - благоустрояване на населените места;
 - повишаване на предприемачеството и иновациите;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Провеждане на местни политики, насочени към превенция на изолация на рискови групи от населението
- Развитие на пазара на труда чрез активни политики
- Намаляване на административната тежест и на регулаторните режими за бизнеса;
- Стимулиране на политиките и на формите за развитие на междуобщинското и на трансграничното сътрудничество;
- Промотиране и подкрепа на потенциален инвестиционен интерес на местни и чужди инвеститори за целите на икономическото развитие на общината.
- Нарастване търсенето на алтернативни форми на туризъм в национален и световен мащаб;
- Ползване на наличните рекреационни ресурси-потенциал за разнообразни туристически продукти – селски, екологичен, екстрем и др.
- Укрепване на междуобщинските връзки за трансфер на добри практики;

Забавяне на процеса на децентрализация на управлението в страната Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал и възможностите, които предоставя средата.

Целите са определени в съответствие с “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., като е приложена комбинацията от метода на еквивалентността и метода на конверсията.

Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района, възможностите за интегрирано развитие и връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.

Планирани са действия за развитие на потенциала и уникалните конкурентни предимства на общината за преодоляване на наличните дефицити, в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

2.2 Съответствие между идентифицираните проблеми в аналитичната част и предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО.

Ситуационният анализ на общината е структуриран тематично в тринадесет параграфа, включени в Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борино.

В параграф Обща характеристика на общината е направен анализ на местоположението и географските особености на община Борино, на природноресурсния потенциал - релеф, почви, климат, води и полезни изкопаеми, защитени зони, защитени територии и биоразнообразие. Местоположението на общината е анализирано от гледна точка на предимствата и ограниченията за развитие. Структурата на природния комплекс е разгледана достатъчно подробно, като са описани релефа, климата, почвите и водните ресурси. В анализа е намерила място оценката на компонентите на природната среда, защитените зони, територии и техните най-важни характеристики. Сравнителните природо-географски предимства на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

общината и тяхното ефективно използване и усвояване са от важно значение за устойчивото и балансирано развитие на територията. В параграфа Селищна система и урбанизация е направена характеристика на селищната система и на урбанистичната структура на общината и са представени общите характеристики на малките населени места в общината, синтезирани на базата на анкетно проучване, допитване и доклади на кметовете и кметските наместници в селата. В общата характеристика на общината е включен анализ на етническия състав и вероизповедания на населението и на историческата обвързаност на общината с други територии.

В параграфа Състояние на местната икономика, е направен анализ на състоянието на водещите отрасли - селско стопанство, промишленост, търговия и услуги, строителство, транспорт, складиране и пощи, туризъм, хотелиерство и ресторантьорство. Направена е оценка на финансовите и застрахователни дейности и състоянието инвестициите и инвестиционната политика на общината през предходния планов период 2014 – 2020 г. В параграфа Развитие на социалната сфера и човешките ресурси е направена демографска характеристика на общината, на пазара на труда, заетостта и безработицата. Динамиката и структурата на човешките ресурси са представени чрез анализа на основни демографски фактори като брой население, разпределение по населени места, полово-възрастова структура, образователно равнище, естествен прираст, механичен прираст, безработица и трудова заетост, благосъстояние и жилищна политика. Направените изводи отразяват правилно демографската ситуация в общината и са свързани с продължаващите процеси на депопулация на общинската територия, влошена възрастова, образователна и професионална структура на населението и наличието на все още над средното за страната равнище на безработица. Тези изводи са от особена важност за демографската рамка на реализация на ПИРО.

Отчетени са факторите, повлияващи икономиката на общината, произтичащи от членството на България в ЕС. Икономиката на общината е показана в нейното развитие и структура. Направена е обща характеристика на общинската икономика и са изведени основните тенденции в развитието. Подробният икономически анализ по отделни сектори описва последователно структурата и тенденциите в развитието на селското и горското стопанство, промишлеността, търговията и услугите, туризма. Анализът на всеки отделен сектор изяснява мястото на сектора в развитието на общината, посочени са характерните тенденции и проблеми на съответния отрасъл. Извършен е секторен анализ на образованието - образователна структура и образователна инфраструктура; на здравното обслужване, на социалната инфраструктура и социални услуги и на спорта в общината.

В третата част на ситуационния анализ на ПИРО е анализирано инфраструктурното развитие, свързаност и достъпност на територията, в следните направления: транспортна инфраструктура - пътна мрежа, транспортна мрежа и транспортно обслужване; водоснабдяване; енергийна инфраструктура и енергийна ефективност; телекомуникационна инфраструктура. Оценено е екологичното състояние и рисковете за околната среда и населението на общината от антропогенната дейност на хората и обективните природни фактори. Приведени са подробни данни, подкрепящи направените изводи. Изводите, изведени на база анализа, подчертават отсъствието на вредни за околната среда процеси, липсата на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда. Това, заедно с благоприятните климатични условия, е фактор за развитие на земеделие, растениевъдство и животновъдство, както и на интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, ловен туризъм и др.

Отделено е специално внимание на административния капацитет на общинската

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

администрация за реализация на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021 – 2027 г. В аналитичната част на ПИРО е направен анализ на културно-историческото наследство в общината, и е акцентувано на анализа на елементите на градското културно наследство. В аналитичната част на ПИРО е анализирана още връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината, и е оценено влиянието на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината. За целите на стратегическата част на ПИРО, е извършен SWOT-анализ, който е разработен по основни сектори на социо-икономическата система на общината – стопански сектор, човешки ресурси, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда. Такава детайлизация на SWOT-анализа позволява по-реалистичното формулиране на визията и приоритетите на ПИРО, както и по-голямата конкретизация на отделните мерки и дейности.

В края на аналитичната част на ПИРО са изследвани взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие. В така представения ситуационен анализ са обхванати основните статистически данни, моментното състояние и главните тенденции в развитието на всеки един от анализирания сектори. Направени са важни изводи, които са отправни точки за извършването на SWOT-анализа и формулирането на приоритетите за развитие. Планирани са действия за развитие на потенциала и конкурентните предимства на общината за преодоляване на посочените дефекти, въз основа на анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите. Стратегическата част на ПИРО е в съответствие с аналитичната и между двете има тясна и ясно изразена връзка и зависимост.

Предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО са насочени към решаване на проблемите и задоволяване на идентифицираните в анализа нужди на целевата територия и нейното население. В дългосрочен аспект изпълнението на ПИРО трябва да доведе до икономическо съживяване на района, намаляване на безработицата, ръст на доходите и жизнения стандарт, преодоляване на демографската криза, подобряване на инфраструктурите и др. положителни въздействия.

2.3. Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021 – 2027 г. е разработен съгласно изискванията на Закона за регионално развитие / в сила от 31.08.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г./ и Правилника за неговото приложение, съгласно които той е неразделна част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки/дейности и висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи на национално ниво, попадащи във времевия хоризонт на ПИРО, като: Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г. (актуализация 2019 г.), Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., и Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион на планиране за периода 2021 – 2027 г. Освен това, Планът изцяло е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

територията на общината. Планът за интегрирано развитие на община Борино е разработен и в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и с изискването този документ да допринесе в максимална степен за постигането на цел 5 на кохезионната политика: „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Планът за интегрирано развитие на Община Борино за периода 2021 – 2027 г. е разработен също в съответствие с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., определящи унифицирани процедури за изработване, оценка, одобряване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на община.

Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия. Реализирането на разработените в Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. стратегически цели ще доведе до:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж
- привличане на инвестиции, намаляване на безработицата, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт;
- Развитие на конкурентноспособна местна икономика;
- Съхраняване на демографския потенциал и осигуряване на необходимата среда за развитие на човешките ресурси в общината;
- Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси в населените места на общината;
- Подобряване на средата на обитаване
- по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни здравни, социални и образователни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културноисторическото наследство;
- Повишаване ролята на местната власт за ускоряване развитието на общината;
- Изграждане на ефективна и прозрачна администрация и финансов мениджмънт в община Борино.

В Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. ясно са очертани възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии и предпоставките и условията за оптимизиране на функциите на общинския център, който ще играе все по-важна роля за повишаване на конкурентоспособността на икономиката и устойчивото развитие на общината. Изпълнението на приоритетите, мерките и дейностите, предвидени в ПИРО ще допринесат за изпълнение на целите на Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

В Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. е постигната съгласуваност с принципите и целите на европейската регионална политика свързани с конвергенция, регионална конкурентоспособност и заетост и териториално сътрудничество. При формулирането на целите в стратегическата част на ПИРО са отчетени особеностите на района за планиране и основните направления на европейската регионална политика. По този начин реализацията на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. и постигането на неговите стратегически цели директно ще допринесе за реализацията на регионалните, национални и европейски цели, дефинирани в плановете и стратегически документи от по-високо ниво.

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

3. Оценка на въздействието на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. върху процесите на социално-икономическо развитие на общината.

Като цяло, аналитичната част на ПИРО дава относително пълна картина за текущото състояние на социално-икономическото развитие на община Борино към края на 2019 г. Плановият документ е балансиран както по отношение на обхвата, структурата и съдържанието, така и по отношение на обема и представената статистическа информация.

Общата оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. в частта анализ на социално-икономическото развитие е следната:

- изследвани са главните аспекти на местното развитие;
- открити са основните приоритети и проблеми, което е позволило обвързването и обобщаването им в анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите;
- отразени са специфични области като икономическо развитие, конкурентоспособност, развитие на човешките ресурси, заетост и безработица;
- не са налични противоречия между текстове в отделните раздели, отразени са взаимовръзките между отделните сектори;
- представената статистическа информация е актуална, като са използвани данни на НСИ, ТСБ – Смолян и данни от други достоверни местни източници – общинска администрация и др. официални местни институции.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на общината и предвид заложените в Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа. Стойностите на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на ПИРО. Ако Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. и заложените в него мерки и конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Борино до края на плановия период (2027 г.) ще регистрират ръст, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен повисок жизнен стандарт и доходи, по-добри обществени услуги, по-уютна жизнена и околна среда.

Очакваните положителни въздействия върху социално-икономическото развитие на общината са следните:

- Икономическо съживяване и растеж, чрез рационално използване на всички разполагаеми в общината ресурси за селскостопанско производство, лека и хранителновкусова промишленост, логистика, туризъм и съпътстващи дейности и услуги;
- Преодоляване на демографската криза - увеличаване на раждаемостта, намаляване емиграцията и привличане на нови жители на територията на общината, повишаване броя на населението, броя на учениците в училище и броя на децата в детските градини до 2027 г.;
- Намаляване на безработицата, повишаване коефициента на заетост и коефициента на икономическа активност;
- Постигнато по-високо качество на административни, образователни, здравни и социални услуги;
- Подобряване инфраструктурата на общината;
- Увеличаване дела на обработваемата земеделска земя и залесените горски площи;
- Развитие на културата, културните институции и традиции, на спорта и младежките дейности;

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

- Повишаване на енергийната ефективност и увеличаване дела на ВЕИ;
- Увеличаване дела на населението с подобро водоснабдяване, третиране на отпадъчните води и осигурен широколентов достъп до интернет;
- Ремонтирани пътища, улици, площади и обновен общински сграден фонд; - Увеличаване на доходите на населението, и др. положителни въздействия.

При определяне на приоритетите за развитие на община Борино успешно е постигната връзка с набелязаните стратегически цели, като всеки един от тях допринася за постигането им и ще окаже определено положително социално-икономическо въздействие върху целевата територия и нейното население. Идентифицираните основни проблеми, потенциал и предимства в развитието на община Борино са позволили да се определят приоритети, които да доведат до едно балансирано и устойчиво развитие с оптимален ефект през следващите седем години. Като цяло, формулираните специфични цели, приоритети, мерки и дейности, както и финансовата им обвързаност чрез индикативен бюджет позволяват да се направи извода, че успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до значителен икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Борино в края на плановия период.

Набелязаните приоритети и мерки, с които трябва да се постигне визията и стратегическите цели в стратегическата част на ПИРО са уместни от гледна точка на стимулирането на икономическия и социален живот в района. Анализът на социално-икономическото въздействие на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. показва, че той може да даде значителен тласък на икономиката на общината през периода 2021-2027 г. и да доведе до решаване на демографските и социални проблеми в община Борино.

Очакванията са, чрез реализацията на заложените мерки и дейности в дългосрочен период да се разшири обхвата на местната икономика и усвои потенциала ѝ за създаване на работни места, генериране на доходи и повишаване на жизнения стандарт, което да доведе до повишаване на равнището и развитие на човешкия капитал. В Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. са отразени конкретни количествени очаквания по отношение на индикаторите за мониторинг и това дава възможност да се прецени очакваното социално-икономическо въздействие на ПИРО и да се установи точно дали то ще оправдае изразходването на планираните финансови ресурси.

3. Оценка на финансовите въздействия на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г.

Предвидените финансови средства за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на общината, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието ѝ. От друга страна, разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности. Финансовите ресурси за изпълнение на ПИРО са представени в индикативния бюджет в Приложение № 1. Изразът „Не е приложимо“, както и празните клетки в индикативния бюджет за някои мерки и дейности означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Борино. При обосноваване на необходимост от допълнително заплащане, както и от други разходи, свързани

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Борино за периода 2021 – 2027 : описание на предвидените мерки и дейности (Приложение № 1), финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране. В стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021- 2027 г. са посочени основните източници на финансови средства, които условно могат да се обособят в следните групи – Общинско финансиране, Външно публично финансиране и Частно финансиране. Необходимите финансови ресурси по отделни приоритети, и общо за целия ПИРО, са обобщени в Приложение № 2 – Индикативна финансова таблица, и детайлно описани в Приложение № 1. В Приложение № 2 е направено аргументираното уточнение, че поради смесения характер на финансирането по отделни мерки, определянето на относителния дял на финансовите ресурси по източници на финансиране ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на плановия период 2021 -2027 г. Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. предвижда найголеми инвестиции за реализиране на Приоритет 2 „Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси в населените места на общината“. На второ място по обем на предвидените инвестиции е Приоритет 1 „Растеж на икономиката на общината и постигане на конкурентоспособност, намаляване на безработицата и подобряване стандарта на живот на хората“, като основната част от финансовите средства ще бъдат с източник фондове на ЕС и Републикански бюджет. На следващо място по обем на предвидените средства е Приоритет 3 „Развитие на социалната сфера, на човешките ресурси и подобряване на жизнената среда“, а на четвърто - Приоритет 4 „Изграждане на ефективна и прозрачна администрация и финансов мениджмънт в община Борино“. За реализация на мерките и дейностите по всички приоритети на ПИРО основната част от финансовите средства ще бъдат с източник фондове на ЕС и Републикански бюджет. От разпределението на публичните разходи в бюджета на Община Борино по функции е видно, че тя няма финансов капацитет за самостоятелно финансиране на голямата част от мерките и дейностите в ПИРО. В бюджета няма възможност и за заделяне на много средства за разработване, управление, изпълнение и съ-финансиране на проекти и дейности от ПИРО. Трудностите пред общината в голяма степен ще са при осигуряването на собственото финансиране. Един европейски проект изисква доста голям собствен ресурс да бъде реализиран преди средствата по него да бъдат възстановени. Собственият финансов принос на бенефициентите в повечето случаи е задължителен и ще се движи в различни граници, според финансиращата програма. Това налага общините да осигуряват самостоятелно съответния процент от средствата за съфинансиране от други източници.

В тази връзка община Борино трябва да има готовност за структуриране на едно сложно финансиране, което да обезпечи реализирането на икономически рентабилни проекти. Важно е, че в ПИРО се отделя внимание и върху реализиране на проекти чрез публично-частни партньорства (ПЧП), което е модерен и алтернативен начин за финансиране. Неговите форми, структуриране и механизми са нормативно уредени със Закона за концесиите в сила от в сила от 01.01.2018 г. От гледна точка на ресурсите, Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. е много голяма финансова програма, годишните разходи по която в отношение към БВП са доста високи.

ПИРО предвижда големи инвестиции в инфраструктурата и растеж на икономиката на общината, постигане на конкурентоспособност, намаляване на безработицата и подобряване стандарта на живот на хората, и по-малки по размер разходи за развитие на социалната сфера,

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

на човешките ресурси и подобряване на жизнената среда, както и за изграждане на ефективна и прозрачна администрация и финансов мениджмънт в община Борино. За изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, ПУДООС, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съфинансиране на проекти могат да се ползват краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет. Допълнителен механизъм за финансиране се осигурява чрез предлаганите мерки и средства от централния бюджет за реализация на дейности в „районите за целенасочена подкрепа” (общини с влошено социално-икономическо състояние), сред които попада и община Борино, съгласно действащото национално законодателство за регионалното развитие (ЗРР).

5. Оценка за реалистичност приложимост и изпълнимост на Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г.

5.1. Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите.

Реализацията на ПИРО на община Борино през плановия период 2021 – 2027 г. е обвързано с постигането на 4 приоритета, като към всеки приоритет съответстват по няколко специфични /стратегически/ цели. Заложените приоритети отразяват изчерпателно специфичните конкурентни предимства на общината за планиране на нейното развитие за периода 2021-2027 г и водят до постигане на стратегическите цели и реализиране на дългосрочната визия за развитие на общината. Като цяло заложените цели в Плана за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. са реалистични и изпълними, насочени към решаване проблемите на целевата територия и нейното население, съобразно наличните ресурси, потенциал и възможности за привличане на инвестиции. За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на ПИРО е изградена добре структурирана система от индикатори. Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие. Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., а също така отразяват и спецификата на района.

Избраните индикатори са:

- ✓ Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- ✓ Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- ✓ Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- ✓ Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- ✓ Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяват сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

целите.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г., както и Списъка на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г. Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. са използвани два вида индикатори: за продукт и за резултат. Избраните индикатори за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област. Избраните индикатори за резултат ще отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие ще се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона. Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на ПИРО.

5.2. Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.

Механизмите за оценка и наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г се позовават на действащите нормативни документи, методически указания и добри практики от предишния програмен период 2014-2020 г. В стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г са уточнени основните компоненти на системата за наблюдение и оценка на ПИРО и нейните основни задачи. Системата за наблюдение включва предмета на наблюдението, участниците в този процес, източниците на информация, реда и начина за наблюдение, оценка, и прилагане принципа на партньорство и публичност. Предмет на наблюдение на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в ПИРО. Основни участници в процесите на наблюдение, оценка и актуализация на Плана са Общинският съвет на Община Борино, Кмета на общината, специализираните дирекции в местната администрация, различните институции, осигуряващи необходимата информация и заинтересованите страни – представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители на общината. Кметовете и кметските заместници в селата също са част от системата за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Те наблюдават осъществяването на общите дела на общинското развитие в рамките на селищата и осигуряват

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

информация за състоянието и тенденциите в развитието на техните землища. В документа, на базата на нормативните изисквания, залегнали в Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, изчерпателно са описани ролята и отговорностите на Общинския съвет и на Кмета на общината по отношение управлението на ПИРО, в т.ч. по отношение на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност. Източниците на информация за наблюдение и оценка на регионалното развитие са определени в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Наблюдението, оценката и актуализацията на Плана за интегрирано за развитие на Община Борино 2021 – 2027 г се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, Агенция по заетостта към МТСП, АПИ, Дирекция Бюро по труда-гр. Девин, информационния портал за европейските фондове в България, данни от отделни фирми и лични стопанства в общината, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенята на населението, живеещо в общината. Обвързването на изброените звена в единна система за взаимодействие позволява всеобхватно наблюдение на ПИРО и точна оценка на неговия прогрес и на ограничаващите го фактори. За изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата общинска политика. Тя осигурява на управлението механизми за контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага съответните органи на местното самоуправление да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на ПИРО и да насърчи повишаването на отговорността на местната власт пред широката общественост. Резултатите от наблюдението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност - промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г ; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка. Положителен момент при формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г е препоръчителното създаване на специална експертна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти: ➤ В процеса на изготвянето на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г Планът за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с потесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

партньори, гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, фокус-групи, допитвания и справки с широк кръг участници. Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни. ➤ По време на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г В процеса на изпълнение на ПИРО основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на ПИРО. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Борино в интернет. В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2027 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи. Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се постигне по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства. Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в местното самоуправление. Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на ПИРО се осъществява от Кмета на община Борино и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинското ръководство и общинската администрация е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информиране и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на ПИРО. Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

Заклучение

Общото заключение от Предварителната оценка на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г е, че документът е разработен в съответствие с нормативната база и по-конкретно Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г. Документът отговаря на националната политика в областта на регионалното развитие и съответства на Европейската регионална политика. Общите цели на Плана за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г са насочени към постигане на висок и устойчив икономически растеж, висок жизнен стандарт, устойчиво и балансирано развитие при съхраняване на природната и развитие на селищната среда. Като

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

цяло целите на ПИРО са оправдани предвид реалните условия; връзките между избраните приоритети и цели са кохерентни и добре развити. От гледна точка на ресурсите, Планът за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. е ресурсоемък и максимално напрегнат, но като цяло е реалистичен и изпълним. Бюджетните ресурси на Община Борино са ограничени и е необходимо ежегодно да се прави преглед на мерките и дейностите, включени в ПИРО и да се преценява тяхната приоритетност и възможности за реализация. Индикаторите като цяло са адекватни и измерими, като дават възможност за повсеобхватна и задълбочена оценка на изпълнението, макар да са свързани със събирането на голям обем информация за изпълнението. Планът за интегрирано развитие на община Борино 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия. На разработения План за интегрирано развитие на Община Борино 2021 – 2027 г. основателно може да се даде висока оценка. Той може да бъде реално работещ инструмент, позволяващ на общинското ръководство да взема оптимални управленски решения, които да са в унисон с формулираната визия на общината:

„ Община Борино – жизнена и хармонично развита самоуправляваща се териториална общност, с възможности за устойчиво, комплексно социално-икономическо и инфраструктурно развитие на основата на собствените ресурси и потенциали, с подобрена селищна среда и съхранена природа, предоставяща на своите жители равни възможности за образование, отдих и туризъм, предприемачество и лична реализация“.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. ОПР на община Борино.
2. ОУП на община Борино.
3. Бюджета на община Борино за 2018-2020.
4. Секторни стратегически, планови и програмни документи на община Борино.
5. Статистическа и оперативна информация от Общинска администрация.
6. Национален статистически институт.
7. ОД "Земеделие".

ПРИЛОЖЕНИЯ

- Приложение 1: Програма за реализация на ПИРО –Борино за периода 2021-2027г. Индикативен списък с описание на предвидените мерки и дейности.
- Приложение 2: Индикативна таблица
- Приложение 3: Индикатори за продукт и Индикатори за резултат

**Програма за реализация на ПИРО на община Борино за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 1: „Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиha“								
СЦ 1.1. „Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“								
Приоритет 1	Мярка 1.1.1. Стимулиране на местното предприемачество	1. Инвестиции за подобряване на производствения капацитет и увеличаване на експортния потенциал на местни фирми в млекопреработващата промишленост	Изготвяне на проекти за кандидатстване за финансиране на дейности, които ще подобрят производствата на фирми занимаващи се с млекопреработване	Зона 1	505	ОПИК/частно финансиране	2021-2027	"Дирекция ФБ"
Приоритет 1	Мярка 1.1.1. Стимулиране на местното предприемачество	2. Развитие на архитектурни и инженерни дейности в проектирането на енергоефективни сгради	Изготвяне на проекти за прилагане на мерки за енергийна ефективност	Зона 1	120	МРРБ/частно финансиране	2021-2027	Д-ция "ТСУ и ОС"
Приоритет 1	Мярка 1.1.2: Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие	1. Разработване на общинска стратегия за развитие на публично-частно партньорство в областта на туризма	Разработване на планов документ, в областта на туризма	Зона 2	10	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.1.2: Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие	2: Изработване на маркетингов профил на община Борино	Извършване на предварително маркетингово проучване в община Борино за потенциала на местния бизнес и нейното бъдещо развитие	Зона 2	15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
СЦ 1.2 „Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“								
Приоритет 1	Мярка 1.2.1 Създаване, промоциране и подкрепа на местни иновационни стратегии	1.2.1.1. Провеждане на активен маркетинг на икономическия потенциал на общината	Изготвяне на маркетингова концепция	Зона 2	15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.2.2. Популяризиране на общината като място за развитие на бизнес	1.2.1.1. Провеждане на активна рекламна кампания за популяризиране на общината като подходящо място за развитие на бизнес	Изготвяне на рекламни материали за популяризиране на общината като туристическа дестинация	Зона 2	10	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
СЦ 1.3. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на налични природни ресурси.“								
Приоритет 1	М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство	1.3.1.1. Разработване на програми за финансиране на земеделски производители за насърчаване развитието на биологично земеделие.	Оказване на помощ на местните земеделски производители при изготвяне на проекти и документи за кандидатстване за финансиране по програми към "ДФЗ"	Зона 1	5	ОБ / местна служба по земеделие	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство	1.3.1.2. Административна подкрепа при стартиране на инициативи за екологично земеделие	Оказване на помощ на местните земеделски производители при изготвяне на проекти и документи за кандидатстване за финансиране по програми към "ДФЗ"	Зона 1	0	ОБ / местна служба по земеделие	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство	1.3.1.3. Оказване на административна помощ на земеделски производители за развитие на биологично картофпроизводство	Оказване на помощ на местните земеделски производители при изготвяне на проекти и документи за кандидатстване за финансиране по програми към "ДФЗ"	Зона 2	0	ОБ / местна служба по земеделие	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство	1.3.1.4.Организиране на логистика (изкупвателни пунктове, и малки преработващи производства) на горски плодове, билки билки, гъби и други други съпътстващи горското стопанство дейности	Помощ при създаване на добри партньорства с престижни фирми, занимаващи се с изкупуването на горски продукти	Зона 2	0	ОБ /частен бизнес	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	М.1.3.1.Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство	1.3.1.5.Създаване на животновъдни ферми за отглеждане на традиционно за Родопите говедовъдство, овцевъдство и пчеларство	Оказване на помощ на местните земеделски производители при изготвяне на проекти при кандидатстване за финансиране на мерки от "ДФЗ"	Зона 2	100	ПРСР /частни инвестиции и	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.3.2. Подобряване на МТБ в областта на млекопреработващата промишленост	1.3.2.1. Инвестиране в подобряването на МТБ на местните мандри	Оказване на помощ на местните земеделски производители при изготвяне на проекти при кандидатстване за финансиране на мерки от "ДФЗ"	Зона 2	80	ЕФ/ОБ/	2021-2027	Отдел "ПРП"
Приоритет 1	Мярка 1.3.3.Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината	1.3.3.1. Координиране на общинската горска политика с ДП ДГС „Девин“	Създаване на добро сътрудничество с ДГС „Девин“ и поткрепа при решаване на проблеми в областта на горското стопанство	Зона 3	0	Горско стопанство	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.3.3.Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината	1.3.3.2. Залесяване на свободни терени от горския фонд.	Организиране на дейности и мероприятия сред местното население за доброволчество за залесяване		50	Горско стопанство	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.3.3.Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината	1.3.2.3. Благоустрояване на речни корита и прилежащите им територии за използването им за отдих и рекреация на населението;	Изготвяне на идейни проекти за кандидатстване за финансиране на дейности по благоустрояване речните корита на местните реки в общината	Зона 2	150	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ТСУ
СЦ 1.4. Устойчиво развитие на туризма								
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически	1.4.1.1. Разработване на общинска стратегия за развитие на устойчив туризъм	Създаване на стратегически документ за развитие на устойчив туризъм	Зона 2	10	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

	продукт и маркетинг на дестинациите								
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите	1.4.1.2. Създаване на консултативен съвет по туризъм;	Помощ и подкрепа при създаване на НПО Съвет по туризам	Зона 1	0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"	
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите	1.4.1.3. Разработване на междуобщински маркетингови и рекламни стратегии и програми за съвместни туристически дейности с общините от туристически подрайон западни Родопи;	Разработване на стратегически документи съвместно със съседните общини Девин и Доспат в областта на туризма и производството.	зона 3	20	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"	
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите	1.4.1.4. Изработването на туристически рекламни продукти, организирането на фестивали за популяризиране на с.Борино в областта на туризма, селското стопанство и производството на млечни продукти.	Изработването на туристически рекламни продукти, организирането на фестивали за популяризиране на с.Борино в областта на туризма, селското стопанство и производството на млечни продукти.	Зона 1	100	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"	
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите	1.4.1.5. Участие в регионални, национални и международни туристически борси, научни конференции, изложения и панаири;	Рекламирање на община Борино, чрез участие в регионални, национални и международни туристически борси,	Зона 1	30	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"	

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

	дестинациите		научни конференции, изложения и панаири					
Приоритет 1	Мярка 1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма	1.4.2.1. Социализиране на природни забележителности за целите на туризма	Използване на наличните природни ресурси за разработване на нов туристически продукт	Зона 2	50	ЕФ/ОБ/	2021-20227	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма	1.4.2.2. Проучвания и благоустрояване на неблагоустроени пещери и галерии	Изготвяне на идеен проект за кандидатстване за финансиране на дейности за благоустрояване на нови пещери и галерии в общината	Зона 2	200	ЕФ/ОБ/	2021 - 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма	1.4.2.3. Изграждане на нови туристически атракционни	Изготвяне на идеен проект за кандидатстване за финансиране на дейности за разкриване на нови атракционни в общината	Зона 2	500	ЕФ/ОБ/	2021 - 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма	1.4.2.4. Изграждане на нови екопътеки и благоустрояване на съществуващи екопътеки	Изготвяне на идеен проект за кандидатстване за финансиране на дейности за изграждане на нови екопътеки в общината	Зона 2	200	ЕФ/ОБ/	2025-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура	1.4.3.1. Стимулиране на инвестиционния капитал за изграждане на нова туристическа инфраструктура;	Подпомагане на местния бизнес при изготвяне на проекти за финансиране на дейности за изграждане на нова туристическа инфраструктура в общината	Зона 2	0	Публ.- часно партньорст во	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура	1.4.3.2. Изграждане на места за настаняване (хотели) от средна и висока категория в община Борино	Подпомагане на местния бизнес чрез предоставяне на консултации, експертна и административна помощ от служителите в общината	Зона 2	1000	частни инвестици и	2021- 2027	"Дирекция ТСУ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура	1.4.3.3. Изграждане на туристически и екопътеки в междуобщинската зона за туризъм (заедно с община Девин и Доспат)	Разработване на съвместни проекти с междуобщинско сътрудничество за кандидатстване за финансиране на дейности за изграждане на нови екопътеки в общината	Зона 3	100	ЕФ/ОБ/	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура	1.4.3.4. Изграждане на съпътстваща туристическа инфраструктура до природни забележителности (заслони, беседки, пейки, указателни табели и др.	Кандидатстване с проекти за финансиране за изграждане на съпътстваща туристическа инфраструктура до природни забележителности (заслони, беседки,	Зона 2	500	ЕФ/ОБ/	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

			пейки, указателни табели					
Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура	1.4.3.5. Изграждане на нови туристически пътеки и атракциони. Реконструкция на изградените туристически обекти.	Кандидатстване с проекти за финансиране за изграждане на нови туристически пътеки и атракциони. Реконструкция на изградените туристически обекти.	Зона 2	200	ЕФ/ОБ/	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
П. 2. „Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“								
Приоритет 2	СЦ 2.1 „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и обучение“							
Приоритет 2	М 2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование	2.1.1.1. Въвеждане на дуално обучение и създаване на STEM среда в средните училища	Кандидатстване по програми и мерки за финансиране на дейности за въвеждане на дуално обучение и създаване на STEM среда в средните училища		50	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование
Приоритет 2	М 2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование	2.1.1.2. Провеждане на квалификационни курсове с учители за STEM образование	Кандидатстване по програми и мерки за финансиране провеждането на квалификационни курсове с учители за STEM образование		50	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 2	М 2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование		Кандидатстване по програми и мерки за финансиране на дейности за оборудване на училищата с технически средства за въвеждане на иновативни форми и методи на образователния процес		80	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование
		2.1.1.3. Оборудване на училищата с технически средства за въвеждане на иновативни форми и методи на образователния процес						
Приоритет 2	М 2.1.2. Провеждане на политики за пълен обхват в предучилищното и училищното образование на децата	2.1.2.1. Осигуряване на условия за продължаващо обучение в средната образователна степен	Кандидатстване по програми и мерки за финансиране на дейности за въвеждане на дуално обучение и създаване на STEM среда в средните училища		0	община/училища	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование
СЦ 2.2. „Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда“								
Приоритет 2	М.2.2.1. Обучение през целия живот;	2.2.1.1. Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица	Организиране на обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица		70	МТСП/АЗ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	М.2.2.1. Обучение през целия живот;	2.2.1.2. Обучение на младежи за предприемачество	Организиране на обучителни курсове за квалификация на младежи за предприемачество		30	МТСП/АЗ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	М 2.2.2: Повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила	2.2.2.1. Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на работещи	Организиране на обучителни курсове за квалификация и преквалификация на работещи		50	МТСП/АЗ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
СЦ 2.3. „Предоставяне качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта“.								

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 2	Мярка 2.3.1. Подобряване достъпа до специализирана извънболнична помощ за населението от селата в общината;	2.3.1.1. Организиране на периодични профилактичен скрининг за социално значими балести	Организиране на съвместни инициативи с БЧК, РЗИ и други мед. Организации за профилактични прегледи на населението в общината	0	РЗИ - Смолян	2021- 2027 г.	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.2. Осигуряване на условия за социално подпомагане на уязвими групи и лица в неравностойно положение	2.3.2.1 Участие на община Борино в Национални програми за подпомагане на лица в риск и неравностойно положение	Кандидатстване на община Борино по различни финансиращи програми за подпомагане на лица в риск и неравностойно положение	200	НП на МТСП/ ОП за храни	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.2. Осигуряване на условия за социално подпомагане на уязвими групи и лица в неравностойно положение	2.3.2.2. Реализиране на проекти по европейски и национални програми за социално подпомагане на лица в неравностойно положение	Кандидатстване и реализиране на проекти на община Борино по различни финансиращи програми за подпомагане на лица в риск и неравностойно положение	300	ОП РЧР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.3. Подкрепа за културни институции	2.3.3.1. Подобряване материалната база на читалищата, развиващи активни форми на самодейно любителско творчество	Подобряване материалната база на читалищата, развиващи активни форми на самодейно любителско творчество със средства от националния,	100	ЕСФ/ОБ	2021- 2027	Дирекция ФБ

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

			европейския или общински бюджет					
Приоритет 2	Мярка 2.3.4. Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство	2.3.4.1. Организиране, популяризиране и утвърждаване на ежегодното културно събитие - емблема на културното наследство на община Борино	Организиране, популяризиране и утвърждаване на ежегодното културно събитие - емблема на културното наследство на община Борино	Зона 2	50	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2	Мярка 2.3.4. Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство	2.3.4.2.Обогатяване и популяризиране на общинския културен календар	Обогатяване и популяризиране на общинския културен календар	Зона 2	15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2	Мярка 2.3.4. Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство	2.3.4.3. Организиране на ежегоден "Фестивал на млякото"	Организиране на ежегоден "Фестивал на млякото"	Зона 2	40	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2	Мярка 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура	2.3.5.1.Изграждане на Мултифункционални спортни комплекси в община Борино	Кандидатстване с проекти за финансиране изграждането на Мултифункционални спортни комплекси в община Борино	Зона 1	90	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 2	Мярка 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура	2.3.5.2. Изграждане на спортни площадки по-големите села от община Борино	Кандидатстване с проекти за финансиране изграждането на спортни площадки по-големите села от община Борино	60	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура	2.3.5.2. Подобряване качествата на училищната спортна база	Търсене на източници за финансиране на дейности за подобряване качествата на училищната спортна база	70	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
П. 3. „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“							
Приоритет 3	СЦ 3.1. „Пестеливо използване на природните ресурси“						
Приоритет 3	Мярка 3.1.1. Съхраняване на наличните земеделски земи;	3.1.1.1. Създаване на регистър на земеделските земи в общината	Създаване на регистър на земеделските земи в общината, който ще улесни местните земеделци при кандидатстване за субсидии или наемане на земеделски земи	5	местна служба по земеделие/ ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мярка 3.1.2. Опазване на качествените горски ресурси	3.1.2.1. Координиране на горската политика по опазване на горите с ТП "ДГС Борино"	Разработване на правилници и наредби за опазване на горските територии в землището на общината	0	ТП "ДГС Борино"	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ отдел екология

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.1.2. Опазване на качествените горски ресурси	3.1.2.2. Залесяване на незалесени и опожарени участии в горския фонд	Организиране на местни инициативи и дейности за залесяване на незалесени и опожарени участии в горския фонд		100	ТП "ДГС Борино"	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология
Приоритет 3	Мярка 3.1.2. Опазване на качествените горски ресурси	3.1.2.3. Разкриване на събирателни и изкупвателни пунктове за горски плодове и билки	Разкриване на събирателни и изкупвателни пунктове за горски плодове и билки		30	частно финансиране	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология
Приоритет 3	Мярка 3.1.3. Опазване и ефективно използване на поземления и водния ресурс	3.1.3.1. Зарибяване на местните реки за повишаване на рибната популация	Зарибяване на местните реки за повишаване на рибната популация		150	ЕФ/ОБ/КР/РБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология
Приоритет 3	Мярка 3.1.3. Опазване и ефективно използване на поземления и водния ресурс	3.1.3.2. Използване на реките за каране на кану	Благоустрояване на речните корита в община Борино с използване на реките за каране на кану	Зона 2	100	ЕФ/ОБ/КР/РБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология
Приоритет 3	СЦ 3.2. „Подобряване качествата на селищната среда“							
Приоритет 3	Мярка 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални устройствени планове	3.2.1.1. Актуализиране на стари, действащи ПУП в съответствие с изискванията на ОУП на общината	Актуализиране на стари, действащи ПУП в съответствие с изискванията на ОУП на общината		50	ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални	3.2.1.2. Изработване на ПУП на зоните за въздействие	Изработване на ПУП на зоните за въздействие		50	ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

	устройствени планове								
Приоритет 3	Мярка 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални устройствени планове	3.2.1.3. Цифровизация на архива с разрешителни и друга документация по ТСУ	Цифровизация на архива с разрешителни и друга документация по ТСУ			80	ОБ	2021- 2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	М 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места								
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.1. Реконструкция и рехабилитация на улици в община Борино" (общ за 5 населени места)	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на улици в община Борино			2100	ПРСР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.2 Асфалтиране на уличната мрежа в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Кандидатстване за финансиране на проекти за асфалтиране на улици в община Борино			120	ПРСР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.3. Реконструкция на тротоари в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция тротоари в община Борино			1260	ПРСР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.4. Благоустрояване на гробищни паркове в 5 населени места в община Борино Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Кандидатстване за финансиране на проекти за благоустрояване на гробищни паркове в община Борино			780	ПРСР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.5. Реконструкция на общинските сгради	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция общински сгради в община Борино	300	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.6. Изграждане и укрепване на речни корита в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Кандидатстване за финансиране на проекти за изграждане и укрепване на речни корита в община Борино	1200	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места	3.2.2.7. Изграждане и реконструкция на паркови пространства в Община Борино" по обособени позиции: Обособена Позиция 1 „Изграждане на парково пространство от о.т. 139 до о.т. 160 по плана на с.Борино, община Борино“; Обособена Позиция 2 „Изграждане на парково пространство в ПИ 80159.100.47, кв. 3, с. Чала, община Борино“; Обособена Позиция 3 Реконструкция на парково пространство в УПИ IX, кв.31, с. Буйново, община Борино“	Кандидатстване за финансиране на проекти за изграждане и реконструкция на паркови пространства в община Борино	488	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
СЦ 3.3 „Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата “							
Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.1.Подобряване състоянието на вътрешноселищната водопроводна мрежа в населени места на община Борино	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални	710	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

			програми						
Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.2. Изграждане на нови водоизточници за водоснабдяване на населени места с недостиг на питейна вода в община Борино	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми			300	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.3. Канализация в Буйново и Ягодина.	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми			450	ПРСР/ПУД ООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.4. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА НАПОРЕН ВОДОПРОВОД ОТ ПС „КАРАДЖА ДЕРЕ“ ДО ОШ1 ОТ ВЪНШНИЯ ВОДОПРОВОД ЗА С. БОРИНО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми	Зона 1		623	ПРСР/ПУД ООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.5. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ДОВЕЖДАЩ ВОДОПРОВОД ОТ ИЗВОРА ДО ВОДОЕМА НА С. БУЙНОВО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми			1063	ПРСР/ПУД ООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ" / Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата	3.3.1.6. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ВЪНШЕН ЕТЕРНИТОВ ВОДОПРОВОД ОТ ПЛАНИНСКО ВОДОХВАЩАНЕ НА Р. АДЖИЛАРСКА ДО ПСПВ НА С. ЯГОДИНА, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми		2266	ПРСР/ПУД ООС	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.2. Подобряване на енергийната инфраструктура	3.3.2.1. Изграждане на соларни панели върху покривите на общински сгради за производство на енергия.	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми	Зона 1	1500	Публично - частно партньорст во	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.2. Подобряване на енергийната инфраструктура	3.3.2.2. Подмяна на уличното осветление с енергоспестяващи лед лампи	Кандидатстване за финансиране на проекти от различни източници на финансиране - европейски и национални програми	Зона 1	45	ЕФ/ОБ	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.2. Внедряване на съвременни системи за отпадъците	3.3.3.1. Организиране на разделно събиране на битовите отпадъци в опорните селищни центрове	Организиране на разделно събиране на битовите отпадъци в опорните селищни центрове	Зона 1	100	ЕФ/ОБ	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д- ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия	3.3.4.1. Актуализиране на плана за превенция срещу рискове и бедствия	Актуализиране на плана за превенция срещу рискове и бедствия		0	ОБ	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия	3.3.4.2. Изработване на Специализирани планове за превенция срещу рискове и бедствия срещу: - горски пожари; наводнения; снегонавявания и залежавания и др.	Изработване на Специализирани планове за превенция срещу рискове и бедствия срещу: - горски пожари; наводнения; снегонавявания и залежавания и др.		15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия	3.3.4.3. Осигуряване на технически средства и оборудване за групите за превенция и преодоляване на последиците от възникнали пожари, наводнения и други бедствия	Осигуряване на технически средства и оборудване за групите за превенция и преодоляване на последиците от възникнали пожари, наводнения и други бедствия		80	Комисия при МС/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия	3.3.4.4. Почистване и укрепване на речните корита в чертите на населените места	Почистване и укрепване на речните корита в чертите на населените места		200	ЦБ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

П. 4. Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции

СЦ 4.1. „Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност

Приоритет 4	Мярка 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа	4.4.1.1. „Реконструкция на Общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли, от км 4+649 до 10+970	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на общински пътища		2200	ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	Мярка 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа	4.4.1.2. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Кожари от км 0+000 до км 7+700, Община Борино“	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на общински пътища		3000	ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 4	Мярка 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа	4.4.1.3. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Ягодина от км 0+000 до км 2+400, Община Борино“	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на общински пътища			ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	Мярка 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа	4.4.1.4. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 3034 от път III-197 – Борино - Тешел – м. „Водна кула“, Община Борино“	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на общински пътища			ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	Мярка 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа	4.4.1.5. Реконструкция и рехабилитация на общински горски пътища	Кандидатстване за финансиране на проекти за реконструкция и рехабилитация на общински пътища			ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	Мярка 4.1.2. Развитие на електронни услуги	4.1.2.1. Създаване на условия за поетапно въвеждане на административни услуги, които могат да бъдат предоставяни в електронен вид	Създаване на условия за поетапно въвеждане на административни услуги, които могат да бъдат предоставяни в електронен вид, чрез нови софтуерни програми и обучения на служителите за предоставяне на качествени адм. Ел. услуги	Зона 1	5	ОБ	2021-2027	отдел "Деловодство, връзки с граждани и обслужване на населението"
СЦ 4.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“;								
Приоритет 4	Мярка 4.2.1. Създаване на условия за развитие на зоните за целево	4.2.1.1. Изготвяне на маркетингов профил на зоните за въздействие	Изготвяне на маркетингов профил на зоните за въздействие	Зона 1, Зона 2, Зона 3	0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

	въздействие								
СЦ 4.3. Добро управление, насочено за намаляване на териториалните диспропорции									
Приоритет 4	Мярка 4.3.1. Осигуряване на публични инвестиции за развитие на селата	4.3.1.1. Подготовка на инвестиционни проекти насочени към селата в общината	Подготовка на инвестиционни проекти насочени към селата в общината			200	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
СЦ 4.4 „Разширяване на междуобщинското сътрудничество									
Приоритет 4	Мярка 4.4.1. Сътрудничество със съседните общини в сферата на туризма	4.4.1.1.Разработване на междуобщинска програма с община Девин и Доспат за обща туристическа зона	Разработване на междуобщинска програма с община Девин и Доспат за обща туристическа зона	Зона 3		5	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 4	Мярка 4.4.1. Сътрудничество за решаване на проблеми от общ интерес	4.4.2.1. Сътрудничество със съседните общини за решаване на проблеми от общ интерес	Сътрудничество със съседните общини за решаване на проблеми от общ интерес	Зона 3		0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

								Приложение 1А
Индикативен списък с описание на предвидените мерки и дейности								
Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание/Проектна готовност	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 1: „Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиха“								
СЦ 1.1. „Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“								
Приоритет 1	Мярка 1.1.1: Стимулиране на местното предприемачество							
Приоритет 1	Мярка 1.1.1	1.1.1.1. Инвестиции за подобряване на производствения капацитет и увеличаване на експортния потенциал на местни фирми в млекопреработващата промишленост	идеен проект	Зона 1	505	ОПИК/частно финансиране	2021-2027	"Дирекция ФБ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	мека мярка 1.1.1.	1.1.1.2. Развитие на архитектурни и инженерни дейности в проектирането на енергоефективни сгради	идеен проект	Зона 1	120	МРРБ/частно финансиране	2021-2027	Д-ция "ТСУ и ОС"
Приоритет 1	М. 1.1.2: Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие							
Приоритет 1	Мека мярка 1.1.2.	1.1.2.1. Разработване на общинска стратегия за развитие на публично-частно партньорство в областта на туризма	Изготвяне на документ		10,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мека мярка 1.1.2.	1.1.2.2. Изработване на маркетингов профил на община Борино	Изготвяне на документ		15,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1								
СЦ 1.2 „Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“								
Приоритет 1	Мярка 1.2.1 Създаване, промоциране и подкрепа на местни иновационни стратегии							
Приоритет 1	Мека мярка 1.2.1:	1.2.1.1. Провеждане на активен маркетинг на икономическия потенциал на общината	Изготвяне на маркетингова концепция		15,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
М 1.2.2. Популяризиране на общината като място за развитие на бизнес								
Приоритет 1	Мярка 1.2.1:	1.2.1.1. Провеждане на активна рекламна кампания за популяризиране на общината като подходящо място за развитие на бизнес	Изготвяне на рекламни материали		10	ОБ		"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

СЦ 1.3. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на налични природни ресурси.“

<i>Приоритет 1</i>	М.1.3.1. Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство; +А36							
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мека мярка 1.3 1.:</i>	<i>1.3.1.1. Разработване на програми за финансиране на земеделски производители за насърчаване развитието на биологично земеделие.</i>	<i>Адм. обслужване</i>		<i>5,0</i>	<i>ОБ / местна служба по земеделие</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мека мярка 1.3 1.:</i>	<i>1.3.1.2. Административна подкрепа при стартиране на инициативи за екологично земеделие</i>	<i>Адм. обслужване</i>		<i>0</i>	<i>ОБ / местна служба по земеделие</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мека мярка 1.3 1.:</i>	<i>1.3.1.3. Оказване на административна помощ на земеделски производители за развитие на биологично картофопроизводство</i>	<i>Адм. обслужване</i>		<i>0</i>	<i>ОБ / местна служба по земеделие</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мека мярка 1.3 1.:</i>	<i>1.3.1.4. Организиране на логистика (изкупвателни пунктове, и малки преработващи производства) на горски плодове, билки билки,</i>	<i>Адм. обслужване</i>		<i>0</i>	<i>ОБ / местна служба по земеделие</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

		<i>гъби и други други съпътстващи горското стопанство дейности</i>						
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мярка 1.3 1.: Мярка 1.3 1.:</i>	<i>1.3.1.5. Създаване на животновъдни ферми за отглеждане на традиционно за Родопите говедовъдство, овцевъдство и пчеларство</i>	<i>Адм. обслужване</i>		<i>100</i>	<i>ОБ / местна служба по земеделие</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>М.1.3.2. Подобряване на МТБ в областта на млекопреработващата промишленост</i>							
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мярка 1.3.2.</i>	<i>1.3.2.1. Инвестиране в подобряването на МТБ на местните мандри</i>	<i>идеен проект</i>		<i>80,0</i>	<i>ЕФ/ОБ/</i>	<i>2021-2027</i>	<i>Отдел "ПРП"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>М.1.3.3. Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината</i>							
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мярка 1.3.3.</i>	<i>1.3.3.1. Координиране на общинската горска политика с ДГС „Девин“</i>	<i>идеен проект</i>		<i>0</i>	<i>Горско стопанство</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 1</i>	<i>Мярка 1.3.3.</i>	<i>1.3.3.2. Залесяване на свободни терени от горския фонд.</i>	<i>идеен проект</i>		<i>50</i>	<i>Горско стопанство</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.3.3.	1.3.2.3. Благоустрояване на речни корита и прилежащите им територии за използването им за отдих и рекреация на населението;	идеен проект		150	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ТСУ
СЦ 1.4. Устойчиво развитие на туризма								
Приоритет 1	Мярка 1.4.1: Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите							
Приоритет 1	Мека мярка 1.4.1.	1.4.1.1. Разработване на общинска стратегия за развитие на устойчив туризъм	Създаване на стратегически и документ		10,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мека мярка 1.4.1.	1.4.1.2. Създаване на консултативен съвет по туризъм;	създаване на НПО		0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мека мярка 1.4.1.	1.4.1.3. Разработване на междуобщински маркетингови и рекламни стратегии и програми за съвместни туристически дейности с общините от туристически подрайон Западни Родопи;	Създаване на стратегически и документ		20,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мека мярка 1.4.1.	1.4.1.4. Изработването на туристически рекламни продукти, организирането на фестивали за популяризиране на с.Борино в областта на туризма, селското стопанство и производството на млечни продукти.	изработване на рекламни продукти		100	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мека мярка 1.4.1.	1.4.1.5. Участие в регионални, национални и международни туристически борси, научни конференции, изложения и панаири;	участие в конференции и борси		30,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма							
Приоритет 1	Мярка 1.4.2.	1.4.2.1. Социализиране на природни забележителности за целите на туризма	идеен проект		50,0	ЕФ/ОБ/	2021-20227	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2.	1.4.2.2. Проучвания и благоустрояване на неблагоприятни пещери и галерии	идеен проект		2000,0	ЕФ/ОБ/	2021 - 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.2.	1.4.2.3. Изграждане на нови туристически атракционни	идеен проект		500,0	ЕФ/ОБ/	2021 - 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.4.2.	1.4.2.4. Изграждане на нови екопътеки и благоустрояване на съществуващи екопътеки	идеен проект	Зона 1	200,0	ЕФ/ОБ/	2025-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура							
Приоритет 1	Мека мярка 1.4.3.	1.4.3.1. Стимулиране на инвестиционния капитал за изграждане на нова туристическа инфраструктура;	Улеснено админстр. обслужване		0	Публ.-часно партньорство	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3.	1.4.3.2. Изграждане на места за настаняване (хотели) от средна и висока категория в община Борино	идеен проект	Зона 1	1000,0	частни инвестиции	2021-2027	"Дирекция ТСУ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3.	1.4.3.3. Изграждане на туристически и екопътеки в междуобщинската зона за туризъм (заедно с община Девин)	идеен проект	Зона 3	100,0	ЕФ/ОБ/	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 1	Мярка 1.4.3.	1.4.3.4. Изграждане на съпътстваща туристическа инфраструктура до природни забележителности (заслони, беседки, пейки, указателни табели и др.	идеен проект		500	ЕФ/ОБ/	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 1	Мярка 1.4.3.	1.4.3.5. Изграждане на нови туристически пътеки и атракциони. Реконструкция на изградените туристически обекти.	идеен проект		200	ЕФ/ОБ/	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
П. 2., Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“								
Приоритет 2	СЦ 2.1 „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и обучение“							
Приоритет 2	М 2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование							
Приоритет 2	Мека мярка 2.1.1.	2.1.1.1. Въвеждане на дуално обучение и създаване на STEM среда в средните училища	идеен проект		50	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование
Приоритет 2	Мека мярка 2.1.1.	2.1.1.2. Провеждане на квалификационни курсове с учители за STEM образование	идеен проект		50,0	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование
Приоритет 2	Мека мярка 2.1.1.	2.1.1.3. Оборудване на училищата с технически средства за въвеждане на иновативни форми и методи на	идеен проект		80,0	Програма за образование	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

		<i>образователния процес</i>						
<i>Приоритет 2</i>	М 2.1.2. Провеждане на политики за пълен обхват в предучилищното и училищното образование на децата							
<i>Приоритет 2</i>	<i>Мека мярка 2.1.2.</i>	<i>2.1.2.1. Осигуряване на условия за продължаващо обучение в средната образователна степен</i>	<i>идеен проект</i>		<i>0</i>	<i>община/ училища</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел образование</i>
СЦ 2.2. „Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда“								
<i>Приоритет 2</i>	М.2.2.1. Обучение през целия живот;							
<i>Приоритет 2</i>	<i>Мека мярка 2.2.1.</i>	<i>2.2.1.1. Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица</i>	<i>идеен проект</i>		<i>70,0</i>	<i>МТСП/А 3</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 2</i>	<i>Мека мярка 2.2.1.</i>	<i>2.2.1.2. Обучение на младежи за предприемачество</i>	<i>идеен проект</i>		<i>30,0</i>	<i>МТСП/А 3</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 2</i>	М. 2.2.2: Повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила							
<i>Приоритет 2</i>	<i>Мека мярка 2.2.2.</i>	<i>2.2.2.1. Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на работещи</i>	<i>идеен проект</i>		<i>50,0</i>	<i>МТСП/А 3</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
СЦ 2.3. „Предоставяне качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта“.								

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 2	М. 2.3.1. Подобряване достъпа до специализирана извънболнична помощ за населението от селата в общината;							
Приоритет 2	Мярка 2.3.1.	2.3.1.1. Организиране на периодични профилактичен скрининг за социално значими балести	идеен проект		0	РЗИ - Смолян	2021- 2027 г.	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	М 2.3.2. Осигуряване на условия за социално подпомагане на уязвими групи и лица в неравностойно положение							
Приоритет 2	Мярка 2.3.2.	2.3.2.1 Участие на община Борино в Национални програми за подпомагане на лица в риск и неравностойно положение	Преходен, в процес на реализация		200,0	НП на МТСП/ ОП за храни	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.2.	2.3.2.2. Реализиране на проекти по европейски и национални програми за социално подпомагане на лица в неравностойно положение	Преходен, в процес на реализация		300	ОП РЧР	2021- 2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	М 2.3.3 Подкрепа за културни институции							
Приоритет 2	Мярка 2.3.3.	2.3.3.1. Подобряване материалната база на читалищата, развиващи активни форми на самодейно любителско творчество	идеен проект		100,0	ОБ	2021- 2027	Дирекция ФБ
Приоритет 2	М 2.3.4. . Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство							

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 2	Мярка 2.3.4.	2.3.4.1. Организиране, популяризиране и утвърждаване на ежегодното културно събитие - емблема на културното наследство на община Борино	идеен проект		50,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2	Мярка 2.3.4.	2.3.4.2. Обогатяване и популяризиране на общинския културен календар	идеен проект		15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2	Мярка 2.3.4.	2.3.4.3. Организиране на ежегоден "Фестивал на млякото"	идеен проект		40,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Дирекция ФБ
Приоритет 2								
Приоритет 2	М 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура							
Приоритет 2	Мярка 2.3.5.	2.3.5.1. Изграждане на Мултифункционални спортни комплекси в община Борино	идеен проект	зона 1	91,0	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.5.	2.3.5.2. Изграждане на спортни площадки по-големите села от община Борино	идеен проект	Зона 1	60,0	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 2	Мярка 2.3.5.	2.3.5.2. Подобряване качествата на училищната спортна	идеен проект	Зона 2	70	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

		<i>база</i>						
<i>П. 3. „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“</i>								
<i>Приоритет 3</i>	<i>СЦ 3.1. „Пестеливо използване на природните ресурси“</i>							
<i>Приоритет 3</i>	<i>М 3.1.1. Съхраняване на наличните земеделски земи;</i>							
<i>Приоритет 3</i>	<i>Мека мярка 3.1.1.</i>	<i>3.1.1.1. Създаване на регистър на земеделските земи в общината</i>	<i>идеен проект</i>		<i>25,0</i>	<i>ЕФ/ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 3</i>								
<i>Приоритет 3</i>	<i>М. 3.1.2. Опазване на качествените горски ресурси</i>							
<i>Приоритет 3</i>	<i>Мека мярка 3.1.2.</i>	<i>3.1.2.1. Координиране на горската политика по опазване на горите с ТП "ДГС Борино"</i>	<i>идеен проект</i>		<i>0</i>	<i>ТП "ДГС Борино"</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология</i>
<i>Приоритет 3</i>	<i>Мярка 3.1.2.</i>	<i>3.1.2.2. Залесяване на незалесени и опожарени участъци в горския фонд</i>	<i>идеен проект</i>		<i>100,0</i>	<i>ТП "ДГС Борино"</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология</i>
<i>Приоритет 3</i>	<i>Мярка 3.1.2.</i>	<i>3.1.2.3. Разкриване на събирателни и изкупвателни пунктове за горски плодове и билки</i>	<i>идеен проект</i>		<i>30,0</i>	<i>частно финансиране</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"/отдел екология</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	М.3.1.3. Опазване и ефективно използване на поземления и водния ресурс							
Приоритет 3	Мярка 3.1.3.	3.1.3.1. Зарибяване на местните реки за повишаване на рибната популация	идеен проект	Зона 1	150,0	ЕФ/ОБ/К Р/РБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ отдел екология
Приоритет 3	Мярка 3.1.3.	3.1.3.2. Използване на реките за каране на кану	идеен проект	Зона 1	100,0	ЕФ/ОБ/К Р/РБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ отдел екология
Приоритет 3	СЦ 3.2. „Подобряване качествата на селищната среда“							
Приоритет 3	М 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални устройствени планове							
Приоритет 3	Мека мярка 3.2.1.	3.2.1.1. Актуализиране на стари, действащи ПУП в съответствие с изискванията на ОУП на общината	идеен проект		350,0	ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мека мярка 3.2.1.	3.2.1.2. Изработване на ПУП на зоните за въздействие	идеен проект		250,0	ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мека мярка 3.2.1.	3.2.1.3. Цифровизация на архива с разрешителни и друга документация по ТСУ	идеен проект	зона 1	80,0	ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	М 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места							

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.1. Реконструкция и рехабилитация на улици в община Борино" (общ за 5 населени места)	Преходен, в процес на реализация		2100	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.2 Асфалтиране на уличната мрежа в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Преходен, в процес на реализация	Зона 1	120	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.3. Реконструкция на тротоари в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Преходен, в процес на реализация	Зона 1	1260	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.4. Благоустрояване на гробищни паркове в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Преходен, в процес на реализация	Зона 4	780	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.5. Реконструкция на общинските сгради	Преходен, в процес на реализация		300	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.6. Изграждане и укрепване на речни корита в 5 населени места в община Борино (с. Борино; с. Буйново; с. Ягодина; с. Кожари, с. Чала).	Преходен, в процес на реализация		1200	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.2.2.	3.2.2.7. Изграждане и реконструкция на паркови пространства в Община Борино“ по обособени позиции: Обособена Позиция 1 „Изграждане на парково пространство от о.т. 139 до о.т. 160 по плана на с.Борино, община Борино“; Обособена Позиция 2 „Изграждане на парково пространство в ПИ 80159.100.47, кв. 3, с. Чала, община Борино“; Обособена Позиция 3 Реконструкция на парково пространство в УПИ IX, кв.31, с. Буйново, община Борино“	Преходен, в процес на реализация		488	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
СЦ 3.3 „Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата “								

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	М 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата;							
Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.1.Подобряване състоянието на вътрешноселищната водопроводна мрежа в населени места на община Борино	Преходен, в процес на реализация		710	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.2.Изграждане на нови водоизточници за водоснабдяване на населени места с недостиг на питейна вода в община Борино	Преходен, в процес на реализация		300	ПРСР	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.3. Канализация в Буйново и Ягодина.	Преходен, в процес на реализация	Зона 1	450	ПРСР/П УДООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.4. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА НАПОРЕН ВОДОПРОВОД ОТ ПС „КАРАДЖА ДЕРЕ” ДО ОШ1 ОТ ВЪНШНИЯ ВОДОПРОВОД ЗА С. БОРИНО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Преходен, в процес на реализация	Зона 1	623	ПРСР/П УДООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.5. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ДОВЕЖДАЩ ВОДОПРОВОД ОТ ИЗВОРА ДО ВОДОЕМА НА С. БУЙНОВО, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Преходен, в процес на реализация		1063	ПРСР/П УДООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.1.	3.3.1.6. „РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ВЪНШЕН ЕТЕРНИТОВ ВОДОПРОВОД ОТ ПЛАНИНСКО ВОДОХВАЩАНЕ НА Р. АДЖИЛАРСКА ДО ПСПВ НА С. ЯГОДИНА, ОБЩИНА БОРИНО, ОБЛАСТ СМОЛЯН“	Преходен, в процес на реализация		2266	ПРСР/П УДООС	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	М 3.3.2. Подобряване на енергийната инфраструктура;							
Приоритет 3	Мярка 3.3.2.	3.3.2.1. Изграждане на соларни панели върху покривите на общински сгради за производство на енергия.	идеен проект	Зона 1	1500	Публично - частно партньорство	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.2.	3.3.2.2. Подмяна на уличното осветление с енергоспестяващи лед лампи	идеен проект	Зона 1	45	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3								
Приоритет 3	М 3.3.3. Внедряване на съвременни системи за отпадъците							

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 3	Мярка 3.3.2.	3.3.3.1. Организиране на разделно събиране на битовите отпадъци в опорните селищни центрове	текущо и последващо изпълнение	Зона 1	100,0	ЕФ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"/ Д-ция "ТСУ"
Приоритет 3								
Приоритет 3	М 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия							
Приоритет 3	Мека мярка 3.3.4.	3.3.4.1. Актуализиране на плана за превенция срещу рискове и бедствия	идеен проект		0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мека мярка 3.3.4.	3.3.4.2. Изработване на Специализирани планове за превенция срещу рискове и бедствия срещу: - горски пожари; наводнения; снегонавявания и залежавания и др.	идеен проект		15	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.4.	3.3.4.3. Осигуряване на технически средства и оборудване за групите за превенция и преодоляване на последици от възникнали пожари, наводнения и други бедствия	идеен проект		80,0	Комисия при МС/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 3	Мярка 3.3.4.	3.3.4.4. Почистване и укрепване на речните корита в чертите на	идеен проект		200,0	ЦБ/ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

		<i>населените места</i>						
<i>Приоритет 3</i>								
<i>П. 4. Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции</i>								
<i>СЦ 4.1. „Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност</i>								
<i>Приоритет 4 М 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа</i>								
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мярка 4.1.1.</i>	<i>4.4.1.1. „Реконструкция на Общински път SML 3033 от път III-197 – с. Борино – м. Кастракли, от км 4+649 до 10+970</i>	<i>идеен проект</i>		<i>2200</i>	<i>ЦБ/ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>Д-ция "ТСУ"</i>
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мярка 4.1.1.</i>	<i>4.4.1.2. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Кожари от км 0+000 до км 7+700, Община Борино“</i>	<i>идеен проект</i>		<i>3000</i>	<i>ЦБ/ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>Д-ция "ТСУ"</i>
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мярка 4.1.1.</i>	<i>4.4.1.3. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 1031 от път III-197 – Тешел – Буйново – Ягодина от км 0+000 до км 2+400, Община Борино“</i>	<i>идеен проект</i>		<i>1100</i>	<i>ЦБ/ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>Д-ция "ТСУ"</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Приоритет 4	Мярка 4.1.1.	4.4.1.4. „Реконструкция и рехабилитация на общински път SML 3034 от път III-197 – Борино - Тешел – м. „Водна кула“, Община Борино“	идеен проект		800	ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	Мярка 4.1.1.	4.4.1.5. Реконструкция и рехабилитация на общински горски пътища	идеен проект		600	ЦБ/ОБ	2021-2027	Д-ция "ТСУ"
Приоритет 4	М 4.1.2. . Развитие на електронни услуги							
Приоритет 4	Мека мярка 4.1.2.	4.1.2.1. Създаване на условия за поэтапно въвеждане на административни услуги, които могат да бъдат предоставяни в електронен вид	идеен проект		5,0	ОБ	2021-2027	отдел "Деловодство, връзки с граждани и обслужване на населението"
Приоритет 4	СЦ 4.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“;							
Приоритет 4	М 4.2.1. Създаване на условия за развитие на зоните за целево въздействие;							
Приоритет 4	Мека мярка 4.2.1.	4.2.1.1. Изготвяне на маркетингов профил на зоните за въздействие	идеен проект		10,0	ОБ	2021-2027	"Дирекция ОКЕТЕ"
Приоритет 4								

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<i>СЦ 4.3. Добро управление, насочено за намаляване на териториалните диспропорции</i>								
<i>Приоритет 4</i>	<i>М.4.3.1. Осигуряване на публични инвестиции за развитие на селата</i>							
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мярка 4.3.1.</i>	<i>4.3.1.1. Подготовка на инвестиционни проекти насочени към селата в общината</i>	<i>идеен проект</i>		<i>200,0</i>	<i>ЕФ/ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 4</i>								
<i>СЦ 4.4 „Разширяване на междуобщинското сътрудничество</i>								
<i>Приоритет 4</i>	<i>М.4.4.1. Сътрудничество със съседните общини в сферата на туризма</i>							
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мека мярка 4.4.1.</i>	<i>4.4.1.1.Разработване на междуобщинска програма с община Девин и Доспат за обща туристическа зона</i>	<i>Изработване на програмен документ</i>		<i>5,0</i>	<i>ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>
<i>Приоритет 4</i>								
<i>Приоритет 4</i>	<i>М.4.4.2. Сътрудничество за решаване на проблеми от общ интерес</i>							
<i>Приоритет 4</i>	<i>Мека мярка 4.4.1.</i>	<i>4.4.2.1. Сътрудничество със съседните общини за решаване на проблеми от общ интерес</i>	<i>набелязване на общи проблеми с другите общини</i>		<i>0</i>	<i>ОБ</i>	<i>2021-2027</i>	<i>"Дирекция ОКЕТЕ"</i>

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Приложение № 2

ПИРО НА ОБЩИНА Борино ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.										
										/ХИЛ. ЛВ./
Период	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
2021 - 2027										
Приоритет 1	200	5.04	320	8.06	2700	68.01	750	18.89	3970	100
Приоритет 2	205	16.33	180	14.35	870	69.32	0	0	1255	100
Приоритет 3	295	2.08	280	1.98	11705	82.63	1885	13.31	14165	100
Приоритет 4	20	0.25	7700	97.22	200	2.53	0	0	7920	100
ОБЩО	720	2.64	8480	31.05	15475	56.66	2635	9.65	27310	100

**МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА БОРИНО
ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.**

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Целева стойност
Приоритет 1: „Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отдиха“					
<i>М.1.1.1. Стимулиране на местното предприемачество</i>	Подпомогнати предприятия	Бр.	НСИ, Общината, Агенция за МСП, Агенция по заетостта и др.	6 год.	7
<i>М.1.1.2. Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие</i>	Създадени ПЧ партньорства	бр.	Общината, Агенция за МСП	5 години	5
<i>М.1.2.1. Създаване, промоциране и подкрепа на местни иновационни стратегии;</i>	Създадени иновационни стратегии	бр.	Общината, частен бизнес	6 години	5
<i>М.1.2.2. Популяризиране на общината като място за развитие на бизнес</i>	Рекламни кампании и материали	бр.	частен бизнес	6 години	10
<i>М.1.3.1. Развитие на високопланинско биологично земеделие и животновъдство;</i>	Произведена биологична продукция	кг.	частен бизнес, земеделски стопани	6 години	100 000
<i>М.1.3.2. Подобряване на МТВ в областта на</i>	Обновени мандри	бр.	частен бизнес	6 години	3

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<i>млехопеработващата промишленост;</i>					
<i>М.1.3.3. Ефективно използване на водния и природния потенциал на общината</i>	Залесени гори; благоустроени речни корита	Гори - ха.; Речни корита – км.	Община ТП на ДГС „Борино“	6 години	1; 5
<i>М.1.4.1 Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите</i>	Изготвяне на маркетингово проучване за местните продукти	бр.	Община, частен бизнес	6 години	1
<i>М.1.4.2. Развитие на природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма;</i>	Изградени природни, исторически, културни и други атракции, свързани с туризма	бр. атракции или обекти	Община, частен бизнес	6 години	3
<i>М.1.4.3. Модернизация на съществуващата и изграждане на нова туристическа инфраструктура</i>	Модернизирана и/или изградена нова туристическа инфраструктура	бр.	Община, частен бизнес	6 години	3
Приоритет 2: „Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“					
<i>М.2.1.1. Прилагане на съвременни форми на обучение в общото образование</i>	Въведени интерактивни форми на обучение в двете училища	бр.	Община, РУО, училищно ръководство	6 години	2
<i>М.2.1.2. Провеждане на политики за пълен обхват в предучилищното и училищното образование на децата</i>	Проведени срещи между родители, учители и ръководството от училищата	бр.	РУО, училищно ръководство	6 години	6
<i>М.2.2.1. Обучение през целия живот;</i>	Организиране квалификационни курсове за безработни лица	бр.	РУО, училищно ръководство	6 години	10
<i>М.2.2.2. Повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила</i>	Организиране квалификационни и курсове за работещи лица	бр.	РУО, училищно ръководство	6 години	10
<i>М.2.3.1. Подобряване достъпа до специализирана извън-болнична помощ за населението от селата</i>	Организиране профилактични прегледи за социално значими болести	бр.	МЗ, РЗИ, ЦСМП	6 години	5

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<i>в общината;</i>	за населението от общината;				
<i>М 2.3.3. Осигуряване на условия за социално подпомагане на уязвими групи и лица в неравностойно положение</i>	Лица от уязвими групи и в неравностойно положение, получили подкрепа по програми и проекти	лица	община	6 години	500
<i>М 2.3.4 Подкрепа за културни институции</i>	Подобрена материална база на читалищата от общината	бр. читалища	Министерство на културата, община	6 години	3
<i>М 2.3.4. Насърчаване на културното разнообразие и съхраняване на културното наследство</i>	Организираны различни фестивали и чествания в общината	бр. фестивали/културни събития	Община, читалища	6 години	6
<i>М 2.3.5. Изграждане на нова и подобряване качествата на съществуващата спортна инфраструктура</i>	Изградени нови спортни площадки	бр. спортни площадки	община	6 години	3
Приоритет 3: „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“					
<i>М 3.1.1. Съхраняване на наличните земеделски земи;</i>	Създаден регистър на земеделските земи в общината	бр.	община	6 години	1
<i>М. 3.1.1.2. Опазване на качествените горски ресурси;</i>	Залесени участъци от горския фонд	ха.	ТП "ДГС Борино"	6 години	1
<i>М.3.1.1.3. Опазване и ефективно използване на водния ресурс</i>	Зарибени реки за повишаване на рибната популация	кг.	община	6 години	500
<i>М 3.2.1. Планово осигуряване на населените места с актуални устройствени планове;</i>	Изработени ПУП на зоните за въздействие	бр. ПУП	община	6 години	10
<i>М 3.2.2. Благоустроени публични пространства в населените места</i>	Благоустроени улици, реки, гробищни паркове, паркови пространства, общински сгради	населени места	община	6 години	5

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<i>М 3.3.1. Подобряване състоянието на В и К инфраструктурата;</i>	Подобрена ВиК инфраструктура	населени места	община	6 години	5
<i>М 3.3.2. Подобряване на енергийната инфраструктура;</i>	Изградени соларни панели, Подменено улично осветление	населени места	община	6 години	5
<i>М 3.3.3. Внедряване на съвременни системи за отпадъците;</i>	Организирано разделно събиране на битовите отпадъци	населени места	община	6 години	5
<i>М 3.3.4. Превенция и защита от рискове и бедствия</i>	Осигуряване на технически средства и оборудване за групите за превенция; Почистени и укрепени речните корита в общината	населени места	община	6 години	5
Приоритет 4: Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции					
<i>М 4.1.1. Подобряване качествата на общинската пътна мрежа;</i>	Реконструирани пътища в общината	бр.	община	6 години	5
<i>М4.1.2. Развитие на електронни услуги</i>	Въведени електронни административни услуги	бр. населени места	община	6 години	5
<i>М 4.2.1. Създаване на условия за развитие на зоните за целево въздействие</i>	Изготвен маркетингов профил на зоните за въздействие	бр.	община	6 години	1
<i>М.4.3.1. Осигуряване на публични инвестиции за развитие на селата</i>	Изготвени инвестиционни проекти насочени към селата в общината	бр.	община	6 години	5
<i>М.4.4.1. Сътрудничество със съседните общини в сферата на туризма</i>	Разработена между общинска програма със съседни общини за обща туристическа зона	бр.	Общини Борино, Девин и Доспат	6 години	1
<i>М.4.4.2. Сътрудничество за решаване на проблеми от общ интерес</i>	Реализирани срещи със съседните общини за решаване на проблеми от общ интерес	бр.	Общини Борино, Девин и Доспат	6 години	10

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Приоритет 1: „Постигане на балансиран, устойчив растеж чрез прилагане на иновативни подходи за утвърждаване на водещите функции на традиционни икономически сектори и икономически дейности и развитие на нови функции в сферата на туризма и отхода“						
Стратегическа цел 1 „Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия“	Разкрити работни места; Новосъздадени иновативни предприятия;	Бр.	Частен бизнес	6 години	433	800
Стратегическа цел 2: „Повишаване на конкурентоспособността чрез привличане и задържане на инвеститорите в секторите на растеж (преработваща промишленост, туризъм, горско и ловно стопанство)“	Проведени рекламни и маркетингови кампании	Бр.	Община Борино	6 години	0	6
Стратегическа цел 3: „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси – биологично земеделие и животновъдство, ВЕИ, дейности развивани на базата на наличните природни ресурси“.	Размер на привлечени средства от външни източници (ОП, други Национални програми)	лв.	ИСУН Община Борино	6 години	1 627 910 лв.	1 688 630
Стратегическа цел 4: „Устойчиво развитие на туризма“	Изградени заслони, беседки, пейки, указателни табели и др. до природни забележителности	Бр.	Община Борино	6 години	5	10
Приоритет 2: „Съхраняване на човешкия потенциал и подобряване на публичните услуги на населението“						
Стратегическа цел 1: Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование и	Относителен дял на учениците, обучавани в подобрена учебна среда	Бр.	училища; община Борино	6 години	0	137

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

обучение						
Стратегическа цел 2: <i>Придобиване на образователни и професионални умения за пазара на труда</i>	Повишена квалификация на работещи и безработни лица	Бр.	Община Борино; Агенция по заетостта	6 години	0	100
Стратегическа цел 3: <i>Предоставяне качествени бюджетни услуги в сферата на здравеопазването, социално подпомагане, културата и спорта</i>	Лица, обхванати в обекти за социални услуги; Лица, ползващи културни и спортни обекти	Бр.	Община Борино	6 години	0	90
Приоритет 3: „Опазване на природната и подобряване качествата на селищната среда в съответствие със съвременните урбанистични и екологични изисквания и отчитане на климатичните промени“						
Стратегическа цел 1: <i>Пестеливо използване на природните ресурси</i>	Повишена рибна популация; Разкрити пунктове за горски плодове, гъби и билки	Кг.; Бр.	ТП ДГС Борино; Частен бизнес	6 години	0	200; 3
Стратегическа цел 2: <i>Подобряване качествата на селищната среда</i>	Рехабилитирани и реконструирани улици в населените места	Км.	Община Борино	6 години	5	19
Стратегическа цел 2:	Обновени общински сгради	Бр.	Община Борино	6 години	0	3
Стратегическа цел 2:	Подобренни качества на паркове	Бр.	Община Борино	6 години	1	3
Стратегическа цел 3: <i>Съхраняване на природния ресурс чрез подобряване на екологичната инфраструктура в контекста на глобалните изменения на климата</i>	Залесени гори; Почистени и укрепени речни корита	Ха.; Км.	ТП ДГС Борино; Община Борино	6 години	0	1; 10
Приоритет 4: Създаване на условия за по-добра свързаност и намаляване на териториалните диспропорции						
Стратегическа цел 1: <i>Подобряване на транспортната и цифрова свързаност, развитие на електронните услуги и достъпност</i>	реконструирани пътища в общината	Км.	Община Борино	6 години	0	19
Стратегическа цел 2: <i>Подкрепа за</i>	Изготвен маркетингов	бр.	Община Борино	6 години	0	1

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО 2021 – 2027 ГОДИНА

<i>балансирано пространствено развитие</i>	профил на зоните за въздействие					
Стратегическа цел 3: <i>Добро управление, насочено към намаляване на териториалните диспропорции</i>	Изготвени инвестиционни проекти насочени към селата в общината	бр.	Община Борино	6 години	3	5
Стратегическа цел 4: <i>Разширяване на между общинското сътрудничество</i>	Разработена между общинска програма със съседни общини за обща туристическа зона	бр.	Общини Борино, Девин и Доспат	6 години	0	1